

B 1 Lagtingsordning (2011:97) för Åland

1 kap. Grunderna för det åländska samhällsskicket

1 §. Åland

Åland är en på folkrätten grundad autonomi och är genom internationella avtal demilitariserat och neutraliserat.

Autonomin syftar till att säkerställa och garantera Ålands befolkning bevarandet av det svenska språket, dess kultur och lokala traditioner.

2 §. Demokrati och rättsstatsprincipen

Den offentliga makten inom autonomi tillkommer folket som företräds av Ålands lagting.

Till den representativa demokratin hör att den enskilde har rätt att påverka samhällsutvecklingen genom att ta del i allmänna val och folkomröstningar och att ta medborgarinitiativ.

All utövning av offentlig makt ska bygga på lag. I all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas.

3 §. Språket

Lagtingets verksamhetspråk är svenska.

4 §. Parlamentarism

Den lagstiftande och ekonomiska makten inom autonomins behörighet utövas av lagtinget, som kontrollerar den offentliga maktutövningen inom autonomins behörighet.

Regeringsmakten utövas av landskapsregeringen vars medlemmar ska åtnjuta lagtingets förtroende.

2 kap. Lagtinget och lagtingsledamöterna

5 §. Lagtingets sammansättning och valperiod

Ålands lagting består av trettio ledamöter som väljs för fyra år åt gången.

Lagtingets mandattid inleds vid arbetsårets öppnande. Det avgående lagtinget beslutar om tidpunkten för öppningen av arbetsåret så snart valresultatet har fastställts. Öppningen av arbetsåret ska hållas utan dröjsmål. Mandattiden fortgår tills nästa lagtingsval har förrättats och det tidigare lagtingets arbetsår har avslutats.

För ledamotskapet i lagtinget utgår ett arvode samt övriga ersättningar i enlighet med vad som bestäms i arbetsordningen eller i en landskapslag. I arbetsordningen eller landskapslagen kan också bestämmas att ersättning i särskilda fall ska utgå till tidigare ledamöter under en begränsad period. Om pension för ledamöterna bestäms i en landskapslag. (2015/66)

Se LL (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar, 110 § AO (2015:87) samt LL (2010:7) om pensionskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen.

6 §. Lagtingsval

Alla röstberättigade har lika rösträtt i val till lagtinget där lagtingsledamöterna väljs genom direkta, proportionella och hemliga val.

För lagtingsval bildar Åland en valkrets.

Rösträtt vid lagtingsval har den som senast på valdagen fyller 18 år och som innehar åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt får inte utövas genom ombud.

Närmare bestämmelser om lagtingsval finns i en landskapslag.

Se LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval.

7 §. (2015/66) Valbarhet och inskränkningar i rätten till lagtingsuppdrag

Valbar i lagtingsval är varje röstberättigad som inte är omyndig eller som inte innehar en militär tjänst. Förlovar en ledamot sin valbarhet, upphör hans eller hennes uppdrag som ledamot av lagtinget.

En ledamot som har utnämnts till medlem av landskapsregeringen ska frånträda sitt uppdrag som ledamot av lagtinget för den tid uppdraget i landskapsregeringen varar. Under denna tid inträder ersättaren i hans eller hennes ställe i lagtinget. En medlem av landskapsregeringen som valts till ledamot av lagtinget ska avgå från landskapsregeringen om han eller hon inte enligt bestämmelserna i detta mom. frånträder sitt uppdrag som ledamot av lagtinget.

8 §. Upplösning av lagtinget

Om republikens presidents rätt att upplösa lagtinget bestäms i självstyrelselagen.

Lagtinget kan, på motiverat förslag av talmannen eller lantrådet, med minst 20 röster besluta om upplösning av lagtinget.

Om lagtinget har upplösts ska nyval förrättas.

Närmare bestämmelser om förfarandet vid lagtingets upplösning finns i lagtingets arbetsordning.

Se 2 kap. AO (2015:87).

9 §. Förtida lagtingsval

Om lagtinget har fattat beslut om upplösning och nytt val har förrättats ska, om inte en ny upplösning av lagtinget ägt rum, ledamots uppdrag gälla från den dag han eller hon förklarats vald till och med det plenum då republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar arbetet avslutat för valperioden. Om nyval verkställs samma år som ordinarie val skulle ha förrättats ska dock ledamots uppdrag gälla till det fjärde året efter valet, fram till det plenum då republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar arbetet avslutat för valperioden.

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

10 §. Avbrott i samt befriande och skiljande från uppdraget som lagtingsledamot

En ledamot i lagtinget kan inte samtidigt inneha uppdrag som landshövding eller som ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet. Uppdraget som lagtingsledamot sköts då i stället av ledamotens ersättare.

Lagtinget kan på begäran av en lagtingsledamot bevilja denne befrielse från uppdraget som lagtingsledamot för en bestämd tid eller för den återstående mandattiden, om lagtinget anser att det finns en godtagbar orsak till detta.

Om en lagtingsledamot på ett väsentligt sätt och upprepade gånger försummar att sköta sitt uppdrag som lagtingsledamot eller genom en verkställbar dom har dömts till fängelse för ett uppsåtligt brott eller till straff för valbrott kan lagtinget genom ett beslut som har fattats med minst 20 röster skilja ledamoten från uppdraget antingen helt eller för en bestämd tid.

Ifall en ledamot avlider, förlorar sin valbarhet, avgår på grund av laga eller av lagtinget godkänt skäl eller förklaras ha förverkat sitt uppdrag, inträder ersättaren i hans eller hennes ställe.

Om lagtinget har beviljat en ledamot befrielse från att delta i lagtingsarbetet under en viss tid inträder ersättaren i ledamotens ställe. Detsamma gäller för den tid en ledamot avtjänar frihetsstraff.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om avbrott i och skiljande från uppdraget som lagtingsledamot.

Se 108-109 §§ AO (2015:87).

11 §. Lagtingsledamöternas oberoende

Varje lagtingsledamot är skyldig att i sitt uppdrag handla som rätt och sanning bjuder. Ledamoten ska därvid iakttäta lag och är inte bunden av andra bestämmelser.

12 §. Lagtingsledamöternas immunitet

En lagtingsledamot får inte förhindras att utöva sitt uppdrag som lagtingsledamot.

En lagtingsledamot får inte åtalas eller berövas sin frihet för åsikter som ledamoten yttrat i lagtinget eller för sitt beteende vid behandlingen av ett ärende om inte lagtinget samtyckt till åtgärden genom ett beslut som har fattats med minst 20 röster.

Om en lagtingsledamot har anhållits eller häktats, ska lagtingets talman genast underrättas om detta. En lagtingsledamot får inte utan lagtingets samtycke anhållas eller häktas före rättegång, om inte ledamoten av välgående skäl misstänks vara skyldig till ett brott för vilket det lindrigaste straffet enligt lag är fängelse i minst sex månader.

13 §. (2015/66) Lagtingsledamöternas rätt att yttra sig

Varje ledamot av lagtinget och landskapsregeringen har rätt att i lagtinget fritt tala om alla angelägenheter som debatteras samt om behandlingen av dem om inte annat bestäms i denna lagtingsordning. Talmanskonferensen kan dock besluta om tidsbegränsningar av anföranden i enlighet med vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 68 § AO (2015:87).

14 §. (2015/66) Sättet att uppträda

Var och en av lagtingets ledamöter har ansvar för att

i sitt uppdrag uppträda sakligt och värdigt och utan att kränka eller förolämpa andra. Om en lagtingsledamot bryter mot denna bestämmelse kan talmannen påpeka detta eller frånta ledamoten rätten att fortsätta tala. En lagtingsledamot som upprepade gånger bryter mot ordningen kan tilldelas en varning av lagtinget eller utestängas från lagtingets sammanträden för högst två veckor.

15 §. Jäv för lagtingsledamöter

En lagtingsledamot är jävig att delta i beredningen och beslutsfattandet i ärenden som gäller ledamoten personligen. I plenum får lagtingsledamoten dock delta i debatten i ett sådant ärende.

3 kap. Lagtingets organisation**16 §. Lagtingets arbetsår**

Lagtinget sammankommer årligen till ett nytt arbetsår vid den tidpunkt som lagtinget beslutar. Republikens president, eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar lagtinget öppnat.

Lagtingets arbete fortgår, med eller utan avbrott, enligt vad talmanskonferensen beslutar i enlighet med vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Det sista arbetsåret under valperioden fortgår till dess republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarat arbetet avslutat för valperioden.

17 §. Lagtingets talmän

Lagtinget väljer skilt för sig och inom sig för varje arbetsår en talman och två vicetalmän. Val av talman och vicetalmän förrättas med slutna sedlar. I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om val av talmännen.

Se 10 § AO (2015:87).

18 §. (2015/66) Talmanskonferensen

Talmanskonferensen består av talmannen, vicetalmännen, utskottsordförandena för de permanenta utskotten och en ledamot från var och en av de lagtingsgrupper som inte annars skulle vara representerade i talmanskonferensen. Ett utskotts viceordförande är ersättare för utskottets ordförande. De lagtingsgrupper som utser en representant till talmanskonferensen ska samtidigt utse en ersättare.

Talmanskonferensen fattar beslut i enlighet med vad som bestäms i lagtingets arbetsordning samt ger råd till talmannen om hur lagtingsarbetet ska ordnas och om förfarandet vid behandlingen av ärenden i lagtinget. Talmanskonferensen kan även överlämna lagförslag till lagtinget i ärenden som rör lagtingets organisation eller arbete eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete.

Se 12 § AO (2015:87).

19 §. Talmannens uppgifter

Talmannen sammankallar plenum, föredrar ärendena i plenum och leder diskussionen samt övervakar att lag iakttas vid behandlingen av ärenden i lagtinget. I plenum deltar talmannen inte i diskussionen. Talmannen kan dock delta i omröstningar och val i lagtinget. Om talmannen är förhindrad att delta i plenum träder en vicetalmän i talmannens ställe.

Talmannen får inte vägra att ta upp ett ärende till behandling eller ett förslag till omröstning, utom i det fall att talmannen anser det strida mot lag eller mot ett beslut som lagtinget har fattat. Talmannen ska då uppge orsaken till vägran. Om lagtinget inte nöjer sig med talmannens förfarande, hänskjuts saken till lag- och kulturutskottet som utan dröjsmål ska avgöra om talmannen har förfarit riktigt.

Talmannen är ordförande för självstyrelsepolitiska nämnden och har uppgifter enligt 4 kap. i anslutning till regeringsbildningen. Talmannen har även uppgifter enligt självstyrelselagen.

Innan talmannen ingår en i 52 § självstyrelselagen för Åland avsedd överenskommelse med republikens president om utnämning av landshövding, ska talmannen inhämta lagtingsledamöternas åsikt i frågan. Talmannen kan i lagtinget anhängiggöra ett förfarande där lagtinget i plenum utser fem kandidater till posten som landshövding. (2015/66)

Se 11 § AO (2015:87).

20 §. (2015/66) *Självstyrelsepolitiska nämnden*

Lagtinget tillsätter för varje valperiod en självstyrelsepolitisk nämnd för behandling av frågor rörande Ålands författningsenliga ställning och externa relationer samt ärenden som gäller Europeiska unionen enligt vad som närmare bestäms i 9 kap.

Självstyrelsepolitiska nämnden består av talmannen samt minst fyra och högst nio ledamöter samt ett nödvändigt antal ersättare som lagtinget väljer inom sig.

Självstyrelsepolitiska nämnden kan vid behov avge ett yttrande till landskapsregeringen i ett ärende som hör till nämndens uppgiftsområde. Nämnden kan även besluta att ett sådant ärende ska tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om självstyrelsepolitiska nämnden. I arbetsordningen kan det också intas bestämmelser om att självstyrelsepolitiska nämnden ges i uppdrag att å lagtingets vägnar fatta beslut om ett förslag till motiverade yttranden i subsidiaritetsärenden.

Se 4 kap. AO (2015:87).

21 §. (2015/66) *Lagtingets utskott*

Lagtinget tillsätter för varje valperiod följande permanenta utskott:

- 1) lag- och kulturutskottet,
- 2) finans- och näringsutskottet och
- 3) social- och miljöutskottet.

Lagtinget ska även tillsätta ett justeringsutskott. På förslag av talmanskonferensen kan justeringsutskottet avskaffas.

Lagtinget kan dessutom tillsätta ytterligare utskott antingen för återstoden av en valperiod eller för att bereda särskilda ärenden.

Lagtinget kan på förslag av talmannen eller talmanskonferensen besluta om nyval av ett eller flera utskott.

Granskningsrapporter som i enlighet med 7 § landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen lämnas till lagtinget, översänds till finans- och näringsutskottet som fattar beslut om huruvida granskningsrapporterna ska genomgå behandling i plenum.

Finans- och näringsutskottet kan till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna tjänstekollektivavtalen för landskapets tjänstemän.

I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om utskotten.

Se 5 kap. AO (2015:87).

21a §. (2015/66) *Kanslikommissionen*

Lagtinget tillsätter för varje valperiod en kanslikommission. Kanslikommissionens sammansättning och uppgifter fastställs i lagtingets arbetsordning.

Se 85-86 §§ AO (2015:87).

22 §. *Andra organ och företrädare som lagtinget väljer*

Lagtinget väljer andra organ som behövs, enligt vad som bestäms i lagtingets arbetsordning.

Bestämmelser om hur lagtinget väljer företrädare i organ som bygger på internationella fördrag eller i andra internationella organ utfärdas vid behov i lagtingets arbetsordning.

Se 29 § AO (2015:87).

23 §. *Val av lagtingets organ*

Utskotten och övriga organ i lagtinget tillsätts under valperiodens första arbetsår för hela valperioden, om inte något annat bestäms i lagtingets arbetsordning. På förslag av talmanskonferensen kan lagtinget besluta att nyval av samtliga medlemmar av ett utskott eller ett annat organ ska förrättas.

Lagtinget förrättar val av utskott och andra organ. Om lagtinget inte är enigt om ett val förrättas det enligt proportionellt valsätt, om annat inte bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 13 kap. AO (2015:87).

4 kap. **Regeringsbildningen**

24 §. *Regeringsbildning*

Innan lantrådet väljs förhandlar lagtingsgrupperna om regeringsprogrammet och landskapsregeringens sammansättning. Utifrån resultatet av dessa överläggningar meddelar talmannen vem som är lantrådkandidat.

Om lantrådkandidaten vid öppen omröstning i lagtinget har fått mer än hälften av de avgivna rösterna, väljs han eller hon till lantråd.

Får kandidaten inte den majoritet som krävs ska en ny kandidat ställas upp i samma ordning. Om inte heller den nya kandidaten får mer än hälften av de avgivna rösterna, ska valet av lantråd förrättas genom öppen omröstning i lagtinget. Den som då får flest röster blir vald. Faller rösterna lika avgör lotten.

Övriga medlemmar i landskapsregeringen utnämns av talmannen i enlighet med förslag av den som valts till lantråd.

När landskapsregeringen utnämns och när dess sammansättning ändras på ett betydande sätt ska lagtinget vara sammankallat.

Se 105 § AO (2015:87).

25 §. *Meddelande om regeringsprogrammet*

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål överlämna sitt program till lagtinget i form av ett meddelande. Samma förfarande ska iakttas när landskapsregeringens

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

program eller sammansättning har ändrats på ett betydande sätt. (2015/66)

Lagtingets behandling av meddelandet avslutas med en omröstning vid vilken det för godkännande av regeringens program krävs mer än hälften av de avgivna rösterna. (2015/66)

Närmare bestämmelser om bland annat tidsgränser för regeringsbildningen kan intas i lagtingets arbetsordning.

Se 35 § AO (2015:87).

26 §. Ministrarnas bindningar

En medlem av landskapsregeringen får inte sköta en offentlig tjänst eller sådant annat uppdrag som kan inverka menligt på uppdraget som medlem i landskapsregeringen eller som kan äventyra förtroendet för lantrådets eller ministrernas verksamhet.

Lantrådet och varje minister ska utan dröjsmål efter utnämningen ge en för lagtinget avsedd redogörelse för bindningar som kan ha betydelse vid utövningen av verksamheten som medlem av landskapsregeringen. Närmare bestämmelser kan intas i lagtingets arbetsordning. (2015/66)

Se 44 § AO (2015:87).

27 §. Avsked för lantrådet, vicelanrådet och ministrarna

Lagtinget beviljar på begäran lantrådet avsked varefter ett nytt lantråd ska utses enligt 24 och 25 §§. Ett nytt lantråd ska också utses om lantrådet avlidit eller blivit varaktigt förhindrad att handha sitt uppdrag. Lagtingets talman beviljar på begäran vicelanrådet eller en minister avsked. Talmannen ska också bevilja vicelanrådet eller en minister avsked på initiativ av lantrådet.

Talmannen ska även utan begäran bevilja medlemmarna av landskapsregeringen avsked, om lagtinget förklarar att lantrådet inte längre har lagtingets förtroende eller om lantrådet av andra skäl avgår.

Landskapsregeringens medlemmar ska handha sina uppdrag till dess nya medlemmar utsetts.

5 kap. Ärenden i lagtinget**28 §. Hur ärenden tas upp till behandling i lagtinget**

Ärenden kan tas upp i lagtinget på nedan angivna sätt. (2015/66)

Republikens president överlämnar genom landshövdingen en framställning eller ett meddelande i enlighet med självstyrelselagen. (2015/66)

Landskapsregeringen överlämnar ärenden till lagtinget i form av

- 1) ett lagförslag eller ett kompletterande lagförslag,
- 2) ett budgetförslag,
- 3) ett meddelande,
- 4) en berättelse,
- 5) en redogörelse eller
- 6) en årsredovisning i enlighet med 25 § landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering.

Lantrådet eller landshövdingen överlämnar ett ärende till lagtinget i form av ett meddelande.

Självstyrelsepolitiska nämnden initierar en debatt i ett ärende enligt 20 § 3 mom. (2015/66)

Talmanskonferensen överlämnar ärenden till lagtinget i form av ett lagförslag som rör lagtingets organisa-

tion eller arbete eller som rör Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete.

En lagtingsledamot initierar ett ärende i lagtinget genom att väcka en motion. Lagtingsledamöterna har rätt att väcka

1) lagmotioner, som innehåller förslag om stiftande av en landskapslag eller laginitiativ till riksdagen,

2) anslutningsmotioner som innehåller förslag om stiftande av en landskapslag eller laginitiativ till riksdagen och som väcks senast den fjärde dagen efter att ett lagförslag eller förslag till laginitiativ till riksdagen antecknats för kännedom,

3) budgetmotioner, som innehåller förslag till anslag eller något annat beslut som ska tas upp i budgeten eller i en tilläggsbudget, framställning om extra anslag eller finansinitiativ till riksdagen samt

4) åtgärdsmotioner, som innehåller förslag om att lagberedning ska inledas eller att någon annan åtgärd vidtas av riksdagen, landskapsregeringen, självstyrelsepolitiska nämnden eller talmanskonferensen.

Den revisionsmyndighet som avses i 56 § 2 mom. överlämnar ärenden till lagtinget i form av berättelser. (2013/24)

I arbetsordningen kan bestämmelser intas om andra sätt att uppta ärenden i lagtinget.

Ett ärende återtass på samma sätt som det väckts om inte annat bestäms i denna lagtingsordning eller i lagtingets arbetsordning. I arbetsordningen finns närmare bestämmelser om lagtingets ärenden och behandlingen av dem. Bestämmelser om tidsgränser inom vilka motioner ska vara inlämnade kan utfärdas genom arbetsordningen.

Tidigare 6-7 mom. har blivit 7-8 mom. genom (2013/24). Därefter har tidigare 2-3 mom. blivit 3-4 mom. samt tidigare 4-8 mom. blivit 6-10 mom. genom (2015/66).

Se 7 kap AO (2015:87).

29 §. Medborgarinitiativ

Minst 1.000 personer som har rösträtt i lagtingsval har enligt vad som bestäms genom lagtingets arbetsordning rätt att överlämna ett initiativ till lagtinget om att en landskapslag ska stiftas, ändras eller upphävas.

Se 33 § AO (2015:87).

30 §. Folkomröstningar

Om rådgivande folkomröstningar bestäms särskilt i en landskapslag.

Se LL (1998:20) om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar.

31 §. Beredningen av ärenden

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag, landskapets årsredovisning, talmanskonferensens lagförslag, lagtingsledamöternas motioner, revisionsmyndighetens berättelser samt medborgarinitiativ ska remitteras till ett utskott där de genomgår en beredning före den slutliga behandlingen i plenum. (2013/24)

Ett ärende som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska talmannen utan dröjsmål översända till landskapsregeringen för ett yttrande som bör föreligga när ärendet remitteras till ett utskott om inte talmannen, om möjligt efter att ha hört talmanskonferensen, i ett enskilt ärende beslutat att ett

yttrande inte är nödvändigt. Landskapsregeringen ska behandla ett sådant ärende i skyndsam ordning. Lagtinget kan besluta att ett ärende som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse istället ska remitteras till självstyrelsepolitiska nämnden. (2015/66)

Bestämmelser om beredningen av övriga ärenden finns i lagtingets arbetsordning.

Se 9 kap. AO (2015:87).

32 §. *Utskottens behandlingstväng*

Utskotten ska avge betänkanden i de ärenden som har remitterats till dem och som inte har återkallats. Något betänkande behöver dock inte avges i ett ärende om ärendet inte hinner behandlas före utgången av valperioden.

33 §. *Behandlingen i plenum*

Förslag till en landskapslag, förslag som gäller lagtingets bifall till ikraftträdandet av internationella avtal samt förslag till lagtingets arbetsordning tas upp till två behandlingar i plenum. Detsamma gäller lagtingets utlåtande i enlighet med självstyrelselagens 12 § 2 mom. (2015/66)

I den första behandlingen av förslaget föredras och debatteras utskottets betänkande, varefter lagtinget fattar beslut om förslaget innehåll. I den andra behandlingen som hålls tidigast andra dagen efter det att den första behandlingen har avslutats, beslutar lagtinget om förslaget ska godkännas eller förkastas.

Övriga ärenden tas upp till en enda behandling i plenum.

Se 10 kap. AO (2015:87).

34 §. (2015/66) *Beslut i plenum*

Beslut i plenum fattas med majoritet av de avgivna rösterna, om inte något annat bestäms särskilt. Vid lika röstetal avgör talmannens röst utom vid val då valet avgörs genom lottning. Närmare bestämmelser om röstningsförfarandet finns i lagtingets arbetsordning.

Se 79-81 §§ AO (2015:87).

35 §. *Kvalificerad majoritet*

Lagtingets beslut om ändring eller upphävande av eller avvikelse från bestämmelserna i självstyrelselagen för Åland och i jordförvärvslagen för Åland ska vid ärendets andra behandling omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

I en landskapslag kan det bestämmas att ändring och upphävande av eller avvikelse från landskapslagen ska omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. En sådan landskapslag antas i samma ordning som i 1 mom.

Om en landskapslag har antagits med kvalificerad majoritet ska detta framgå av lagen.

36 §. (2015/66) *Misstroendeyrkande*

Minst fem lagtingsledamöter kan framställa ett skriftligt yrkande på att lagtinget ska förklara att lantrådet saknar lagtingets förtroende. För godkännande av ett yrkande om misstroende krävs minst 16 röster. I lagtingets arbetsordning finns närmare bestämmelser om behandlingen av misstroendeyrkanden.

Se 43 § AO (2015:87).

37 §. *Spörsmål*

Minst fem lagtingsledamöter kan framställa ett skriftligt spörsmål riktat till landskapsregeringen i ett ärende som faller inom landskapsregeringens behörighet. Spörsmålet ska besvaras på det sätt som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning. Lagtinget kan efter avslutad diskussion fatta beslut om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder.

38 §. *Frågor och debatter*

En ledamot har rätt att i lagtinget ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen eller en medlem i landskapsregeringen i en angelägenhet inom landskapsregeringens ansvarsområde. Dessutom har ledamöterna möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor till landskapsregeringen i angelägenheter inom landskapsregeringens ansvarsområde. (2015/66)

Debatter om aktuella frågor kan ordnas i plenum på beslut av talmanskonferensen. En sådan debatt kan även ordnas som en allmänpolitisk debatt. Talmanskonferensen kan även besluta att en debatt ska hållas i vilken enbart en del av lagtingets ledamöter får delta. I en sådan debatt ska lagtingsgrupperna behandlas lika.

Lagtinget fattar inte beslut med anledning av frågor och debatter.

Närmare bestämmelser om frågor, frågestunder och debatter finns i lagtingets arbetsordning.

Se 39-41 §§ AO (2015:87).

39 §. *Lantrådets förtroendefråga*

Lantrådet har rätt att i samband med behandlingen av ett ärende skriftligen meddela lagtinget att ärendets avgörande på ett visst sätt innebär att lantrådet anser sig sakna lagtingets förtroende. Om ett sådant avgörande träffas ska landskapsregeringen avgå.

40 §. *Lantrådets och ministrarnas rätt att vara närvarande och delta i debatten*

Medlemmarna i landskapsregeringen har rätt att vara närvarande och delta i debatten i plenum.

41 §. (2015/66) *Landshövdingens rätt att vara närvarande och att yttra sig*

Landshövdingen har rätt att vara närvarande vid plenum och att yttra sig i frågor som berör förhållandet mellan Åland och Finland.

42 §. *Fortsatt behandling av ärenden*

Har behandlingen av ett ärende inte slutförts under ett arbetsår fortsätter den under följande arbetsår om inte lagtingsval har förrättats däremellan.

43 §. *Godkännande av tjänstekollektivavtal*

I arbetsordningen kan det intas bestämmelser om att ett utskott ges i uppdrag att följa landskapsregeringens förhandlingar om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänsteinnehavare och till den del lagtingets godkännande är behövligt, godkänna avtalet. Ett sådant utskott kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Närmare bestämmelser kan intas i lagtingets arbetsordning.

Se 21 § AO (2015:87).

B 1 Lagtingsordning (2011:97)

6 kap. Information och offentlighet**44 §. Lagtingets rätt att få information**

Lagtinget har rätt att av landskapsregeringen, dess underlydande myndigheter och tjänstemän få de upplysningar som behövs för behandlingen av ett ärende. Den som saken gäller ska se till att utskott eller andra lagtingsorgan utan dröjsmål får handlingar och andra upplysningar som de behöver.

Ledamöter som fått del av information enligt denna paragraf ska iaktta den sekretess som är påkallad av lag och av vad berört organ i varje enskilt fall efter att ha hört landskapsregeringen beslutar. (2015/66)

Se även 54 § AO (2015:87).

45 §. Lantrådets upplysningar

Lantrådet eller en minister som lantrådet utser kan ge lagtinget upplysningar i aktuella frågor. Lagtinget fattar inte beslut med anledning av upplysningar.

Se 38 § AO (2015:87).

46 §. Offentligheten i lagtingets verksamhet

Lagtingets plenum är offentliga, om inte lagtinget av synnerligen vägande skäl beslutar något annat i ett enskilt ärende.

Utskottens sammanträden är inte offentliga om inte annat beslutas i lagtingets arbetsordning. Utskottens betänkanden och utlåtanden samt till dem bifogade handlingar blir offentliga när de justerats. (2015/66)

Lagtinget publicerar lagtingshandlingarna enligt vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Se 60 och 83 §§ AO (2015:87).

47 §. Meddelande om fattade beslut

I lagtingets arbetsordning finns bestämmelser om meddelanden om de beslut som lagtinget har fattat.

Se 82 § AO (2015:87).

7 kap. Lagtingsgrupper**48 §. (2015/66) Lagtingsgrupper**

Lagtingsledamöter kan komma överens om att samverka som en lagtingsgrupp i lagtinget. Lagtingsgrupperna har status som juridisk person. Närmare bestämmelser om lagtingsgrupperna kan intas i arbetsordningen.

Se 107 § AO (2015:87).

8 kap. Finanserna**49 §. Skatter och avgifter**

Om landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt samt landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter bestäms genom en landskapslag, som ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd.

Bestämmelser om avgifter samt om de allmänna grunderna för storleken av avgifter för åländska myndigheters prestationer, tjänster och övriga verksamheter ska utfärdas genom landskapslag.

50 §. Upplåning och säkerheter

Lån kan upptas endast med lagtingets samtycke. Av samtycket ska de nya lånens eller skuldens maximibelopp framgå.

Landskapsregeringen får bevilja borgen och garanti endast med lagtingets samtycke.

51 §. Budgeten

Lagtinget beslutar om Ålands budget för ett kalenderår i sänder (*finansår*). Landskapsregeringens förslag till en budget samt ett förslag till en landskapslag som ansluter sig till budgeten ska överlämnas till lagtinget vid en tidpunkt som anges i en landskapslag.

Om lagtinget inte har beslutat om budgeten före finansårets början ska landskapsregeringens förslag till budget gälla tills lagtinget fattat beslut om budgeten.

Budgeten publiceras i Ålands författningssamling.

52 §. (2015/66) Tilläggsbudget och kompletterande budgetförslag

Om det finns behov av att ändra landskapets budget ska landskapsregeringen överlämna ett förslag till tilläggsbudget till lagtinget. Landskapsregeringen kan även överlämna ett kompletterande budgetförslag.

53 §. Budgetens innehåll

I landskapsbudgeten ingår de årliga inkomsterna och anslag för de årliga utgifterna. Vidare anges ändamålen för anslagen och övriga budgetmotiveringar. Bestämmelser om att budgeten får innehålla inkomstposter eller anslag som motsvarar skillnaden mellan inkomster och utgifter som står i direkt samband med varandra, kan intas i en landskapslag.

Anslagen i budgeten ska täckas av inkomstposterna. Vid anslagstäckningen kan på det sätt som anges genom en landskapslag, beaktas de överskott eller underskott som framgår av landskapets bokslut.

Sådana inkomstposter och anslag som motsvarar inkomster och utgifter som har samband med varandra kan, på det sätt som anges genom en landskapslag, tas in i budgeten för flera finansår.

De allmänna grunderna för landskapets affärsverks verksamhet och ekonomi bestäms genom landskapslag. Inkomstposter och anslag som gäller affärsverken tas in i budgeten endast till den del det anges i landskapslag. I samband med behandlingen av budgeten godkänner lagtinget de centrala målen för affärsverkens tjänster och övriga mål för verksamheten. (2015/66)

54 §. Anslag i budgeten

Anslag tas upp i budgeten som fasta anslag, förslagsanslag eller reservationsanslag.

Förslagsanslag får överskridas och reservationsanslag överföras till ett senare finansår enligt vad som bestäms genom en landskapslag. Fasta anslag och reservationsanslag får inte överskridas och fasta anslag får inte överföras, om detta inte har tillåtits genom en landskapslag.

Ett anslag får inte flyttas från ett ställe i budgeten till ett annat, om inte detta tillåts i budgeten. Genom en landskapslag kan dock tillåtas att ett anslag överförs till ett annat ställe som har nära samband med dess ändamål.

I budgeten kan beviljas en till beloppet och ändamålet avgränsad fullmakt att under finansåret ingå förbindelser om utgifter för vilka anslag tas in i budgetarna för de följande finansåren. (2012/71)

55 §. Fonder utanför budget

Om det är ändamålsenligt för skötseln av en bestående uppgift kan lagtinget bestämma att en fond ska inrättas utanför landskapets budget genom en landskapslag.

För att ett förslag till en landskapslag om inrättande av en fond utanför budgeten eller om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess ändamål ska godkännas krävs i lagtinget minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna.

56 §. (2013/24) Övervakning och revision av finanserna

Lagtinget övervakar landskapets finanser och hur budgeten iakttas.

Under lagtinget finns en oberoende revisionsmyndighet som svarar för revisionen av landskapets finanser och iakttagandet av budgeten. Närmare bestämmelser om revisionsmyndighetens ställning och uppgifter utfärdas genom landskapslag.

Se LL (2013:25) om landskapsrevisionen.

57 §. (2012/71) Ålands egendom

Fast egendom som tillhör landskapet kan överlåtas endast med lagtingets samtycke eller enligt vad som bestäms genom landskapslag.

9 kap. Internationella förhållanden**58 §. Behörighet i internationella frågor**

Lagtinget ger sitt bifall till ikraftträdandet av internationella avtal i den ordning som gäller för behandlingen av förslag till landskapslagar i enlighet med vad som närmare bestäms i arbetsordningen. (2015/66)

Landskapsregeringen svarar i enlighet med självstyrelselagen för medverkan i förhandlingar om internationella förpliktelser samt i beredning av beslut som fattas i Europeiska unionen. Landskapsregeringen beslutar om åtgärder som hänför sig till dem om inte beslutet kräver godkännande av lagtinget.

Lagtinget deltar i beredningen av beslut som fattas i Europeiska unionen enligt vad som sägs i denna lagtingsordning.

59 §. Lagtingets deltagande i beredningen av ärenden som gäller Europeiska unionen

Lagtinget behandlar förslag till sådana rättsakter, fördrag eller andra åtgärder om vilka beslut fattas inom Europeiska unionen och som annars enligt självstyrelselagen skulle falla inom lagtingets behörighet.

Landskapsregeringen ska utan dröjsmål informera lagtinget om sin syn på förslag till rättsakter, fördrag eller andra ärenden som bereds inom Europeiska unionens institutioner då förslaget är av intresse för Åland. Landskapsregeringen ska sedan den fått kännedom om ett sådant förslag utan dröjsmål sända förslaget till lagtinget genom en skrivelse så att lagtinget kan ta ställning till det. Förslaget behandlas i självstyrelsepolitiska nämnden och vanligen i ett eller flera andra utskott som ger utlåtande till självstyrelsepolitiska nämnden. Självstyrelsepolitiska nämnden kan vid behov ge ett yttrande om förslaget till landskapsregeringen. Talmanskonferensen kan besluta att ett sådant ärende också skall tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

Landskapsregeringen ska ge självstyrelsepolitiska

nämnden information om ärendets behandling i statsrådet samt i mån av möjlighet om behandlingen i Europeiska unionen. Självstyrelsepolitiska nämnden kan höra Finlands regerings representanter i dessa ärenden. (2015/66)

Självstyrelsepolitiska nämnden kan ge landskapsregeringen ett utlåtande med anledning av en utredning eller information som avses i denna paragraf.

Se 8 kap. AO (2015:87).

60 §. Lagtingets rätt att få information i internationella frågor

Självstyrelsepolitiska nämnden och lagtingets behöriga utskott ska på begäran och även annars vid behov få en utredning av landskapsregeringen om frågor som gäller de framställningar som landskapsregeringen i enlighet med självstyrelselagen gjort hos en behörig myndighet i fråga om förhandlingar om fördrag och andra internationella förpliktelser. Detsamma gäller om förhandlingar angående fördrag och andra internationella förpliktelser i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet och där landskapsregeringen enligt självstyrelselagen ska få underrättelse om eller tillfälle att delta i förhandlingar.

Självstyrelsepolitiska nämnden och utskotten kan ge landskapsregeringen ett utlåtande med anledning av en utredning eller information som avses ovan.

Om landskapsregeringens yttranden över presidentens begäran om lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse bestäms i 31 §.

61 §. (2015/66) Lagtingets deltagande i parlamentens subsidiaritetskontroll

Bestämmelser om hur beslut fattas om lagtingets ståndpunkt huruvida ett utkast till en lagstiftningsakt från Europeiska unionens kommission är förenligt med subsidiaritetsprincipen finns i 20 § samt i lagtingets arbetsordning.

Se 47 § AO (2015:87).

62 §. Sekretess

Medlemmarna i självstyrelsepolitiska nämnden eller i ett utskott som deltar i behandlingen av ärenden som gäller Europeiska unionen ska iaktta den sekretess som är påkallad av att rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9a kap. självstyrelselagen.

I fråga om sekretess för andra än i 1 mom. avsedda ärenden gäller vad utskottet i varje enskilt fall efter att ha hört landskapsregeringen beslutar.

10 kap. Närmare bestämmelser om lagtinget**63 §. Lagtingets arbetsordning samt reglementen och instruktioner**

Närmare bestämmelser om förfarandet i lagtinget samt om lagtingets organ och lagtingsarbetet utfärdas i lagtingets arbetsordning. Arbetsordningen ska godkännas i plenum i den ordning som gäller för behandling av förslag till landskapslagar samt publiceras i Ålands författningssamling.

Lagtinget kan innan lagtingsordningen trätt i kraft på förslag av talmanskonferensen och i den ordning som föreskrivs i 1 mom. godkänna en ny arbetsordning. Ar-

B 2 Arbetsordning (2015:87)

bitsordningen kan dock inte träda i kraft innan lagtingsordningen träder i kraft.

Lagtinget kan utfärda reglementen för lagtingets interna förvaltning, för val som lagtinget förrättar och för annan detaljerad reglering av lagtingsarbetet. Dessutom kan lagtinget anta instruktioner för de organ som det utser.

11 kap. Särskilda bestämmelser (2015/66)

64 §. (2015/66) *Ändringar av lagtingsordningen*

Beslut om ändring eller upphävande av eller avvikelser från bestämmelser i denna lagtingsordning ska vid ärendets andra behandling omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Ikraftträdandebestämmelse (2013/24):

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

En oberoende revisionsmyndighet som avses i 56 § 2 mom. ska inrättas senast den 1 juli 2013. Till den del bestämmelsen i 31 § 1 mom. avser landskapets årsredovisning tillämpas den första gången när det gäller årsredovisningen för finansåret 2014.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/66):

Denna lag träder i kraft den 1 november 2015.

B 2 Arbetsordning (2015:87) för Ålands lagting

1 kap. Lagtingsåret

1 §. *Lagtingsårets början*

Lagtinget sammanträder årligen till ett nytt arbetsår i enlighet med vad lagtinget beslutat enligt lagtingsordningen. Den ledamot som längst innehaft ett uppdrag som ledamot av lagtinget (*ålderstalmannen*) ska då inta talmannens plats. Har två eller flera varit ledamöter i lagtinget lika lång tid förs ordet av den till åren äldste av dem. Under ledning av ålderstalmannen förrättas valet av en talman samt därefter var för sig val av en första och en andra vicetalman.

Efter talmansvalet hålls en gudstjänst varefter lagtinget, på en tid som landshövdingen tillkännager, samlas i plenisalen där republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar lagtinget öppnat. Talmannen besvarar öppningstalet på lagtingets vägnar.

2 §. *Fullmaktsgranskningar*

Senast klockan 15.00 den sista vardagen före valperiodens första plenum granskar lagtingsdirektören lagtingsledamöternas fullmakter för godkännande. Vid granskningen av en fullmakt undersöks att den är utfärdad av en behörig myndighet i föreskriven form.

En förteckning upprättas över de lagtingsledamöter vars fullmakter godkänts. Lagtingets första plenum under valperioden börjar med namnupprop enligt förteckningen.

Lagtingsdirektören granskar också senare uppvisade fullmakter. Innan en lagtingsledamot tillträder sitt uppdrag ska hon eller han visa upp sin granskade och godkända fullmakt för talmannen som ska meddela detta i plenum.

Har en ledamots fullmakt inte blivit godkänd kan lagtinget pröva om hon eller han ändå får inträda i lagtinget. Om det görs en anmärkning mot en ledamots behörighet ska lagtinget pröva ärendet förutsatt att inte samma anmärkning över valet redan har anförts genom besvär eller besvär ännu kan anföras hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval.

3 §. *Platsen för plenum*

Lagtinget sammanträder i lagtingets plenisal i Självstyrelsegården i Mariehamn. Presidiet kan av särskilda skäl besluta om en annan sammanträdesplats.

4 §. *Sittordningen i plenisalen*

I plenisalen är ledamöterna placerade enligt grupp-tillhörighet. Talmanskonferensen fattar närmare beslut om sittordningen. När lagtinget sammanträder första gången efter ett lagtingsval tar de ledamöter som har uppvisat en godkänd fullmakt dock plats i plenisalen enligt en alfabetisk ordning till dess talmanskonferensen beslutat om sittordningen.

5 §. *Lagtingets arbetsperioder*

Lagtingets arbete fortgår med eller utan avbrott enligt vad talmanskonferensen beslutar till dess följande arbetsår vidtar.

Om det anses nödvändigt ska presidiet sammankalla lagtinget till plenum under en tid då lagtinget annars inte sammanträder.

I kapitel 10 finns bestämmelser om tiden för plenum.

6 §. *Lagtingets avslutning*

Det sista arbetsåret under valperioden fortgår till dess republikens president eller på hennes eller hans vägnar landshövdingen förklarar arbetet avslutat för valperioden.

Avslutningen av lagtinget hålls på den tid som landshövdingen tillkännager. Efter en gudstjänst samlas lagtinget i plenisalen där talmannen framför lagtingets hälsning varefter republikens president eller på hennes eller hans vägnar landshövdingen förklarar lagtinget avslutat för valperioden.

2 kap. Upplösningar och nyval

7 §. *Närmare bestämmelser om lagtingets upplösning*

Talmannen eller lantrådet kan väcka förslag om att lagtinget ska upplösa sig. Förslaget ska vara skriftligt och innehålla en motivering.

Ett förslag till upplösning av lagtinget ska utan dröjsmål meddelas lagtinget för kännedom. Om lagtinget inte är samlat för plenum när ett förslag till upplösning har inlämnats ska talmannen utan dröjsmål sammankalla lagtinget till plenum.

Lagtinget fattar i enlighet med lagtingsordningen beslut om ett förslag till upplösning tidigast den tredje dagen och senast den tionde dagen efter det att förslaget antecknats för kännedom. Förslaget måste omfattas av minst 20 ledamöter.

8 §. *Information om lagtingets upplösning*

En annons om lagtingets upplösning och förordnande om nyval ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet och samtidigt meddelas

landskapsregeringen som ska vidta åtgärder för nyval av lagtinget.

Om nyval efter upplösning av lagtinget stadgas i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval.

9 §. *Plenum efter nyval*

Om lagtinget har upplösts och nyval har förrättats ska lagtinget samlas till plenum den första vardagen efter 14 dagar räknat från valdagen.

3 kap. Talmännen och talmanskonferensen

10 §. *Val av talman och vicetalmän*

Vid lagtingsårets första plenum väljer lagtinget en talman samt en första och en andra vicetalman enligt 1 §. Ett meddelande om valets utgång ska utan dröjsmål sändas till landskapsregeringen och landshövdingen.

De nyvalda talmännen avger följande högtidliga försäkran innan de börjar sköta sitt uppdrag:

"Jag N.N. försäkrar att jag som talman efter all min förmåga ska upprätthålla den rätt, som enligt självstyrelselagen och grundlagen tillkommer Åland och dess befolkning."

Om talmannen eller en vicetalman avlider eller avgår från sitt uppdrag under arbetsåret ska en ny talman eller vicetalman väljas utan dröjsmål.

11 §. *Talmannen och presidiet*

Talmannen leder lagtingets arbete tillsammans med talmanskonferensen på det sätt som bestäms i lagtingsordningen och arbetsordningen. Talmannen och vicetalmännen bildar tillsammans lagtingets presidium.

Om talmannen eller en vicetalman är förhindrad att sköta sitt uppdrag kan en tillfällig talman eller vicetalman väljas på förslag av talmanskonferensen.

Om både talmannen och vicetalmännen är tillfällig förhindrade att sköta talmansuppdraget vid plenum förs ordet av den utskottsordförande som under längst tid varit ledamot i lagtinget och som är närvarande i plenum. I ett sådant fall föredras endast ärenden för känedom samt meddelas tiden för följande plenum och lagtinget fattar inte beslut i andra ärenden om inte särskilt tvingande skäl ger anledning till något annat.

Om talmannen vägrat uppta en väckt fråga eller framställa ett omröstningsförslag eller om lagtinget i något annat fall inte nöjer sig med talmannens förfarande hör det till lag- och kulturutskottets uppgifter att skilja mellan lagtinget och dess talman. En ledamot kan i lagtinget väcka förslag om att ett sådant ärende ska hänskjutas till lag- och kulturutskottet. Beslut om att hänskjuta ärendet till utskottet fattas med enkel majoritet.

12 §. *Talmanskonferensens uppgifter*

Talmanskonferensen har till uppgift att

1) föreslå ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen eller andra bestämmelser som rör lagtingets eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete,

2) avge yttranden till berört utskott över sådana ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen och Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete som en ledamot eller någon annan tagit initiativ till,

3) planera tidtabellen för verksamheten under lagtingsåret,

4) väcka förslag om tillsättande av sådana ytterligare utskott som avses i lagtingsordningen samt avge förslag till lagtinget om avskaffande av justeringsutskottet för återstoden av mandatperioden,

5) utfärda anvisningar om lagtingsledamöternas anmälningar om bindningar och annan motsvarande praxis i frågor som rör ställningen som lagtingsledamot,

6) fatta beslut i enlighet med 38 § om lantrådets upplysning,

7) fatta beslut i enlighet med 84 § om justering,

8) fatta beslut om när och på vilka villkor gruppanföranden är tillåtna samt

9) i övrigt lägga fram förslag till och utfärda anvisningar om hur lagtingsarbetet ska ordnas.

Om ett ärende som nämns i 1 mom. är så brådskande att det inte hinner föredras för talmanskonferensen, avgör talmannen det temporärt på föredragning av lagtingsdirektören. Ärendet tas därefter upp vid nästa möte i talmanskonferensen.

Talmanskonferensen är vidare ett rådgivande organ i följande ärenden som hör till talmannens ansvarsområden:

1) förslag om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ärendet,

2) förslag om ett meddelande från landskapsregeringen ska hänskjutas till ett utskott eller inte samt

3) förslag om vid vilket plenum ett ärende ska behandlas.

Vid lika röstetal i talmanskonferensen är talmannens röst utslagsgivande.

4 kap. Självstyrelsepolitiska nämnden

13 §. *Självstyrelsepolitiska nämndens sammansättning*

I början av en valperiod beslutar lagtinget på förslag av presidiet om det antal ledamöter och ersättare som ska väljas till självstyrelsepolitiska nämnden.

Talmannen är nämndens ordförande. Nämnden väljer viceordförande inom sig.

14 §. *Självstyrelsepolitiska nämndens möten*

Nämnden sammanträder så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsregeringen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden ska sammanträda för en viss fråga ska nämnden sammankallas utan dröjsmål.

Vid självstyrelsepolitiska nämndens sammanträden förs ett kortfattat protokoll. Nämnden är beslutför när två tredjedelar av medlemmarna är närvarande.

I övrigt tillämpas i tillämpliga delar samma regler som för utskottens möten.

15 §. *Yttranden från självstyrelsepolitiska nämnden*

Nämnden kan på eget initiativ avge yttranden i enlighet med lagtingsordningen. Lagtinget, utskotten och landskapsregeringen har dessutom rätt att begära yttranden från nämnden i frågor som hör till nämndens ansvarsområde. Nämnden kan också i en sådan fråga i lagtinget och landskapsregeringen väcka ett förslag om ett uttalande eller en åtgärd.

16 §. *Förnyad behandling i självstyrelsepolitiska nämnden*

Blir självstyrelsepolitiska nämndens förslag till ett uttalande eller en åtgärd inte oförändrat godkänt av lag-

B 2 Arbetsordning (2015:87)

tinget ska ärendet överlämnas till förnyad behandling i nämnden, varefter det upptas till slutligt avgörande i plenum.

5 kap. Utskotten

17 §. Utskottens ansvarsområden

När ett beslut fattas om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ett ärende, ska hänsyn tas både till de i 18–20 §§ angivna riktlinjerna i fråga om utskottens huvudsakliga ansvarsområden samt till utskottens arbetssituation.

Till utskottens ansvar hör, förutom de ärenden som remitterats till utskotten, även att hålla sig informerade om aktuella EU-ärenden som faller inom respektive utskotts ansvarsområde.

Landskapsregeringen bör hos respektive utskott förankra övergripande frågor som gäller public service, spelmonopol samt postverksamhet.

18 §. Lag- och kulturutskottets ansvarsområde

Till lag- och kulturutskottets ansvarsområde hör att bereda:

1) förslag om eller bifall till ändring eller upphävande av eller avvikelser från självstyrelselagen eller jordförvärvslagen för Åland,

2) ärenden som enligt lagtingsordningen kräver kvalificerad majoritet,

3) lagförslag angående:

a) självstyrelsens grunder, lagtinget samt landskaps- och kommunalförvaltningen,

b) allmän ordning och säkerhet,

c) utbildning, kultur och idrott,

d) media,

e) övriga ärenden som inte remitterats till ett annat utskott och

f) övriga ärenden som remitterats till utskottet samt 4) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde, som är övergripande eller som inte kan hänföras till något annat utskotts ansvarsområde.

19 §. Social- och miljöutskottets ansvarsområde

Till social- och miljöutskottets ansvarsområde hör att bereda:

1) lagförslag angående

a) sociala frågor och sysselsättning,

b) hälso- och sjukvård,

c) hyra och arrende,

e) natur- och miljöfrågor, jakt och friluftsliv samt

f) övriga ärenden som remitterats till utskottet och

2) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Det har aldrig funnits någon punkt 1d) i denna paragraf.

20 §. Finans- och näringsutskottets ansvarsområde

Till finans- och näringsutskottets ansvarsområde hör att bereda:

1) landskapsregeringens förslag till budget, kompletterande budgetförslag, förslag till tilläggsbudget samt budgetmotioner,

2) förslag till framställningar om extra anslag samt förslag till bemyndiganden att bevilja landskapsgarantier och andra ekonomiska åtaganden,

3) revisionsberättelser som lämnats till lagtinget samt granskningsrapporter i enlighet med 21 § lagtingsordningen,

4) lagförslag som förutsätter ett anslag i landskapets budget och som föreslås träda i kraft enligt självstyrelselagens 20 § varvid finans- och näringsutskottet kan inhämta ett utlåtande från ett annat berört utskott som företar en sakbehandling i ärendet,

5) lagförslag angående:

a) näringarna och stöd till näringslivet,

b) skatter och avgifter,

c) byggande, expropriation och fysisk planering,

d) infrastruktur samt

e) övriga ärenden som remitterats till utskottet och

6) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Utskottet har även de uppgifter som regleras i 21 § samt i lagtingsordningens 21 § 5-6 mom.

21 §. Utskottsbehandling av tjänstekollektivavtal

Det hör till finans- och näringsutskottet att genom landskapsregeringen följa förhandlingarna om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänstemän och till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna avtalen. Ett godkännande behövs när ett avtal har en inte försumbar inverkan på budgeten. Utskottet kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Landskapsregeringen är skyldig att fortlöpande informera finans- och näringsutskottet om de förhandlingar som förs till den delen avtalen kan komma att kräva utskottets godkännande.

Ett tjänstekollektivavtal som ska godkännas av finans- och näringsutskottet sänds till utskottet på landskapsregeringens försorg. Ärendet ska behandlas utan dröjsmål. Är utskottets medlemmar inte eniga i sitt beslut gäller som beslut den åsikt som omfattas av de flesta medlemmarna. Faller rösterna lika anses avtalet godkänt. I övriga ärenden som rör tjänstekollektivavtal avgör lotten vid lika röstetal. För att ett beslut om att ett ärende ska underställas lagtinget ska fattas krävs att beslutet omfattas av majoriteten av de avgivna rösterna. Sedan utskottet fattat beslut i ett ärende som rör tjänstekollektivavtal ska beslutet omedelbart överföras till landskapsregeringens kännedom.

Det hör också till finans- och näringsutskottet att godkänna tjänstekollektivavtalen för personalen vid lagtingets kansli på motsvarande sätt som tjänstekollektivavtalen för landskapets tjänstemän.

Finans- och näringsutskottet ska för varje år till lagtinget avge en skriftlig redogörelse beträffande handläggningen av ärenden som rör tjänstekollektivavtal.

22 §. Justeringsutskottets ansvarsområde

Till justeringsutskottet hör att övervaka att lagtingets expeditioner överensstämmer med dess beslut. Justeringsutskottet kan helt eller delvis delegera uppgiften till lagtingets kansli.

Om lagtinget beslutat att för återstoden av mandatperioden avskaffa justeringsutskottet i enlighet med lagtingsordningen 21 § ankommer uppgiften på lagtingets kansli enligt vad som närmare bestäms i 84 §.

23 §. Ytterligare utskott

Om ytterligare utskott tillsätts i enlighet med lag-

tingsordningens 21 § ska det samtidigt bestämmas vilka utskottens uppgifter är, hur många ledamöter samt ersättare utskotten ska ha samt för vilken tid utskotten tillsätts.

För dessa utskott tillämpas i övrigt samma regler som för de permanenta utskotten.

24 §. Antalet medlemmar i utskotten

De permanenta utskotten har sju medlemmar och fem ersättare förutom justeringsutskottet som har tre medlemmar och två ersättare.

25 §. Utskottens mandattid

Mandatperioden för medlemmarna i lagtingets utskott är en valperiod, om inte lagtinget på förslag av talmanskonferensen beslutar att nyval av samtliga medlemmar i ett utskott ska förrättas.

Justeringsutskottet får, om det behövs, fortsätta sin verksamhet även efter valperiodens utgång för slutförande av på utskottet ankommande uppdrag. Mandattiden för medlemmarna i justeringsutskottet upphör omedelbart om lagtinget har beslutat att avskaffa utskottet.

26 §. Tillsättande och konstituering av utskotten

Lagtinget väljer medlemmar till de permanenta utskotten omedelbart efter det att lagtinget har sammanträtt till valperiodens första plenum.

Utskotten ska konstituera sig så snart de har tillsatts. Utskotten väljer inom sig en ordförande och en viceordförande för sin mandattid. Vid valet tillämpas bestämmelserna om val av talman, om inte utskottet enhälligt beslutar något annat. Lagtinget ska underrättas om valresultatet.

Utskottets första sammanträde sammankallas av den medlem som längst varit medlem av lagtinget. Har två eller flera tillhört lagtinget lika lång tid, förs ordet av dem som till åren är äldst. Hon eller han för ordet tills ordförande har valts.

27 §. Befrielse från medlemskap i utskotten

Den som blivit vald till ledamot i ett utskott har rätt att avsäga sig medlemskap i ytterligare utskott.

Lagtinget kan pröva om en utskottsmedlem på grund av ett annat förhinder, på begäran kan befrias från sitt medlemskap i ett utskott eller från något annat uppdrag som hon eller han har utsetts till genom ett val i lagtinget.

6 kap. Övriga organ

28 §. Regler för andra organ

Om inte annat bestämts särskilt ska i tillämpliga delar samma regler gälla för övriga organ som för utskotten.

29 §. Lagtingets företrädare i internationella organ

Lagtinget väljer inom sig i början av varje arbetsår två medlemmar och lika många ersättare till Ålands delegation i Nordiska rådet.

Om lagtinget med stöd av ett internationellt fördrag deltar i ett annat internationellt organs verksamhet, beslutar lagtinget om val av företrädare för lagtinget. Självstyrelsepolitiska nämnden kan utfärda allmänna anvisningar om kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ.

Om ledamöter som företräder lagtinget på något annat sätt deltar i internationell verksamhet utses företrädarna av självstyrelsepolitiska nämnden som också fat-

tar beslut om hur kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ ska ordnas.

7 kap. Ärenden i lagtinget

30 §. Meddelanden om ärenden

När ett ärende har lämnats till lagtinget i enlighet med lagtingsordningen ska ärendet upptas för kännedom på lagtingets föredragningslista.

31 §. Återtaganden av ärenden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller arbetsordningen återtas ett ärende på samma sätt som det väcks. Den första undertecknaren av en motion eller ett spörsmål kan dock skriftligen återta ärendet. Om ett ärende återtas upphör behandlingen av det.

Talmannen meddelar i plenum om en framställning, ett förslag, ett spörsmål, ett misstroendeyrkande eller en motion har återtagits.

32 §. Motioner

En motion ska lämnas in skriftligen till lagtingets kansli. Motionen ska ha en kort motivering.

En budgetmotion får inte väckas innan landskapsregeringen har lämnat sitt budgetförslag till lagtinget och motionen ska lämnas in senast klockan 12.00 den elfte dagen efter det att budgetförslaget har tagits upp för kännedom på lagtingets föredragningslista. En budgetmotion med anledning av ett förslag till tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag ska lämnas in senast klockan 12.00 den fjärde dagen efter det att förslaget upptagits för kännedom på föredragningslistan.

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma kläm i en budgetmotion.

Föreslår en ledamot att ett nytt anslag som inte tas upp i landskapsregeringens budgetförslag eller att ett annat beslut ska införas i budgeten beaktas förslaget endast om det väckts genom en budgetmotion.

Andra motioner än budgetmotioner kan väckas medan lagtinget är samlat för plenum.

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma åtgärdsmotion.

33 §. Medborgarinitiativ

Ett medborgarinitiativ ska lämnas in skriftligen till lagtingets kansli. Initiativet ska innehålla ett förslag i form av en lagtext eller ett förslag om att lagstiftningsåtgärder ska vidtas. Frågor av olika slag får inte tas in i ett och samma initiativ. Initiativet ska ha en kort motivering.

I initiativet ska anges vem som är initiativets ombud samt viceombud. Ombudet ska även vara initiativets första undertecknare. Ombudet ska samtidigt med undertecknandet skriftligen anmäla till lagtingets kansli att insamlingen av namn för medborgarinitiativet har startat. Insamlingen av namn kan pågå under högst fyra månader.

Undertecknarna ska i initiativet försäkra att de enligt valregistermyndighetens rösträtsregister var röstberättigade i det senaste lagtingsvalet. Under personernas egenhändiga namnunderskrifter ska deras namn, titel, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt. Underskrifterna ska tydligt numreras.

Vid insamlingen av namnunderskrifter ska i tillämpliga delar reglerna om valfrihet i fråga om lagtingsval gälla.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

Lagtinget är skyldigt att utan dröjsmål ta upp ett medborgarinitiativ till behandling om det har gjorts så som denna arbetsordning föreskriver. Initiativ som innehåller förslag i form av en lagtext ska behandlas i lagstiftningsordning på samma sätt som en lagmotion med ett förslag till en landskapslag. Initiativ som innehåller förslag om att lagstiftningsåtgärder ska vidtas ska behandlas i en enda behandling på samma sätt som en åtgärdsmotion.

Ombudet för ett medborgarinitiativ kan skriftligen återta initiativet.

Lagtingets beslut med anledning av ett medborgarinitiativ ska skriftligen meddelas ombudet.

34 §. Landskapsregeringens meddelanden

Har landskapsregeringen överlämnat ett meddelande till lagtinget kan lagtinget på förslag av talmannen besluta att remittera det till ett utskott eller till självstyrelsepolitiska nämnden. Beslutar lagtinget att ett meddelande inte ska remitteras antecknas ärendet för kännedom.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller även för lantrådets och landshövdingens meddelanden till lagtinget.

35 §. Landskapsregeringens meddelande om regeringsprogrammet

Det meddelande om regeringsprogrammet som landskapsregeringen överlämnar i samband med att den tillträder ska inte utskottsbehandlas.

Meddelandet ska tas upp till behandling i lagtinget tidigast vid ett plenum som hålls dagen efter det att meddelandet har antecknats för kännedom.

I diskussionen om meddelandet har det nyvalda lantrådet rätt att yttra sig.

36 §. Landskapsregeringens redogörelse över självstyrelsepolitiska frågor

Landskapsregeringen ska i början av varje lagtingsår och därefter så ofta omständigheterna det kräver, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över självstyrelsepolitiska frågor av väsentlig natur.

Innan redogörelsen upptas till slutlig behandling i plenum ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet.

37 §. Ärenden som inte har slutbehandlats

Ifall ett ärende inte har slutbehandlats under ett lagtingsår fortsätter behandlingen under följande lagtingsår, om inte lagtingsval har förrättats däremellan.

Om den fortsatta beredningen av ärenden i tillfälliga utskott vars mandatid har utgått, beslutar vid behov talmanskonferensen.

38 §. Lantrådets upplysning

En upplysning i en aktuell fråga från lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, från vicelantrådet eller från en minister kan ges till lagtinget om inte talmanskonferensen av särskilda skäl beslutar att upplysningen inte ska ges. En sådan upplysning ges utanför föredragningslistan vid en tidpunkt som avtalas med talmannen.

Talmanskonferensen beslutar om en diskussion ska tillåtas med anledning av upplysningen. I en sådan diskussion ger talmannen ordet enligt eget övervägande och när talmannen anser att saken diskuterats tillräckligt förklarar hon eller han diskussionen avslutad.

39 §. Frågestunder

Lagtingsledamöterna har möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor till landskapsregeringens medlemmar i angelägenheter inom landskapsregeringens behörighet.

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen när det ska hållas en frågestund. En frågestund kan hållas endast när lagtinget är samlat till plenum. Minst två dagar på förhand ska talmannen meddela att en frågestund ska hållas och vilka av landskapsregeringens medlemmar som kommer att vara närvarande. Talmanskonferensen kan besluta att de lagtingsledamöter som önskar ställa en fråga vid frågestunden ska anmäla sig till lagtingets kansli senast dagen före frågestunden.

Vid frågestunden avgör talmannen vem som får ställa en fråga. Frågan ska riktas till en av de närvarande medlemmarna av landskapsregeringen. När frågan har besvarats får frågeställaren ställa två tilläggsfrågor som kan besvaras av den medlem av landskapsregeringen som besvarat frågan. Talmannen kan dock avbryta diskussionen när hon eller han anser frågan tillräckligt belyst.

Den inledande frågan får tillsammans med en kort motivering räcka högst en minut. För svaret på frågan får användas högst två minuter medan alla övriga yttranden under frågestunden får räcka högst en minut.

Vid en frågestund hålls inte namnupprop och replikrätt kan inte medges. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla frågeställare inte har beretts tillfälle att yttra sig.

Vid en frågestund fattar lagtinget inte något beslut.

40 §. Debatter om aktuella frågor

Talmanskonferensen kan besluta att en debatt om en aktuell fråga ska hållas vid lagtingets plenum. Talmanskonferensen beslutar också vilken fråga som ska debatteras, när debatten ska hållas och vilka tidsbegränsningar för anföranden och repliker som ska gälla under debatten. Talmanskonferensen ska även besluta vilka ledamöter som får delta i sådana debatter om enbart en del av lagtingets ledamöter får delta.

Talmannen ska senast vid ett plenum den fjärde dagen före debatten meddela lagtinget att en debatt ska hållas. Talmannen ska samtidigt meddela om debatten avser en viss angiven angelägenhet eller om den ordnas som en allmänpolitisk debatt.

Vid en debatt om en aktuell fråga fattar lagtinget inte något beslut.

41 §. Skriftliga frågor

Varje lagtingsledamot har rätt att ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen, lantrådet, vicelantrådet eller en minister i en angelägenhet inom landskapsregeringens ansvarsområde.

Frågan, som ska vara kort, ska lämnas in till lagtingets kansli och den ska så snart som möjligt sändas till landskapsregeringen. Lantrådet, vicelantrådet eller den minister som berörs ska avge ett kort svar i skriftlig eller muntlig form eller meddela lagtinget att frågan inte besvaras. Om svaret ges i muntlig form ska detta meddelas skriftligen. Det skriftliga svaret eller meddelandet om att svar inte avges ska lämnas till lagtinget inom tio dagar efter det att frågan överlämnades till land-

skapsregeringen. Frågan kan även besvaras muntligen vid ett plenum som infaller inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot frågan eller vid ett närliggande plenum i enlighet med talmannens beslut. Om frågan tas emot när lagtinget inte är samlat för plenum eller inom färre än tio dagar före plenarperioden avslutas ska svaret ges inom tio dagar räknat från den dag lagtingets nästa plenarperiod börjar.

Vid det plenum då frågan besvaras ska den först läsas upp av den ledamot som ställt den. Frågeställaren får därefter omedelbart hålla högst två anföranden som an knyter till frågan. Efter varje anförande har den som svarat rätt att uttala sig. Frågeställarens yttranden samt tilläggsyttranden av den som svarar får inte överstiga tre minuter.

Om landskapsregeringen meddelar lagtinget att frågan inte kan besvaras ska orsaken till det anges. Diskussion är inte tillåten med anledning av ett sådant meddelande.

42 §. *Spörsmål*

Ett spörsmål ska vara av ett bestämt innehåll och det ska undertecknas av minst fem ledamöter. Spörsmålet ska lämnas till talmannen som utan dröjsmål ska sända det till landskapsregeringen. Talmannen ska meddela i plenum att ett sådant spörsmål har inlämnats.

Inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot spörsmålet ska ett skriftligt svar avges eller ett meddelande ges om att svar inte kommer att avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges ska delas ut på ledamöternas bord. Efter det att svaret eller meddelandet föredragits för kännedom ska det upptas till behandling vid ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum ska spörsmålet kläm först läsas upp av första undertecknaren varefter lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, vicelantrådet eller en minister, avger svaret. Därefter bereds ledamöterna tillfälle att diskutera ärendet i dess helhet. Under diskussionen bordläggs ärendet första gången om minst två ledamöter begär det och därefter en gång om lagtinget så beslutar.

Ett spörsmål kan ställas också när lagtinget inte är samlat för plenum. Ett sådant spörsmål ska besvaras inom utsatt tid eller så ska landskapsregeringen ge ett meddelande om att svar inte avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges, ska delas ut på lagtingsledamöternas bord när lagtinget på nytt är samlat till plenum.

När svaret avgivits eller meddelandet lämnats kan lagtinget, efter det att diskussionen i ärendet har avslutats, fatta ett beslut om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder i ärendet. Ett förslag om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder ska framföras senast under diskussionen i ärendet och ska samtidigt överlämnas i skriftlig form till talmannen varefter förslaget utan dröjsmål delas ut till de övriga ledamöterna. Om ett förslag om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder väcks ska, efter det att diskussionen förklarats avslutad, ärendet bordläggas till en avgörande behandling som hålls vid ett plenum tidigast följande dag. Om inte, antecknas svaret för kännedom och ärendet förklaras slutbehandlat.

43 §. *Misstroendeyrkanden*

Ett yrkande om att lagtinget ska förklara att lantrådet saknar lagtingets förtroende ska göras skriftligen av minst fem ledamöter. Ärendet får inte tas upp till behandling innan lantrådet beretts tillfälle att inom tre dagar efter den dag då yrkandet delgavs henne eller honom avge en förklaring inför lagtinget. Ett beslut i ärendet får fattas tidigast på fjärde dagen därefter. Om lagtinget har förklarat att lantrådet saknar lagtingets förtroende ska en ny landskapsregering tillsättas.

För godkännande av ett yrkande om misstroende krävs minst 16 röster. Ett sådant beslut ska fattas genom en öppen omröstning.

44 §. *Redogörelser för bindningar*

En skrivelse från landskapsregeringen med en redogörelse för de bindningar som avses i lagtingsordningen ska föredras för lagtinget. Saken debatteras i plenum.

Lagtinget fattar inte beslut med anledning av redogörelsen.

8 kap. EU-ärenden

45 §. *Ärenden som gäller Europeiska unionen*

När landskapsregeringen har fått kännedom om ett förslag till en rättsakt, ett fördrag eller ett annat ärende som bereds inom Europeiska unionens institutioner och förslaget är av intresse för landskapet, ska förslaget utan dröjsmål sändas till lagtinget genom en skrivelse till talmannen som vidarebefordrar ärendet till självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott för samråd med landskapsregeringen. Talmannen kan även besluta att ge ett eller flera utskott tillfälle att avge utlåtanden till självstyrelsepolitiska nämnden.

Nämnden eller ett utskott kan avstå från ett samråd, om samrådet bedöms som obehövligt på grund av ärendets natur. Nämnden eller ett utskott kan vid behov avge ett yttrande till landskapsregeringen i ett samrådsärende. Landskapsregeringen ska även i andra ärenden som gäller Europeiska unionen samråda med självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott på begäran av nämnden eller utskottet eller när landskapsregeringen finner det nödvändigt. Över samråden förs protokoll.

Talmannen kan besluta att ett ärende som sänts till lagtinget för samråd också ska tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

Över informationsärenden där landskapsregeringen informerar nämnden eller utskotten i ärenden som gäller Europeiska unionen, förs protokoll.

Medlemmar i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden vilka deltar i behandlingen av ärenden som gäller Europeiska unionen ska iaktta den sekretess som är påkallad av att rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9a kap. självstyrelselagen. I fråga om sekretess för andra ärenden som rör EU gäller det som nämnden eller utskottet i varje enskilt fall beslutar efter att ha hört landskapsregeringen.

46 §. *Landskapsregeringens EU-redogörelser*

Landskapsregeringen ska årligen snarast efter det att Europeiska kommissionen avgivit sitt årliga arbetsprogram, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över mål samt prioriteringar i EU-relaterade ärenden. I re-

B 2 Arbetsordning (2015:87)

dogörelsen ska det även ingå en uppföljning av föregående års redogörelse. Innan redogörelsen tas upp till slutlig behandling i lagtinget ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet. Redogörelsen ska godkännas av lagtinget i enda behandling. Redogörelsen kan ingå i ett meddelande över landskapsregeringens externpolitik.

47 §. Subsidiaritetsskontrollen

Lagtingets ledamöter har rätt att elektroniskt få ta del av de dokument från Europeiska unionens institutioner som sänds till Finlands riksdag enligt fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och som innehåller ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning, omedelbart då de har inkommit till lagtinget.

Lagtingets ledamöter samt utskott kan begära att självstyrelsepolitiska nämnden till behandling ska ta upp ett utkast till en rättsakt som sänts till lagtinget från Europeiska unionens institutioner via Finlands riksdag. Nämnden ska då först besluta om ärendet ska tas upp till behandling. Om ärendet tas upp till behandling ska en prövning göras av hur utkastet förhåller sig till subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget.

Ett förslag om att ett ärende ska tas upp till behandling ska väckas senast inom tre veckor från den dag då utkastet har sänds elektronisk till lagtinget, om inte självstyrelsepolitiska nämnden av särskilda skäl bestämmer något annat.

Självstyrelsepolitiska nämnden fattar på lagtingets vägnar beslut om lagtingets ståndpunkt om huruvida ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Om nämnden anser att utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska betänkandet också innehålla ett förslag till ett motiverat yttrande som ska delges Finlands riksdag i enlighet med självstyrelselagens 59a §. Nämnden ska i sitt betänkande över landskapsregeringens EU-redogörelse avge en redogörelse över sin handläggning av subsidiaritetsärenden.

9 kap. Beredning av ärenden**48 §. Remittering av ärenden**

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag samt berättelser till lagtinget samt ledamöternas motioner ska remitteras till ett utskott för beredning innan de tas upp till beslut i plenum. Lagtinget kan besluta att också andra ärenden ska remitteras till ett utskott för beredning. Lagtinget kan också besluta att begära ett nytt betänkande av ett utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden. Ärenden som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska beredas antingen i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden.

Om landskapsregeringen har överlämnat ett lagförslag som kompletterar ett tidigare överlämnat lagförslag, remitteras förslaget till det utskott som bereder det ursprungliga förslaget. Utskottet ska behandla det ursprungliga förslaget och det kompletterande förslaget i ett sammanhang. Detsamma gäller för behandlingen av anslutningsmotioner.

När ärenden remitteras till ett utskott förs en debatt (*remissdebatt*) i plenum. I samband med remissdebatten beslutar lagtinget på förslag av talmannen till vilket utskott ärendet ska remitteras. Lagtinget kan samtidigt besluta att ett eller flera andra utskott ska lämna ett utlåtande om ärendet till det utskott som bereder det. Talmanskonferensen kan av särskilda skäl besluta att ett lagförslag som kompletterar ett annat lagförslag ska remitteras till ett utskott utan remissdebatt. Detta ska meddelas i plenum.

49 §. Behandlingsordningen

Om det inte finns särskilda skäl för en annan behandlingsordning ska ett utskott ta upp de ärenden som remitterats till utskottet i följande ordning:

- 1) framställningar från republikens president,
- 2) landskapsregeringens skrivelser med förslag till samråd i ärenden som gäller Europeiska unionen,
- 3) utlåtanden till andra utskott över framställningar från republikens president och över lagförslag och budgetförslag från landskapsregeringen,
- 4) landskapsregeringens lagförslag med eventuella anslutningsmotioner samt landskapsregeringens budgetförslag,
- 5) berättelser samt utlåtanden till andra utskott över berättelser och meddelanden,
- 6) meddelanden,
- 7) landskapsregeringens informationsärenden,
- 8) lagmotioner,
- 9) utlåtanden till andra utskott över motioner samt
- 10) åtgärdsmotioner.

50 §. Utskottens sammanträden

Under den tid som lagtinget är samlat för plenum sammanträder utskottet i första hand på tisdagar och torsdagar och utskottets ordförande kallar utskottet till sammanträde. Under övriga tider sammanträder utskottet på initiativ av ordföranden då arbetssituationen så kräver eller om minst fyra av utskottets medlemmar skriftligen anhåller om det.

51 §. Utskottsmedlemmarnas förhinder samt tillfällig ordförande

En utskottsmedlem som är förhindrad att delta i utskottets sammanträde eller är jävig att behandla ett ärende ska kalla en ersättare i sitt ställe. Kan inte en ordinarie medlem inkalla en ersättare ankommer detta på ordföranden.

Om utskottets ordförande har förhinder tillämpas bestämmelserna om ordföranden på utskottets viceordförande. Detsamma gäller för en tillfällig ordförande som utskottet kan välja då ordföranden och viceordföranden är förhindrade att behandla ett ärende eller att delta i utskottets sammanträde. Valet av en tillfällig ordförande förrättas på samma sätt som val av ordförande.

Uteblir en utskottsmedlem ofta utan motiverad orsak eller särskilt tillstånd från ett utskotts sammanträde kan lagtinget förklara att ledamoten har förverkat sitt uppdrag som utskottsmedlem.

52 §. Rätten att närvara vid sammanträden

Talmannen och vice-talmännen får vara närvarande vid samtliga organs sammanträden. Ersättarna i utskottet och i självstyrelsepolitiska nämnden får vara

närvarande vid respektive organs sammanträden. De närvarande får delta i diskussionen men inte lägga fram förslag eller delta i beslutsfattandet.

53 §. *Utskottens beslutförhet*

Ett utskott är beslutfört om minst fem, eller beträffande justeringsutskottet två, av dess medlemmar är närvarande.

54 §. *Utskottens rätt till upplysningar*

Landskapsregeringen samt sådana myndigheter och tjänstemän som lyder under landskapsregeringen ska på begäran utan dröjsmål förse ett utskott med de handlingar samt skriftliga eller muntliga upplysningar som utskottet behöver för beredningen av ett ärende. Landskapsregeringen ska dessutom överlämna de utredningar och redogörelser som ett utskott begär i frågor som hör till utskottets ansvarsområde.

55 §. *Sakkunniga*

Utskotten kan höra sakkunniga.

56 §. *Utlåtande av ett annat utskott*

Ett utskott kan i ett ärende som remitterats till utskottet begära ett utlåtande av ett annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

I frågor som hör till ett utskotts uppgiftsområde kan utskottet på eget initiativ ge ett utlåtande till ett annat utskott som bereder ett förslag till en landskapslag eller ett budgetförslag. Utlåtandet ska ges inom tio dagar från det ärendet remitterades till det handläggande utskottet.

57 §. *Behandlingen i utskotten*

Utskotten ska i samband med behandlingen av ett ärende hålla sig inom ärendets gränser vilka definieras av det förslag som ligger till grund för behandlingen.

De lagförslag och motioner som gäller ett och samma ärende ska behandlas i ett sammanhang och när inte särskilda skäl kräver det ska ett gemensamt betänkande lämnas om dem. Utskottet ska dock se till att ett betänkande om ett lagförslag inte fördröjs av att ärendena behandlas i ett sammanhang.

När utskottet har fått den information som behövs för att avgöra ärendet förs en förberedande diskussion. Under diskussionen har medlemmarna tillfälle att uttala sin åsikt om ärendet i dess helhet. Under ordförandens ledning genomgår ärendet därefter en detaljerad behandling där utskottet beslutar om sina förslag och om motiveringarna i betänkandet. Utskottets sekreterare utarbetar därefter ett utkast till ett betänkande som justeras vid ett kommande utskottsmöte om inte utskottet beslutat annat. Det som sägs om betänkanden gäller i tillämpliga delar även för utlåtanden.

För omröstningar i utskotten gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om omröstningar i plenum. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Om en medlem begär det ska ett ärende bordläggas en gång till ett senare utskottssammanträde som äger rum tidigast följande dag men senast vid tiden för nästföljande ordinarie möte. Därefter bordläggs ärendet bara om utskottet så beslutar.

Utskottet kan inom sig välja en företrädare som i stället för ordföranden presenterar ett betänkande i plenum. Detta ska anges i betänkandet.

58 §. *Utskottens betänkanden och utlåtanden*

Utskottens betänkanden och utlåtanden ska vara så kortfattade som möjligt. Utskottens förslag ska läggas fram i form av klämmor. Ett betänkande eller utlåtande kan vara gemensamt för lagförslag och motioner som rör samma sak.

I betänkanden och utlåtanden antecknas de medlemmar som deltagit i den avgörande behandlingen av ärendet. Om en medlem bara delvis deltagit i denna behandling ska detta anges.

I betänkandet eller utlåtandet antecknas även om ett beslut helt eller delvis har tillkommit efter omröstning och vilka medlemmar som biträdde beslutet.

Betänkanden, utlåtanden och expeditioner från utskotten undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

59 §. *Reservationer*

En utskottsmedlem som inte har omfattat utskottets beslut har rätt att foga en skriftlig reservation till utskottets betänkande utan att betänkandet därigenom förseas. Reservationer bör anmälas när utskottet har fattat sitt beslut och föreläggas utskottet till granskning senast vid justeringstillfället.

En reservation ska motsvara den ståndpunkt som undertecknarna företrädde i den avgörande behandlingen av ärendet. Reservationer ska vara kortfattade och förslag kan läggas fram i form av klämmor.

Reservationen ska godkännas av utskottet men utskottets granskning får endast utsträcka sig till reservationens formella behörighet.

Det som i denna paragraf sägs om en reservation gäller även då ett utskott ger ett utlåtande till ett annat utskott eller ett yttrande till landskapsregeringen i ett ärende som gäller Europeiska unionen.

60 §. *Offentligheten i utskotten*

Utskottens betänkanden och utlåtanden i ett ärende blir offentliga när ärendet har slutbehandlats i utskottet. Utskottet kan även besluta att andra handlingar i ett ärende ska bli offentliga. Handlingar som inte är offentliga ska heller inte arkiveras.

Utskottens möten är inte offentliga. Utskottens medlemmar kan dock delge andra lagtingsledamöter vad som framkommit i ett utskotts beredning av ärenden. De ledamöter som på detta sätt har fått del av uppgifter har inte rätt att yppa dem.

Ett utskott kan bestämma att dess sammanträde är offentligt till den del utskottet får upplysningar för behandlingen av ett ärende.

10 kap. Behandlingen av ärenden i plenum

61 §. *Tiden för plenum*

Plenum hålls enligt en arbetsplan som fastställs av talmanskonferensen. Plenum hålls i första hand måndagar och onsdagar under plenarperioderna.

Tiden för plenum delges ledamöterna under nästföljande plenum.

Ett meddelande om ett sådant plenum som presidiet kallar till under en tid då lagtinget annars inte sammanträder, ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

B 2 Arbetsordning (2015:87)

62 §. Offentligheten i plenum

Lagtingets plena är offentliga, om inte lagtinget av synnerligen vägande skäl beslutar något annat i ett enskilt ärende.

Om talmannen anser att något ärende är av en sådan art att det inte bör behandlas vid ett offentligt plenum eller om tio lagtingsledamöter har anhållit om att något ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska talmannen låta utrymma åhörarplatserna varefter lagtinget avgör om ärendet ska behandlas vid ett offentligt plenum eller inte.

Fattar lagtinget beslut om att ett ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska behandlingen avbrytas och talmannen utsätta tid för detta plenum. Föredragningslistan för ett sådant plenum ska inte offentliggöras.

63 §. Ordningen i plenum

Störande yttringar av bifall eller ogillande tillåts inte i lagtingets plenum.

De som följer ett plenum på lagtingets läktare ska respektera talmannens och kanslikommissionens föreskrifter och övriga anvisningar som gäller upprätthållandet av ordningen. Den som uppträder störande kan genast avvisas. Om det uppstår oordning bland åhörarna har talmannen rätt att avvisa samtliga åhörare.

64 §. Föredragningslistan

Föredragningslistan för ett plenum innehåller en förteckning över de ärenden som tas upp i plenum samt deras behandlingsskede och handlingarna i respektive ärende.

Talmannen beslutar om föredragningslistan för plenum. När ärenden tas upp på föredragningslistan ska lagtingets tidigare beslut samt de planer som godkänts av talmanskonferensen beaktas.

Talmannen kan ändra den meddelade föredragningslistan och avbryta behandlingen av ett ärende.

Lagtinget kan besluta att en gemensam diskussion tillåts i ärenden som ansluter sig till varandra.

Föredragningslistan ska delas ut till lagtingsledamöterna före plenum och publiceras på lagtingets hemsida.

65 §. Anmälan

I början av plenum sker närvaroregistrering genom namnupprop eller elektroniskt.

En ledamot som infinner sig i plenum efter närvaroregistreringen antecknas som närvarande efter det hon eller han anmält sig hos talmannen. Den ledamot som är förhindrad att delta i plenum bör skriftligen anhålla om ledighet och samtidigt ange orsaken till frånvaron.

66 §. Registrering av frånvaro

Uppgifter om frånvaro från plenum och om orsaken till frånvaron antecknas i protokollet från plenum.

67 §. Ledande av plenum

Talmannen leder plenum och upprätthåller ordningen där samt lägger fram besluts- och omröstningsförslagen.

68 §. Anföranden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller i den här arbetsordningen har varje ledamot rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget. Ingen får

dock tala förrän ordet tilldelats henne eller honom och ingen får uttala sig utom protokollet. Talmanskonferensen kan fatta beslut om rekommenderade taltider samt för enskilda debatter besluta om tidsbegränsningar av anföranden.

I plenum får lagtingsledamöterna ordet i den ordning de anmält sig genom handuppräckning eller på något annat godtagbart sätt. Anhåller flera samtidigt om ordet bestämmer talmannen ordningsföljden. Ordet för anförande kan ges med företräde till

- 1) lantrådet,
- 2) vicelantrådet i lantrådets ställe, under förutsättning att lantrådet är förhindrad samt har anmält att vicelantrådet ska representera lantrådet,
- 3) en minister i landskapsregeringen vid presentation av ärenden som ministern ansvarar för,
- 4) en ledamot som är ordförande för ett lagtingsorgan vid presentationen av lagtingsorganets betänkande eller den ledamot som organet valt att presentera betänkandet,
- 5) en företrädare för ett utskott som lämnat ett utlåtande till ett annat utskott, vid presentationen av det senare utskottets betänkande,
- 6) den första undertecknaren av en reservation efter de övriga presentationsanförandena,
- 7) den första undertecknaren av en motion i remissdebatten om motionen samt
- 8) företrädare för lagtingsgrupperna enligt vad som bestäms i 69 §.

Den som yttrar sig ska stå i talarstolen men kortfattade uttalanden kan göras från platsen. Talmannen kan av särskilda skäl medge att också längre anföranden får framföras från platsen. Talmannen kan även uppmana en talare att oberoende av anförandets längd framföra detta från talarstolen.

Varje talare bör noga hålla sig till den sak som behandlas. Talmannen ska uppmana den som avviker att hålla sig till saken. Åtlyder talaren inte uppmaningen kan talmannen besluta att anförandet ska avbrytas.

69 §. Gruppenföranden

Vid behandlingen av ärenden i lagtinget tillåts gruppanföranden i enlighet med vad talmanskonferensen beslutar.

70 §. Repliker

Talmannen kan utan hinder av 68 § enligt eget övervägande och i den ordning hon eller han bestämmer låta lagtingets och landskapsregeringens ledamöter besvara ett anförande i en replik.

En replik får räcka längst en minut och varje talare får högst två repliker till samma huvudanförande. Talmannen kan på talmanskonferens rekommendation besluta om andra regler för inskränkande av rätten till replik.

Replik ska begäras under en annan ledamots anförande eller omedelbart efter dess slut.

71 §. Första och andra behandling av lagförslagen

Utskottens betänkanden föredras för kännedom när de första gången tas upp vid plenum och de upptas därefter till behandling vid ett nära förestående plenum.

Ett ärende som innefattar ett förslag till en landskapslag eller lag tas upp till två behandlingar i plenum utifrån utskottets betänkande.

I den första behandlingen föredras utskottets betänkande och en allmän diskussion förs i ärendet. När den allmänna diskussionen avslutats tas lagförslaget upp till en detaljerad behandling då det fattas beslut om lagförslagets innehåll. I den detaljerade behandlingen kan lagförslagets innehåll konstateras ha blivit godkänt utan behandling paragraf för paragraf till den del det inte i handlingarna ingår något förslag till bestämmelser som avviker från betänkandet och sådana förslag inte heller har lagts fram i den ordning som bestäms i 75 §.

I den första behandlingen får förslag om att lagförslaget ska förkastas inte läggas fram.

Under den första behandlingen kan lagtinget återremittera ärendet till det utskott som har berett det eller remittera det till ett annat utskott.

I den andra behandlingen, som hålls tidigast den andra dagen efter att den första behandlingen har avslutats, beslutar lagtinget om lagförslaget ska godkännas sådant det godkänts i den första behandlingen eller om det ska förkastas samt om eventuella uttalanden från lagtinget med anledning av ärendet.

72 §. Enda behandling

Andra ärenden än de som avses i 71 § som lagtinget ska fatta beslut om och som inte särskilt regleras tas upp till en enda behandling i plenum.

I början av behandlingen föredras utskottets betänkande. Efter diskussion tas ärendet upp till en detaljerad behandling då beslut fattas.

Betänkandenas motiveringar ska godkännas i en enda behandling. Motiveringarna till betänkanden gällande förslag till en landskapslag eller lag ska godkännas i en enda behandling efter ärendets andra behandling.

73 §. Bordläggningar

Under en enda, första och andra behandling samt under en remissdebatt ska ett ärende bordläggas till ett nära förestående plenum om två lagtingsledamöter begär det. Därefter kan ärendet bordläggas en gång om lagtinget så beslutar. Om ett ändringsförslag har aviserats enligt 74 § ska ärendet bordläggas en gång om minst två ledamöter begär det.

I övriga ärenden där inget särskilt är stadgat beslutar lagtinget om bordläggning ska ske.

När en ledamot begär bordläggning ska hon eller han samtidigt föreslå en tid för bordläggningen. Om förslaget till bordläggningstid inte har vunnit understöd och bordläggningen är bestämd, anger talmannen en dag för det plenum vid vilket ärendet på nytt ska föredras.

Innan ett ärende bordläggs ska samtliga ledamöter som under ärendets behandling har begärt ordet före bordläggning har konstaterats eller beslutats, beredas tillfälle att yttra sig.

Om ett förslag till en kläm med en uppmaning till landskapsregeringen att vidta åtgärder, har väckts i plenum i samband med ett lagstiftningsärende och förslaget inte har behandlats i ett utskott eller inte ingår i någon reservation till ett betänkande ska förslaget bordläggas till följande plenum för att då antingen antas oförändrat eller förkastas.

74 §. Avisering av ett ändringsförslag

Om en ledamot avser att lägga fram ett förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behand-

lingen ska förslaget framföras och motiveras under den allmänna diskussionen i ärendet.

75 §. Ändringsförslagen

Förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behandlingen ska läggas fram i den detaljerade behandlingen av förslaget.

Ett förslag som en lagtingsledamot har lagt fram i plenum och som inte finns i handlingarna ska lämnas skriftligen till talmannen. Förslaget delas ut till lagtingsledamöterna innan beslut fattas i ärendet. Ett förslag om förkastande i ett lagstiftningsärende behöver inte lämnas skriftligen.

76 §. Ett annat förslag till grund för behandlingen

Under den allmänna diskussionen under ärendets första behandling kan en ledamot framföra ett yrkande om att ett annat förslag som tidigare legat till grund för behandling av ärendet, ska läggas till grund för behandlingen. Efter det lagtinget fattat beslut om yrkandet fortsätter den allmänna diskussionen.

77 §. Förslag som avbryter behandlingen

Om det framställs ett sådant förslag vars godkännande skulle avbryta den sakliga behandlingen av ärendet fattas beslut om detta innan en fortsatt diskussion i själva ärendet tillåts.

78 §. Behandlingen av budgetförslagen

Med budgetförslag avses förslag till budget, till tilläggsbudget, till kompletterande budgetförslag, till framställning om extra anslag samt till bemyndigande till en landskapsgaranti eller ett annat ekonomiskt åtagande. Ett budgetförslag tas upp till enda behandling i plenum utifrån finans- och näringsutskottets betänkande. I början av behandlingen förs en allmän diskussion.

Efter avslutad diskussion behandlas förslaget till budget i detalj. Avdelningar och kapitel i dem konstateras ha blivit godkända enligt betänkandet, om förslag till ändring av dem inte har aviserats.

Ett förslag om att ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag eller något annat beslut ska tas in i budgeten beaktas i plenum endast om förslaget har väckts genom en budgetmotion eller finns i utskottets betänkande.

Om lagtinget inte godkänner finans- och näringsutskottets betänkande utan ändringar återremitteras ärendet till utskottet. Utskottet kan då antingen omfatta lagtingets beslut eller föreslå ändringar i det. Om utskottet föreslår ändringar, ska lagtinget besluta att de antingen godkänns eller förkastas.

Om landskapets budget inte publiceras i Ålands författningssamling före finansårsskiftet, ska utskottet föreslå hur förslaget till budget temporärt ska tillämpas som budget. Ett sådant utskottsförslag behandlas i tillämpliga delar i samma ordning som förslaget till budget.

Vid behandlingen av ett förslag till en tilläggsbudget tillämpas samma regler som för behandlingen av ett budgetförslag. Lagtinget kan på förslag av finans- och näringsutskottet besluta att en tilläggsbudget får tillämpas från och med ett bestämt datum.

79 §. Besluts- och omröstningsförslag

När diskussionen i ett ärende har förklarats avslutad

B 2 Arbetsordning (2015:87)

redogör talmannen för de framlagda förslagen. Om en anmärkning mot talmannens redogörelse framförs och om talmannen finner att anmärkningen är befogad ska hon eller han rätta redogörelsen. Om talmannen anser att anmärkningen inte ger anledning till en rättelse ska lagtinget fatta beslut om detta.

Efter redogörelsen lägger talmannen fram ett förslag om i vilken ordning omröstningarna om förslagen ska verkställas. Finns det flera förslag till beslut föreslår talmannen i vilken ordning de ska behandlas. Förslagen ställs mot varandra endast till de delar de är oförenliga. Finns det flera än två oförenliga förslag till beslut ska om möjligt de två förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen upptas först till omröstning. Det förslag som då får flest röster ställs därefter mot det kvarvarande förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen. Därefter fortsätter omröstningen på samma sätt till dess att ett enda motförslag till det förslag som ligger till grund för behandlingen finns kvar. Ett förslag som avser totalt förkastande av det förslag som ligger till grund för behandlingen ska dock tas upp sist till omröstning mot det förslag som segrat bland de övriga förslagen. Om ett krav har ställts på att talmannens förslag till omröstningsordning ska ändras och om kravet enligt talmannens mening inte är motiverat ska lagtinget besluta om omröstningsordningen.

När omröstningsordningen har blivit godkänd lägger talmannen fram ett omröstningsförslag så att svaret ja eller nej uttrycker lagtingets beslut.

Ett förslag som inte har fått understöd tas inte upp till omröstning. Detsamma gäller sådana förslag som inte i sak hör hemma i ärendet.

Debatter om frågor som avses i denna paragraf tillåts inte. Inte heller tillåts omröstningar om huruvida en omröstning ska verkställas eller inte.

80 §. Omröstningssätt

En omröstning verkställs genom uppstigning, genom öppen omröstning efter namnupprop eller elektroniskt.

Vid en omröstning genom uppstigning uppmanar talmannen först de ledamöter som röstar "ja" att resa sig. Talmannen avger sin röst muntligt omedelbart när hon eller han uppmanat de röstande att resa sig. Därefter uppmanar talmannen de som röstar "nej" att resa sig. Talmannen konstaterar därefter om det föreligger majoritet för "ja" eller "nej".

Om en omröstning som förrättats genom uppstigning inte har givit ett tydligt svar enligt talmannens uppfattning, verkställs en öppen omröstning. En öppen omröstning ska också verkställas om två lagtingsledamöter begär det. Talmannen kan också i andra fall besluta att en öppen omröstning ska förrättas.

Bestämmelser om omröstningsförfarandet vid val ingår i kapitel 12.

81 §. Omröstningsresultatet

Talmannen konstaterar omröstningsresultatet.

Om en öppen omröstning eller en elektronisk omröstning har förrättats ska det antecknas i protokollet hur var och en har röstat och vilka som har varit frånvarande vid omröstningen.

11 kap. Lagtingshandlingarna**82 §. Lagtingets svar och skrivelser**

Lagtingets beslut om svar på presidentens framställningar och meddelanden sänds till republikens president och lagtingets beslut om att anta en landskapslag sänds till justitieministeriet och Ålandsdelegationen. Besluten sänds samtidigt till landshövdingen för kännedom.

Initiativ som ska föreläggas riksdagen och som godkända av lagtinget sänds till regeringen.

Om lagtinget har antagit ett förslag till en framställning om beviljande av ett extra anslag sänds beslutet till Ålandsdelegationen.

Alla beslut som nämns i denna paragraf samt övriga lagtingsbeslut som landskapsregeringen ska verkställa meddelas landskapsregeringen genom skrivelser från lagtinget.

Lagtingets beslut skrivs under av talmannen och vice talmännen när de har justerats. Talmannens beslut undertecknas av talmannen och kontrasigneras av lagtingsdirektören. Övriga utgående expeditioner undertecknas av lagtingsdirektören.

Vid valperiodens sista plenum meddelas vilka ärenden som inte har slutbehandlats och som därför har förfallit.

83 §. Protokollen från plenum

Över besluten i plenum förs ett beslutsprotokoll. I det antecknas även uppgifter om behandlingen av ärendena. Om en lagtingsledamot inte har omfattat ett beslut i plenum har hon eller han rätt att anmäla en avvikande mening till protokollet. En ledamot som inte varit närvarande vid ett plenum har rätt att anmäla till protokollet att hon eller han inte deltagit i beslutet men får inte framställa någon anmärkning mot beslutet. Protokollet upprättas av lagtingsdirektören och undertecknas av talmannen och lagtingsdirektören. Protokollet blir offentligt när det har undertecknats.

Över debatterna i plenum förs ett plenarprotokoll. Ett anförande som tas in i detta protokoll lämnas till talaren för att granskas. Anförandets sakinnehåll får inte ändras. Om talaren inte inom tre dagar återställt anförandet anses det ha blivit godkänt om inte talaren av särskilda skäl reserverats längre tid för godkännande. Därefter bör yttrandena göras tillgängliga för allmänheten. Om en talare har ändrat sitt yttrande i sak kan ärendet prövas av justeringsutskottet som kan anmäla till lagtinget att ändringen inte har godkänts.

84 §. Justering

Om det ankommer på lagtingets kansli att ansvara för justeringen av lagtingets beslut och det i enskilda fall råder oklarhet kan saken hänskjutas till talmanskonferensen för beslut.

12 kap. Lagtingets förvaltning**85 §. Kanslikommissionen**

Till lagtingets kanslikommission hör talmannen och vice talmännen samt två ledamöter jämte ersättare som lagtinget valt inom sig.

Kanslikommissionen är beslutförför med fyra medlemmar. Kanslikommissionen kan avgöra ett ärende också med tre medlemmar närvarande om de är eniga om beslutet. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande.

Talmannen är kanslikommissionens ordförande och vid förfall för henne eller honom är en vicetalmän ordförande. Föredragande i kanslikommissionen är lagtingsdirektören samt de andra tjänstemän vid lagtingets kansli som kanslikommissionen har förordnat till föredragande.

86 §. Kanslikommissionens uppgifter

Kanslikommissionen ska

1) uppgöra ett förslag till budget för lagtinget enligt 2 mom.,

2) övervaka lagtingets ekonomiska förvaltning som sköts av landskapsregeringens finansavdelning i enlighet med motsvarande bestämmelser som för landskapsregeringen,

3) besluta om betalningen av lagtingets utgifter om inte uppgiften delegerats,

4) sköta de uppgifter som enligt landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli ankommer på kanslikommissionen,

5) föra en förteckning över de lagtingsledamöter som har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp,

6) fastställa reglerna för stödet till lagtingsgrupperna samt

7) besluta om övriga ärenden som den enligt lag, denna arbetsordning, ett reglemente eller en instruktion ska avgöras av kanslikommissionen.

Vid uppgörande av förslag till lagtingets budget ska landskapslagen om landskapets finansförvaltning iaktas i tillämpliga delar. Förslag till budget ska tas in i landskapsregeringens budgetförslag. Kanslikommissionen kan begära ett förslag till budget för Ålands delegation i Nordiska rådet från delegationen.

87 §. Lagtingets kansli

Lagtingkansliets uppgift är att skapa förutsättningar för lagtinget att fullgöra sina uppgifter.

Vid lagtingets kansli finns tjänster som lagtingsdirektör, biträdande lagtingsdirektör, utskottssekreterare, en bibliotekarie och en kanslisekreterare. Därtill kan det anställas ytterligare tjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande.

88 §. Lagtingsdirektören

Lagtingsdirektören, som väljs av lagtinget efter att tjänsten varit ledigslagen, är sekreterare för lagtinget och chef för lagtingets kansli.

När lagtingsdirektörens tjänst är vakant eller lagtingsdirektören är förhindrad att sköta sina uppgifter sköts uppgifterna av biträdande lagtingsdirektören. Om också biträdande lagtingsdirektören är förhindrad att sköta lagtingsdirektörens uppgifter, kallar talmannen en person som hon eller han finner lämplig att sköta uppgifterna.

89 §. Revisionen av lagtinget

Granskningen av hur lagtingets och Ålands delegation i Nordiska rådets medel bokförts och använts ska skötas av Landskapsrevisionen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen.

13 kap. Val i lagtinget

90 §. Allmänt om val i lagtinget

Detta kapitel tillämpas vid val för vilka det inte finns särskilda bestämmelser.

Lagtinget förrättar val under ledning av talmannen som kan utse två ledamöter som tillsammans med lagtingsdirektören biträder vid granskningen och räkningen av valsedlarna samt då valresultatet fastställs.

Vid val tillåts ingen diskussion om annat än kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt om inte annat bestäms i denna arbetsordning. En allmän diskussion är dock tillåten när en sådan befattning som varit ledigslagen ska besättas.

91 §. Tidpunkten för val

När lagtinget sammankommer till plenum efter lagtingsval ska val av ledamöter och ersättare i lagtingets utskott förrättas senast den andra dagen efter lagtingets öppnande. Val av ledamöter och ersättare i självstyrelsepolitiska nämnden ska förrättas senast den fjärde dagen efter lagtingets öppnande.

Vid valperiodens andra plenum ska talmannen meddela tiden för val av medlemmarna och ersättarna i lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden och kanslikommissionen. Om tiden för val av lagtingets representanter i Nordiska rådet meddelas vid varje arbetsårs andra plenum. Meddelandena om tidpunkterna för valen ska om möjligt ges senast två dagar före valen.

Om det inte strider mot lagtingsordningen kan lagtinget på förslag av talmanskonferensen besluta att framskjuta tidpunkten för ett val som redan är utlyst.

92 §. Val med slutna sedlar

Personval sker med slutna sedlar. Sedlarna avlämnas efter upprop. Omedelbart före valet förrättas ska talmannen visa de närvarande att valurnan är tom.

När valsedlarna har avlämnats räknas de omedelbart och antalet ledamöter som var närvarande vid uppropet och som har utövat sin rösträtt antecknas. Talmannen öppnar sedan valsedlarna, granskar deras giltighet och meddelar vilken kandidat varje röst tillfaller. Samtidigt grupperas valsedlarna efter de angivna kandidaterna. Ogiltiga valsedlar förs till en särskild grupp. Förklarar talmannen att en valsedel är ogiltig ska orsaken omedelbart meddelas lagtinget.

En valsedel är ogiltig:

1) om det antecknats fler än en kandidat på valsedeln,

2) om en kandidat betecknats så att det inte tydligt framgår vilken person som avses,

3) om valsedeln försetts med särskilt kännetecken eller om det har gjorts en annan obehörig anteckning på den. En uppgift om en kandidats yrke eller hemort eller en sådan anteckning som endast avser ett förtydligande gör inte valsedeln ogiltig,

4) om en annan valsedel än en som är avsedd för valet har använts samt

5) om en kandidat som inte har ansökt om en ledigslagen tjänst har antecknats på valsedeln.

93 §. En person utses

Val av en enda person sker på så sätt att varje ledamot antecknar sin kandidat på en blank valsedel. Detsamma

B 2 Arbetsordning (2015:87)

gäller då en enda person jämte ersättare ska utses. Valet av ersättaren förrättas separat. För fyllnadsval finns särskilda regler.

Den som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna förklaras vald. Uppnås inte en sådan röstövertikt förrättas ett nytt val mellan de två som vid den första omröstningen har nått det högsta röstetalet. Vid denna omröstning förklaras den som har fått de flesta rösterna vald och om det uppkommer lika röstetal avgörs valet genom lottnings.

Valet av lantrådet regleras i 105 §.

94 §. Flera personer utses

Då två eller flera personer ska utses samtidigt förrättas proportionella val med kandidatlistor.

95 §. Kandidatlistor

En kandidatlista ska vara skriftlig och innehålla de föreslagna kandidaternas namn. Överst på listan anges vilket val som avses och därunder ska kandidaternas namn i bestämd ordningsföljd antecknas så att det inte kan uppstå oklarhet om vem som avses.

På en kandidatlista vid ett val där också en personlig ersättare för den valda utses ska kandidaterna upptas parvis så att den först nämnda föreslås som ordinarie kandidat och den senare som personlig ersättare för henne eller honom.

En kandidatlista ska vara daterad och undertecknad av minst två ledamöter. Samma person får inte underteckna flera än en kandidatlista. Har så skett ska talmannen ta bort hennes eller hans underskrift från alla kandidatlistor i valet. En kandidat får inte underteckna en lista där hon eller han själv är uppställd.

Om det fordras ett skriftligt samtycke för valet från kandidatlistorna ska samtycket bifogas kandidatlistan.

96 §. Tiden då kandidatlistor ska lämnas in

Den första undertecknaren på en kandidatlista ska som ombud lämna in listan till lagtingets kansli senast klockan 15.00 dagen före valet. En lista som då konstateras vara formellt bristfällig får rättas av ombudet och lämnas in på nytt före klockan 15.30 samma dag utom när bristen beror på att ett tillräckligt antal lagtingsledamöter inte undertecknat listan. I kansliet ska listorna vara tillgängliga för ledamöterna till klockan 16.00 samma dag. En kandidatlista som lämnats in efter utsatt tid lämnas utan avseende.

Talmannen avgör om en inlämnad lista kan godkännas. Före valet ska talmannen delge lagtinget orsaken till att en kandidatlista inte har godkänts.

97 §. Avlägsnande av namn

Den som är uppställd som kandidat på flera listor har rätt att få sitt namn avlägsnat från alla listor utom en under förutsättning att detta anmäls till kansliet senast klockan 16.00 dagen före valet.

Är samma person uppställd som kandidat på flera listor har de som undertecknat en sådan lista rätt att stryka hans eller hennes namn från sin lista och införa ett nytt namn i stället. Ett nytt namn kan också införas i stället för en kandidat vars namn avlägsnats. Anmälan om nämnda åtgärder bör göras av ombudet till kansliet före klockan 09.00 på valdagen.

Om en kandidat ännu klockan 09.00 på valdagen fö-

rekommer på flera än en kandidatlista har talmannen rätt att genom lottnings avlägsna hans eller hennes namn från alla listor utom en.

Vid sådana val där kandidaternas skriftliga samtycke behövs ska talmannen avlägsna kandidater som samtyckt till att vara kandidat på två eller flera listor, från samtliga kandidatlistor. Har en ordinarie kandidat blivit struken ska talmannen stryka även hans eller hennes personliga ersättare från listan.

98 §. Återkallande av en kandidatlista

En kandidatlista får senast klockan 10.00 på valdagen återkallas skriftligt av samma ledamöter som undertecknat listan.

99 §. Sammanställning av kandidatlistor

Om två eller flera godkända kandidatlistor föreligger klockan 10.00 på valdagen ska de uppställda kandidaterna sammanställas i en valsedel så att de olika listorna avgränsas och förses med ordningsnummer samt en ruta tecknas framför varje ordinarie kandidats namn. Denna valsedel mångfaldigas och används vid valet.

Vid valet ska den som röstar utmärka den kandidat åt vilken hon eller han ger sin röst med ett kryss i rutan framför namnet.

100 §. Endast en kandidatlista

Har endast en kandidatlista blivit godkänd verkställs inte någon särskild valförrättning utan talmannen förklarar så många kandidater, räknat från listans början, som ska utses vid valet som ordinarie medlemmar. De övriga på listan förklaras valda till ersättare.

101 §. Rösträkning

Rösträkningen sker på följande sätt:

1) varje ordinarie kandidats röstetal bestäms genom att de godkända valsedlar på vilka hennes eller hans namn blivit förkryssat räknas samman och

2) varje kandidatlistas röstetal bestäms genom en sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater.

102 §. Valresultatet fastställs

Valresultatet fastställs på följande sätt:

1) kandidaterna på samma kandidatlista sätts i ordningsföljd efter fallande röstetal och tilldelas därefter ett jämförelsetal på så sätt att den första kandidaten till jämförelsetal får listans hela röstetal, den andra hälften, den tredje tredjedelen, den fjärde fjärdedelen och så vidare och

2) alla kandidaters namn upptecknas på nytt i ordningsföljd enligt storleken på deras jämförelsetal så att vid varje kandidats namn antecknas jämförelsetalet.

När samtliga kandidater ordnats efter avtagande jämförelsetal förklarar talmannen de främsta kandidaterna valda till det antal som är bestämt för valet.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

103 §. Personliga ersättare

Personlig ersättare för den som blivit vald blir den som har upptagits i par med den valde på kandidatlistan. Avgår den valde förrättas fyllnadsval.

När personliga ersättare inte är föreskrivna bestäms ersättare för varje kandidatlista på så sätt att de som följer närmast efter de valda kandidaterna utses till ersättare. Ytterligare ersättare utses enligt jämförelsetalen bland de kandidater som inte tidigare förklarats valda.

104 §. Fyllnadsväl

Om en ordinarie medlem avgår ska ett fyllnadsväl förrättas. Ifall medlemmen har en personlig ersättare ska ett fyllnadsväl förrättas även för ersättaren. Fyllnadsväl ska också förrättas då antalet ersättare understiger fastställt minimiantal.

Fyllnadsväl till lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden, kanslikommissionen samt av representanterna i Nordiska rådet förrättas med kandidatlistor på samma sätt som då valet avser endast en person.

105 §. Val av lantråd

Talmannens meddelande till lagtinget om vem som föreslås bli lantråd ska föredras för lagtinget och ärendet ska bordläggas till ett senare plenum som hålls tidigast följande dag. Den som föreslås till lantråd ska ha lämnat sitt samtycke innan ärendet föredras för lagtinget. Omröstningen om lantrådet verkställs genom en öppen omröstning efter namnupprop. De ledamöter som godkänner talmannens förslag till lantråd röstar ja, medan de ledamöter som inte godkänner förslaget röstar nej. Om förslaget har fått stöd av mer än hälften av de avgivna rösterna omfattas förslaget till lantråd.

Om ett val av lantråd ska förrättas i en tredje omgång enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. verkställs valet efter namnupprop med valsedlar. Ett sådant val får hållas tidigast tre dagar och senast en vecka efter det att den andra röstningsomgången enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. har ägt rum. På valsedeln, där endast lagtingsledamotens namn får finnas, ska lagtingsledamoten skriva namnet på den person som hon eller han röstar på så tydligt att det inte kan uppstå ovisshet om vem som avses eller lämna in en blank valsedel. Andra valsedlar ska förkastas. Valsedlarna läses upp och räknas.

I protokollet antecknas hur var och en har röstat.

Innan talmannen utser de övriga ministrarna ska de ha lämnat sitt samtycke. När talmannen har utsett ministrarna ska detta meddelas lagtinget för kännedom vid lagtingets närmast därpå följande plenum. Detsamma gäller då talmannen beviljat lantrådet eller en medlem i landskapsregeringen avsked och då en ny medlem i landskapsregeringen har utsetts.

106 §. Val av lagtingsdirektör

Lagtinget väljer lagtingsdirektör sedan tjänsten har utlysts och kanslikommissionen efter beredning av ärendet har yttrat sig om de sökande. Valet förrättas av lagtinget i enlighet med 93 §.

14 kap. Särskilda bestämmelser**107 §. Lagtingsgrupper**

När lagtingsledamöterna har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp i enlighet med lagtingsordningens 48 § ska lagtingsgruppens sammansättning samt uppgift om vem som är ordförande och viceordförande snarast meddelas till kanslikommissionen som för en förteckning över grupperna. Talmannen ska därefter meddela i plenum vilka lagtingsgrupper som har bildats.

En ledamot kan inte samtidigt vara medlem i två lagtingsgrupper.

Kanslikommissionen ska fastställa regler för ekonomiskt stöd till lagtingsgrupperna.

108 §. Avbrott i uppdraget som lagtingsledamot

En lagtingsledamot som har valts till ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet ska meddela talmannen om hon eller han ämnar sköta sitt uppdrag som lagtingsledamot eller vara ledamot av riksdagen respektive Europaparlamentet. Meddelandet ska lämnas inom tre dagar efter valet till riksdagen respektive Europaparlamentet.

En ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet som valts till lagtingsledamot ska lämna ett meddelande som avses i 1 mom. till lagtingets kansli senast klockan 12.00 dagen efter det hennes eller hans fullmakt som lagtingsledamot har granskats.

Om den valde ämnar vara ledamot av riksdagen eller Europaparlamentet avbryts uppdraget som lagtingsledamot när fullmakten för ersättaren har granskats.

109 §. Förlust av valbarhet

Om en ledamot förlorar sin valbarhet, avgår på grund av ett laga skäl eller av ett skäl som godkänts av lagtinget eller om en ledamot förklaras ha förverkat sitt uppdrag ska lagtingdirektören utan dröjsmål meddela detta till centralnämnden för lagtingsval. Detsamma gäller om ett meddelande om en ledamots frånfalle har gjorts till lagtinget.

110 §. Arvoden och ersättningar

Till ledamöterna utgår arvoden samt övriga ersättningar ur landskapets medel i enlighet med lagtingets beslut eller enligt vad som bestäms i en landskapslag. I lagtingets beslut eller i en landskapslag kan det även intas bestämmelser om att ersättningar av särskilda skäl under en begränsad period ska utgå till tidigare ledamöter av lagtinget. Om ledamöternas pensionsskydd stadgas i en landskapslag.

En ledamot som är förhindrad att delta i lagtingsarbetet på grund av sjukdom eller annat laga förfall ska under tiden för förfallet inte gå miste om sitt arvode. Kanslikommissionen kan besluta att arvode inte ska utgå till ledamöter som av någon annan orsak uteblir från lagtingsarbetet.

Om en utskottsmedlem utan laga förfall eller särskilt tillstånd uteblir från ett utskotts sammanträde kan utskottet anmäla detta till lagtinget som kan döma henne eller honom förlustigt sitt arvode eller en del av det.

111 §. Beräkning av tidsfrister i lagtingsarbetet

Med dagar avses i denna arbetsordning kalenderdagar om inte annat anges. Om en utsatt dag eller den sista dagen av en utsatt tid infaller på en helgdag, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen eller på en lördag, anses nästa vardag vara den utsatta dagen eller den sista dagen av den utsatta tiden.

Den tid som satts ut för en åtgärd som ska vidtas under en period då plenum pågår, löper inte under den period då det är uppehåll. Den återstående delen av den utsatta tiden börjar löpa den dag lagtinget sammanträder till plenum på nytt.

112 §. Avvikelse från arbetsordningen

Mindre avvikelser från bestämmelserna i denna arbetsordning kan företas i enskilda fall genom ett enhälligt beslut i lagtinget.

Om inte lagtinget utan ändringar godkänner ett för-

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

slag från talmanskonferensen till en ny arbetsordning eller till en ändring av denna arbetsordning ska ärendet överlämnas till förnyad beredning i talmanskonferensen. Därefter tas det upp till slutligt avgörande i plenum.

15 kap. Ikraftträdande

113 §. *Ikraftträdande*

Genom denna arbetsordning upphävs Ålands lagtings beslut (2011:98) om antagande av arbetsordning för Ålands lagting jämte ändringar.

Detta beslut, tillkommet i den ordning som anges i lagtingsordningens 63 §, träder i kraft den 1 november 2015.

B 3 Landskapslag (1970:39) om lagtingsval och kommunalval (1994/63)

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. Ordinarie lagtingsval och kommunalval förrättas samtidigt det år, i denna lag benämnt *valår*, under vilket tiden av fyra år från senaste ordinarie val tilländagår.

Har nyval efter upplösning av lagtinget skett under valår före tiden för det ordinarie lagtingsvalet, förrättas ordinarie lagtingsval närmast under det fjärde året efter nämnda val.

Om nytt kommunalval, kommunalt fyllnadsval och nyval efter upplösning av lagtinget stadgas i 12, 13 och 14 kapitlen.

2 §. Val förrättas i varje kommun. Kommunen utgör ett röstningsområde om det inte av särskild orsak är erforderligt att dela in kommunen i flera röstningsområden. Kommunfullmäktige skall vid behov fatta beslut om indelning i röstningsområden. Beslutet träder i kraft den 15 oktober om beslutet fattats och meddelats till landskapsregeringen och till länsstyrelsen på Åland i egenskap av registerförvaltningens lokalmyndighet senast i april samma år. Ett beslut som fattas eller meddelas senare träder i kraft den 15 oktober följande år. Är röstberättigad inte antecknad vid någon fastighet bestämmer fullmäktige till vilket röstningsområde han skall hänföras. (2003/21)

Fattas beslut om ändring i kommunindelningen efter det indelning i röstningsområden skett, skall kommunfullmäktige med anledning härav ofördröjligen justera indelningen i röstningsområden. (1987/58)

Då förordnande om nytt kommunalval och kommunalt fyllnadsval utfärdats, förrättas valet endast i den kommun förordnandet gäller.

I Ålands förvaltningsdomstols beslut i ärende som avses i denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär. (1999/7)

2a §. (2003/21) Kommunstyrelsen fattar beslut om var röstning skall ske på valdagen samt meddelar detta till landskapsregeringen och till länsstyrelsen på Åland i egenskap av registerförvaltningens lokalmyndighet.

3 §. Vid lagtingsval utgör landskapet en valkrets.

Vid kommunalval utgör kommun en valkrets.

2 kap. Valmyndigheter

4 §. Landskapsregeringen skall i god tid före valet tillsätta en **centralnämnd för lagtingsvalet**, bestående av

en ordförande och fyra ledamöter, av vilka en förordnas till vice ordförande, samt fyra ersättare. En ledamot skall ha avlagt juridisk slutexamen vid universitet eller därmed jämförbar högskola samt ha erfarenhet av domaruppgifter eller förtrogenhet med de rättsområden som berör rösträtt. (1999/7)

Centralnämnden är beslutförför, då fem medlemmar är närvarande. Såsom centralnämndens kansli fungerar landskapsregeringens registratorskontor. (1979/20)

Centralnämnden anställer sekreterare och nödig personal.

5 §. Kommunfullmäktige skall inom januari månad under valåret tillsätta en centralnämnd för kommunalvalet (**kommunal centralnämnd**) bestående av fem ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till viceordförande. Fullmäktige utser fem ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna. (1987/58)

Kommunal centralnämnd är beslutförför, då fem medlemmar är närvarande. Såsom kommunal centralnämnds kansli fungerar vederbörande kommunalkansli. (1979/20)

I kommunal centralnämnd eller i valnämnd som avses i 6 § 1 mom. har en företrädare för kommunstyrelsen inte rätt att vara närvarande, inte heller kommunstyrelsens ordförande eller kommundirektören. (1999/7)

Kommunal centralnämnd kan antaga sekreterare och annan nödig personal. (1975/25)

6 §. (1987/58) Kommunfullmäktige skall under valåret i god tid före valen för varje röstningsområde tillsätta en valnämnd bestående av fem ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande. Kommunfullmäktige utser minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna. (1999/7)

Är kommun inte indelad i röstningsområden skall bestämmelserna i 1 mom. inte tillämpas. Kommunal centralnämnd handhar i sådant fall valnämnds uppgifter.

Kommunfullmäktige ska under valåret i god tid före valen för inrättningar som avses i 50 § 2 mom. utse en eller flera **valbestyrelser** bestående av tre ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande. Kommunfullmäktige utser minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna. (2015/2)

Valnämnds och valbestyrelsens sammansättning samt respektive ordförandes postadress skall meddelas landskapsregeringen och kommunala centralnämnden.

Valnämnden respektive valbestyrelsen är beslutförför då tre ledamöter är närvarande. (1999/7)

7 §. (1987/58) Mandatperioden för centralnämnd, valnämnd och valbestyrelse varar till dess ny nämnd eller bestyrelse är vald.

Om medlem eller ersättare i nämnd eller bestyrelse avlider, avgår eller utses till kandidat i valet skall annan utses i hans ställe.

Är medlem eller ersättare i nämnd eller bestyrelse på grund av jäv förhindrad att delta i visst beslut, får ärendet handläggas även om antalet deltagande på grund av hindret inte uppgår till föreskrivet antal.

Har ersättare i kommunal centralnämnd, valnämnd

eller valbestyrelse avlidit, är han jävig eller har han förhinder kan kommunstyrelsen utse tillfällig ersättare.

3 kap. Rösträttsregister och vallängder (1999/7)

7a §. (1999/7) Med **valregistermyndighet** avses landskapsregeringen om funktionen inte har överförts på en riksmyndighet genom en överenskommelseförordning.

8 §. (1999/7) Valregistermyndigheten skall senast **den måndag som infaller den 41 dagen före valdagen** upprätta ett register, i vilket införs varje person som enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret är röstberättigad i de kommande valen (**rösträttsregister**).

Uppgifterna intas i rösträttsregistret sådana de är i befolkningsdatasystemet och hembygdsrättsregistret den 1 september klockan 24.00. För varje röstberättigad antecknas

- 1) personbeteckning,
- 2) fullständigt namn,
- 3) postadress,
- 4) hemkommun enligt lagen om hemkommun (FFS 201/1994),
- 5) åländsk hembygdsrätt,
- 6) röstningsområde,
- 7) vallokal på valdagen och adressen till vallokalen,
- 8) datum för införande i rösträttsregistret,
- 9) om personen har rösträtt i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen och

10) om en spärrmarkering har gjorts med stöd av 36 § lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (FFS 661/2009). (2015/2)

Hemkommun, åländsk hembygdsrätt och i vilket val personen har rösträtt anges på ett av följande sätt:

1) Personen har åländsk hembygdsrätt och har sin hemkommun i landskapet. Personen har rösträtt i båda valen.

2) Personen har åländsk hembygdsrätt men har inte sin hemkommun i landskapet, varvid i stället hans senaste hemkommun i landskapet eller hans folkbokföringskommun enligt lagen om hemkommun och det röstningsområde han senast tillhört antecknas. Personen har rösträtt i lagtingsvalet.

3) Personen saknar åländsk hembygdsrätt men har sin hemkommun i landskapet och har rösträtt i kommunalvalet enligt landskapslagen (1997:63) om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt. Därvid antecknas personens hemkommun, från vilken tidpunkt han utan avbrott haft en kommun i landskapet som sin hemkommun och hans medborgarskap, om han inte är finsk medborgare.

8a §. Efter att rösträttsregistret har upprättats antecknar valregistermyndigheten följande uppgifter i registret vid en röstberättigad person:

- 1) Om personen har avlidit eller dödförklarats efter att rösträttsregistret upprättades antecknas dödsfallet.
- 2) Om personen har framställt ett rättelseyrkande och det är anhängigt antecknas det. Om yrkandet är avgjort antecknas hur det har avgjorts.
- 3) Om personen saknar rösträtt enligt en korrigerings som gjorts i enlighet med 14 § antecknas detta.
- 4) Om den röstberättigade har röstat under förtids-

röstningstiden antecknas det med omnämnande av om han röstat i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen.

5) (2015/2) Om en sådan spärrmarkering som avses i 8 § 2 mom. 10 punkten har gjorts i befolkningsdatasystemet efter att rösträttsregistret upprättades antecknas detta.

En anteckning om förtidsröstning kan göras även av de funktionärer och myndigheter som nämns i 17 §.

9 §. (1999/7) Landskapsregeringen skall i mån av möjlighet i god tid före valet på lämpligt sätt underrätta alla i kommunalvalet röstberättigade personer som inte har åländsk hembygdsrätt om de bestämmelser som gäller för utövande av rösträtten och rätten att kandidera.

10 §. (1999/7) Landskapsregeringen utarbetar över var och en som har införts i rösträttsregistret ett **röstkort**, som innehåller följande uppgifter:

1) den röstberättigades fullständiga namn, hemkommun, röstningsområde och vallokal på valdagen samt adressen till vallokalen, dock så att hemkommunen ersätts med folkbokföringskommun eller senaste hemkommun i landskapet i de fall som nämns i 8 § 3 mom. 2 punkten,

2) den röstberättigades adress som den är införd i befolkningsdatasystemet den 1 september klockan 24.00,

3) valen, valdagen och tidpunkten för förtidsröstningen,

4) kontaktuppgifter för valregistermyndigheten, centralnämnden för lagtingsval och den kommunala centralnämnden,

5) de register eller datasystem som röstkortets uppgifter grundar sig på,

6) anvisningar om kortets användning och om förfarandet vid röstning samt

7) huruvida personen har rösträtt i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen.

Röstkortet skall kunna användas som följebrev vid förtidsröstningen. Röstkortet kan dessutom uppta uppgifterna i 8 § 2 och 3 mom. samt 8a § i optiskt läsbar form i den utsträckning som behövs.

Landskapsregeringen ser till att röstkorten sänds ut till de röstberättigade vilkas adress är känd senast den torsdag som infaller **den 31 dagen före valdagen**.

11 §. (1999/7) De i 8 § 2 och 3 mom. nämnda uppgifterna i rösträttsregistret med undantag för personbeteckningarna finns tillgängliga för granskning hos eller fås avgiftsfritt per telefon från valregistermyndigheten under tjänstetid från och med **den torsdag som infaller den 38 dagen före valdagen**. Landskapsregeringen kan bestämma att uppgifterna skall finnas tillgängliga för granskning också på andra ställen under samma tid.

Valregistermyndigheten kan ge utdrag ur rösträttsregistret. Om utdraget ges till någon annan än den som utdraget gäller eller i denna lag avsedd myndighet skall personbeteckningen utelämnas. Utdraget ges avgiftsfritt till den som utdraget gäller och till i denna lag avsedd myndighet.

Landskapsregeringen informerar på lämpligt sätt om tillhandahållandet av uppgifter ur rösträttsregistret och om hur ett rättelseyrkande skall framställas samt att det behandlas av centralnämnden för lagtingsval.

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

I de fall där det finns en sådan anteckning om spärrmarkering som avses i 8 § 2 mom. 10 punkten eller i 8a § 1 mom. 5 punkten är endast de uppgifter som avses i 8 § 2 mom. 2 och 8 punkterna tillgängliga för granskning. (2015/2)

12 §. (1999/7) Den som anser att han obehörigen har utelämnats ur rösträttsregistret eller att en anteckning i rösträttsregistret om honom är oriktig kan framställa ett skriftligt rättelseyrkande. Rättelseyrkandet inlämnas hos valregistermyndigheten senast **den måndag som infaller den 20 dagen före valdagen före klockan 16.00.**

Ett rättelseyrkande får också grundas på omständigheter som inträffat efter att rösträttsregistret upprättades och som påverkar vederbörande persons rösträtt.

Om en röstberättigads flyttningsanmälan enligt lagen om hemkommun inkommer till den lokala registermyndigheten senare än den 1 september kan den röstberättigade inte på grundval av denna flyttningsanmälan yrka på rättelse av i 8 § 2 mom. 3-6 punkten nämnda uppgifter om honom.

Ett rättelseyrkande kan framställas på en blankett vars formulär fastställts av landskapsregeringen. Landskapsregeringen skall tillse att sådana blanketter finns på kommunkanslierna och på de ställen där uppgifterna i rösträttsregistret finns tillgängliga.

Kommunen skall på begäran bistå den som framställer ett rättelseyrkande genom att utan dröjsmål vidarebefordra ett rättelseyrkande till valregistermyndigheten.

Valregistermyndigheten skall utan dröjsmål vidarebefordra rättelseyrkandet jämte för avgörandet nödvändig utredning som finns i dess besittning till centralnämnden för lagtingsval för avgörande.

Om ett rättelseyrkande ingetts direkt till centralnämnden för lagtingsval skall den självmant skaffa nödvändig utredning.

13 §. (1999/7) Centralnämnden för lagtingsval skall utan dröjsmål behandla och avgöra inlämnade rättelseyrkanden. Rättelseyrkandena skall vara avgjorda senast **den torsdag som infaller den 17 dagen före valdagen.**

Den som framställt rättelseyrkandet skall utan dröjsmål delges beslutet jämte besväransvisning. Beslutet skall sändas per post som rekommenderad försändelse men får även delges genom bevislig delgivning enligt förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland om det inte medför dröjsmål. (2008/32)

Om beslutet innebär att personen i fråga införs i rösträttsregistret, skall centralnämnden för lagtingsval samtidigt tillställa honom ett sådant röstkort som nämns i 10 §.

År mottagarens postadress inte känd skall beslutet anslås på landskapsregeringens anslagstavla fram till valdagen. Personbeteckningen får inte framgå i anslaget. Om beslutet gäller att personen saknar rösträtt skall grunden för yrkandet och för beslutet inte anges i anslaget.

14 §. (1999/7) Anser centralnämnden för lagtingsval att någon utan laglig grund har utelämnats ur rösträttsregistret eller tagits in i det eller att en anteckning i rösträttsregistret är oriktig har centralnämnden rätt att på eget initiativ fatta beslut om korrigerings av registret.

Korrigeringen sker genom att foga personen till rösträttsregistret, anteckna att personen saknar rösträtt eller rätta den oriktiga anteckningen.

När någon har antecknats sakna rösträtt skall beslutet jämte besväransvisning delges personen i fråga på det sätt som bestäms i 13 § 2 mom.

När någon fogas till rösträttsregistret skall ett i 10 § avsett röstkort utan dröjsmål sändas till honom.

Vid rättelse av en oriktig anteckning som gäller en person som är införd i rösträttsregistret skall personen i fråga utan dröjsmål underrättas om rättelsen, om detta inte är uppenbart onödigt.

14a §. (1999/7) Centralnämnden för lagtingsval kan delegera behandlingen och avgörandet av rättelseyrkanden och de korrigeringar som avses i 14 § till en ledamot av nämnden eller till en person som nämnden anställt för detta ändamål.

Beslutsprotokollet i ett ärende gällande rättelseyrkande undertecknas av den person till vilken beslutanderätten överförs.

Centralnämndens beslut om delegering av beslutanderätten kan inte överklagas.

14b §. Centralnämnden för lagtingsval skall tillse att av dess avgöranden föranledda ändringar genast görs i rösträttsregistret. Valregistermyndigheten skall genast införa ändringarna i registret.

Ändringar i rösträttsregistret skall göras senast **den fredag som infaller den 16 dagen före valdagen klockan 12.00.**

15 §. (1999/7) Över centralnämndens för lagtingsval beslut genom vilket ett rättelseyrkande har förkastats eller lämnats utan prövning och över centralnämndens beslut enligt 14 § får besvär anföras hos Ålands förvaltningsdomstol. Berättigad att anföra besvär är den person som beslutet gäller.

Besvären skall anföras senast den sjunde dagen efter den dag då personen i fråga har delgetts beslutet eller den dag då beslutet anslags på anslagstavla på det sätt som sägs i 13 § 4 mom. En besvärsskrift som riktas till förvaltningsdomstolen kan tillställas valregistermyndigheten eller centralnämnden för lagtingsval för vidarebefordran till förvaltningsdomstolen.

Förvaltningsdomstolen skall utan dröjsmål underrätta ändringssökanden och centralnämnden för lagtingsval om sitt beslut. Om beslutet innefattar att någon skall införas i rösträttsregistret eller att uppgifterna om honom skall ändras, skall förvaltningsdomstolen även underrätta valregistermyndigheten om beslutet. Om förvaltningsdomstolen meddelar ett sådant beslut senare än fjärde dagen före valdagen klockan 19.00, skall domstolen dessutom utan dröjsmål sända beslutet till den kommunala centralnämnden, som skall foga beslutet till den i 18 § nämnda vallängden.

Förvaltningsdomstolen skall meddela valregistermyndigheten även i det fall att besvären har förkastats eller lämnats utan prövning.

Valregistermyndigheten skall genast göra de nödvändiga ändringarna i registret. Om besvären har förkastats eller lämnats utan prövning skall en anteckning om detta göras i registret.

Över förvaltningsdomstolens beslut att införa en person i rösträttsregistret får ändring inte sökas genom besvär.

16 §. (1999/7) Rösträttsregistret vinner laga kraft den 16 dagen före valdagen klockan 12.00.

Ett rösträttsregister som vunnit laga kraft skall följas oförändrat vid valet. Rösträttsregistret anses ha laga kraft även om förvaltningsdomstolen inte har avgjort inlämnade besvär före den tid som nämns i 1 mom.

Om någon har antecknats sakna rösträtt med stöd av 14 § och anteckningen är uppenbart oriktig kan valregistermyndigheten stryka anteckningen ur rösträttsregistret, även om det vunnit laga kraft.

Den som på valdagen företer för valnämnden ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen enligt vilket han är röstberättigad skall få rösta. Beslutet skall företes i original och originalet eller en kopia av det skall överlämnas till valnämnden.

17 §. (1999/7) Då en person har röstat under förtidsröstningstiden antecknas om möjligt i rösträttsregistret när, i vilket val och på vilket förtidsröstningsställe han har röstat. Anteckningen kan göras av en valförrättare vid ett i landskapet befintligt allmänt förtidsröstningsställe, en valbestyrrelsens ordförande, valnämnden, den kommunala centralnämnden och på den kommunala centralnämndens begäran av valregistermyndigheten. Om anteckningen befinns vara oriktig kan den rättas endast av den kommunala centralnämnden eller på centralnämndens begäran av valregistermyndigheten.

Anteckningar som gäller röstning är inte offentliga förrän valförrättningen har avslutats.

18 §. (1999/7) Efter avslutad förtidsröstning ser landskapsregeringen till att det ur rösträttsregistret från och med **den onsdag som infaller den fjärde dagen före valdagen klockan 19.00** skrivs ut vallängder på blanketter vars formulär fastställs av landskapsregeringen.

Vallängderna skrivs ut röstningsområdesvis. De innehåller rubriker för kommunen och röstningsområdet. I vallängderna införs samtliga i rösträttsregistret upptagna personer i alfabetisk ordning. För varje person införs hans fullständiga namn och personbeteckning och de anteckningar som gjorts med stöd av 8a och 17 §§. Landskapsregeringen kan också bestämma, att personerna upptas på annat sätt än i alfabetisk ordning.

Landskapsregeringen ombesörjer att vallängderna tillställs de kommunala centralnämnderna i god tid före valdagen. Landskapsregeringen kan bestämma att uppgifterna i vallängderna tillställs centralnämnderna i maskinläsbar form. Landskapsregeringen kan också bestämma att de kommunala centralnämnderna skriver ut vallängder för röstningsområdena i kommunen.

Den kommunala centralnämnden skall se till att vallängderna står till valnämndernas förfogande innan valförrättningen börjar.

Vallängderna är inte offentliga förrän valförrättningen har avslutats.

Om det under valåret inte finns teknisk beredskap att genomföra förtidsröstningen så att en anteckning om röstning under förtidsröstningstiden görs direkt i rösträttsregistret såsom anges i 17 §, skall vallängder-

na med avvikelse från 1 mom. skrivs ut ur rösträttsregistret genast efter att registret vunnit laga kraft. Vallängderna skall sedan av landskapsregeringen utan dröjsmål sändas till de kommunala centralnämnderna. Landskapsregeringen skall senast den 1 september konstatera om teknisk beredskap föreligger. (2003/21)

18a §. Efter att valresultatet har vunnit laga kraft skall av landskapsregeringen föreskrivna arkivutskrifter matas ut ur rösträttsregistret. Därefter skall uppgifterna utplånas ur registret.

4 kap. Valmansföreningar och valförbund

19 §. Har röstberättigade genom en av dem undertecknad skrift sammanslutit sig för visst val samt i skriften nämnt den eller de personer om vilkas väljande de enats, är sådan valmansförening berättigad att hos centralnämnden för ifrågavarande val anhålla, att föreningens kandidatlista offentliggöres och införes i sammanställningen av kandidatlistor för valet.

På en kandidatlista för lagtingsval får kandidaternas antal inte vara fler än en tiondedel av antalet medlemmar i valmansföreningen och inte fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i lagtinget. (2011/16)

På en kandidatlista för kommunalval får kandidaternas antal inte vara fler än en tredjedel av antalet medlemmar i valmansföreningen och inte fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i kommunfullmäktige. (2011/16)

Samma person må icke underteckna flera än en i 1 mom. nämnd skrift för vartdera valet. Har samma person anslutit sig till två eller flera valmansföreningar för samma val, skall centralnämnden avlägsna hans underskrift såsom ogiltigt från samtliga skrifter i valet.

Kandidat må icke vara medlem av sin valmansförening.

20 §. (1987/58) Handling varigenom valmansförening bildas skall vara daterad och egenhändigt undertecknad av föreningens medlemmar. I handlingen skall valmansföreningens medlemmar försäkra att de är röstberättigade. Under deras underskrifter anges tydligt namn, titel, yrke eller syssla samt hemkommun. (1999/7)

I handlingen skall en av föreningens medlemmar befullmäktigas att vara dess valombud och en medlem att vara valombudets ersättare. Dessutom skall tydligt anges valombudets och ersättarens postadress och telefonnummer. Valombudet kan i handlingen befullmäktigas att ingå valförbund på föreningens vägnar. (1999/7)

Handlingen, liksom den bifogade kandidatlistan, skall tydligt uppta kandidaternas namn, uppgift om kandidats titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck. Vid sidan av eller i stället för kandidats förnamn får användas allmänt känt tilltalsnamn eller förkortat förnamn. I en handling som gäller lagtingsval anges kandidatens hemkommun. I en handling som gäller kommunalval kan kandidatens postadress, hemby eller annan i kommunen allmänt känd geografisk bestämning anges. (1999/7)

Kandidatlistan får inte uppta andra än i denna paragraf nämnda anteckningar såvida de inte är nödvändiga för att klarlägga kandidats identitet.

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (1999/7).

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

21 §. (1999/7) Anhållan om offentliggörande av valmansförenings kandidatlista görs på föreningens vägnar skriftligen av valombudet eller av denne befullmäktigad person. Anhållan kan även göras av i 27 § 1 mom. avsett valombud för valförbund för de valmansföreningars del vilka sammanslutit sig till valförbund.

Till anhållan som avses i 1 mom. skall fogas handling varigenom valmansföreningen bildats samt avskrift av i 20 § 3 mom. avsedd kandidatlista vari kandidaterna skall upptas i den ordning i vilken de skall uppställas i sammanställningen av kandidatlistorna. Anhållan skall innehålla valombudets försäkran att kandidaterna är valbara och att de personer som bildar valmansföreningen egenhändigt undertecknat handlingen. Till anhållan skall dessutom fogas de föreslagna kandidaternas skriftliga medgivande jämte uppgift om den egna personbeteckningen samt deras försäkran att de inte samtyckt till att bli uppställda som kandidater för annan valmansförening.

22 §. (1999/7) I 21 § avsedd anhållan skall vara centralnämnden tillhanda **klockan 16.00 den måndag som infaller den 34 dagen före valdagen.**

23 §. (1987/58) Avlider person som upptagits på valmansförenings kandidatlista eller befinnas han inte valbar skall centralnämnden stryka hans namn från listan.

24 §. (1987/58) Har någon skriftligen samtyckt till att vara kandidat för flera valmansföreningar skall hans namn avlägsnas från samtliga kandidatlistor.

25 §. Upphävd (1987/58).

26 §. Önskar två eller flera valmansföreningar samverka med varandra för valet, äger de rätt att medelst skriftlig överenskommelse sammansluta sig till ett valförbund. (1979/20)

Anmälan om bildande av valförbund skall inges till centralnämnden samtidigt med anhållan om offentliggörande av valmansföreningens kandidatlista. Till anmälan skall fogas i 1 mom. avsedd överenskommelse. (1987/58)

Ej må sammanlagda antalet av ett valförbunds kandidater uppgå till mer än tre gånger antalet personer, som vid valet skall väljas.

27 §. (1999/7) Överenskommelse om bildande av valförbund skall undertecknas av valombuden för de valmansföreningar som ingår i förbundet. Överenskommelsen skall innehålla fullmakt för en av undertecknarna att vara valförbundets valombud och för en att vara hans ersättare. I överenskommelsen kan föreslås att i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor intas en kortfattad gemensam beteckning för valförbundet. Den föreslagna beteckningen får inte vara alltför allmän, inte heller missvisande eller annars olämplig. I beteckningen kan ingå i föreningsregistret infört namn, för vars användning valmansföreningarna utverkat bevisligt tillstånd av föreningen. Centralnämnden bestämmer slutligt om beteckningen. Föreslår valmansförening beteckning för kandidatlista som inte ingår i valförbund, gäller vad därom i 1 mom. sägs. Sådant förslag skall vara centralnämnden tillhanda **klockan 16.00 den 34 dagen före valdagen.**

28 §. (1987/58) Valmansförening får inte ansluta sig till flera än ett valförbund. Inte heller får valförbund ingå förbund sinsemellan.

2 mom. upphävt (1999/7).

29 §. (1999/7) Medlem av eller ersättare i centralnämnd eller vederbörligen uppställd kandidat får icke vara valombud för valmansförening eller valförbund eller deras ersättare.

30 §. Handlingar rörande bildande av valmansförening och valförbund skall avfattas enligt av landskapsregeringen fastställda formulär, vilka skall publiceras i Ålands författningssamling.

Se ÅLRB (2015:29) angående fastställelse av vissa formulär för lagtingsval och kommunalval.

4a kap. (1999/7) Etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningars ställning i valen. (2011/16)

30a §. (1999/7) En **etablerad politisk förening** har rätt att i lagtingsval ställa upp kandidater och anhålla om offentliggörande av kandidatlistor utan att bilda valmansföreningar.

En etablerad politisk förening kan besluta att en lokal förening i kommunen har rätt att ställa upp kandidater i kommunalvalet i den etablerade politiska föreningens namn och anhålla om offentliggörande av kandidatlistor utan att bilda valmansföreningar. (2011/16)

Med en etablerad politisk förening avses en registrerad förening, vars egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter i landskapet och som är företräd i lagtinget eller var det under föregående mandatperiod.

En etablerad politisk förening anses företräd i lagtinget då någon kandidat invalts från en kandidatlista som uppställts under en beteckning som innehåller föreningens namn.

En **etablerad kommunal politisk förening** har rätt att ställa upp kandidater i kommunalval och anhålla om offentliggörande av kandidatlistor utan att bilda valmansföreningar. (2011/16)

Med en etablerad kommunal politisk förening avses en registrerad förening vars egentliga syfte är att påverka politiska angelägenheter i kommunen och som är företräd i kommunfullmäktige eller var det under föregående mandatperiod. (2011/16)

En etablerad kommunal politisk förening anses företräd i kommunfullmäktige då någon kandidat valts in från en kandidatlista som innehåller föreningens namn. (2011/16)

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2011/16).

30b §. (2015/2) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk föreningens beslut om att ställa upp kandidater till lagtinget eller kommunfullmäktige och om sådan rätt för en lokal förening att ställa upp kandidater som avses i 30a § 2 mom. samt en föreningens anhållan om offentliggörande av kandidatlistan ska fattas vid ett föreningsmöte eller på det sätt föreningens stadgar bestämmer att medlemmarnas beslutanderätt ska utövas. Beslutet kan även med bemyndigande av föreningsmötet fattas av föreningens styrelse.

30c §. (2011/16) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening kan ha flera kandidatlistor. I den slutliga sammanställningen av kandidatlistor sammanförs de under respektive förenings beteckning.

På en kandidatlista för lagtingsval får kandidaternas antal inte vara fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i lagtinget. På en kandidatlista för kommunalval får kandidaternas antal inte vara fler än tre gånger antalet ledamöter som ska väljas in i kommunfullmäktige.

30d §. (1999/7) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening och en lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. kan bilda valförbund med en eller flera valmansföreningars kandidatlistor. Två eller flera etablerade politiska eller etablerade kommunala politiska föreningar kan även ingå valförbund sinsemellan. Om föreningen har flera kandidatlistor kan den inte ingå särskilda valförbund med olika kandidatlistor. (2015/2)

Antalet kandidater i ett valförbund är högst tre gånger det antal ledamöter som skall väljas.

30e §. (1999/7) En kandidatlista som ställts upp av en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening eller en lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. ska i sammanställningen av kandidatlistor ha en beteckning som innehåller den etablerade politiska eller etablerade kommunala politiska föreningens namn. (2015/2)

Ett valförbund som innehåller en sådan kandidatlista skall ha en gemensam beteckning som innehåller föreningens namn.

30f §. (1999/7) En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening ska ha ett valombud och en ersättare för valombudet som är gemensam för föreningens alla listor. Valombudet utses av föreningsmötet eller med dess bemyndigande av föreningens styrelse eller på det sätt föreningens stadgar bestämmer. En lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. ska utse ett valombud och en ersättare för valombudet att verka som den etablerade politiska föreningens valombud och ersättare i kommunen. Valombudet kan vara uppställt som kandidat i valet. Valombudet har rätt att överenskomma om bildande av valförbund om inte föreningsmötet beslutar något annat. (2015/2)

Ett valförbund skall ha ett gemensamt valombud jämte en ersättare för valombudet. Överenskommelsen om bildande av valförbundet skall innehålla en fullmakt för ett av valombuden att vara valförbundets gemensamma valombud och för ett annat av valombuden att vara hans ersättare.

30g §. (1999/7) Då en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening anholder om offentliggörande av kandidatlista ska den inlämna ett protokollsutdrag från det organ som enligt 30b § fattade beslut i ärendet till centralnämnden för lagtingsval eller den kommunala centralnämnden. Protokollsutdraget ska innehålla uppgifter om kandidatlistan, valombudet och dennas ersättare. Då en etablerad politisk förening gett en lokal förening sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. ska den etablerade politiska föreningen meddela att den

lokala föreningen har rätt att företräda den etablerade politiska föreningen och ska den lokala föreningen uppgive namn och kontaktuppgifter för den etablerade föreningens valombud och dennas ersättare samt fullmakt för ombudet och ombudets ersättare. Kandidatlistan ska vara utformad i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel samt 20 § 3 och 4 mom. (2015/2)

Föreningen skall samtidigt inge ett av patent- och registerstyrelsen utfärdat utdrag ur vilket föreningens registrerade namn och dess namntecknare framgår.

30h §. (1999/7) I övrigt gäller bestämmelserna om valmansföreningar i tillämpliga delar.

30i §. (2015/2) På ett beslut, som en etablerad politisk eller kommunal politisk förening eller en lokal förening som getts en sådan rätt som avses i 30a § 2 mom. fattat i ett ärende som avses i detta kapitel, tillämpas inte bestämmelserna om ogiltighet och klander av förenings beslut.

5 kap. Centralnämnds förberedande åtgärder

31 §. (1999/7) Centralnämnd sammanträder på kallelse av ordföranden i god tid före valen, dock senast den **måndag som infaller den 48 dagen före valdagen**. Därefter sammanträder centralnämnden den 33, 30 och 27 dagen före valdagen, valdagen, dagen efter valen samt senast den fjärde dagen efter valen. Den kommunala centralnämnden sammanträder därutöver fredagen före valdagen. Nämnderna får sammanträda även under andra dagar.

Centralnämnden för lagtingsval sammanträder därtill i den utsträckning som behövs för att fullgöra uppgifterna i 3 kap.

32 §. (2008/32) Vid centralnämnds första sammanträde fattas beslut om ett meddelande, i vilket skall anges när och var i denna lag avsedda valhandlingar skall inlämnas. Kommunal centralnämnds meddelande skall även ange antalet fullmäktige som skall väljas, datum och klockslag för valförrättningen samt innehålla uppgift om förutsättningarna för att förtidsrösta, allmänna förtidsröstningsställen i kommunen och förtidsröstningstiden. Vid sammanträdet fattas även beslut om beställningar av valsedlar och om övriga erforderliga åtgärder.

Kommunal centralnämnds meddelande skall anslås på kommunens anslagstavla och centralnämndens för lagtingsvalet meddelande på landskapsregeringens anslagstavla. Meddelandena skall dessutom publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

33 §. (1987/58) Vid sammanträde **den tisdag som infaller den 33 dagen före valdagen** behandlas anhållan om offentliggörande av kandidatlista jämte därtill fogade handlingar. (1999/7)

Anhållan som inte inkommit inom utsatt tid skall avisas. Finner centralnämnd att någon skriftligen samtyckt till att vara uppställd på flera kandidatlistor gäller vad i 24 § är föreskrivet. Kan anhållan av annan orsak inte godkännas skall detta ofördröjligen meddelas valombudet. (1999/7)

Inom utsatt tid inlämnad anhållan, mot vilken centralnämnd inte framställt anmärkning, skall godkännas.

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

34 §. (1987/58) Vid sammanträde som avses i 33 § behandlas även anmälningar om bildande av valförbund.

Anmälan som inte inkommit inom utsatt tid skall avisas. Kan anmälan av annan orsak inte godkännas skall detta ofördröjligen meddelas valombudet. (1999/7)

Vid sammanträdet bestäms kandidatlistornas och valförbundens inbördes ordning genom lottdragning.

35 §. (1987/58) Har valombudet meddelats att i 33 § 1 mom. avsedd anhållan inte kan godkännas har han rätt att senast **den fredag som infaller den 30 dagen före valdagen klockan 16.00** komplettera anhållan till erforderliga delar, att rätta de ingivna handlingarna till de delar mot vilka centralnämnden framställt anmärkning samt att företa rättelse beträffande kandidats namn, titel, yrke eller syssla, hemort eller annan uppgift som sägs i 20 § 3 mom. (1999/7)

Har erforderligt antal röstberättigade medlemmar inte undertecknat den skrift varigenom valmansförening bildats får rättelse företas endast i det fall antalet nedgått genom i 19 § 4 mom. avsedd åtgärd.

Har valombudet meddelats att i 34 § 1 mom. avsedd anmälan inte kan godkännas har han rätt att inom den tid som i 1 mom. sägs inge skriftligt förslag till rättelse av anmälan. (1999/7)

35a §. (1987/58) Vid sammanträde **den 30 dagen före valdagen** avgör centralnämnden ärende rörande anmärkning som framställts mot anhållan om offentliggörande av kandidatlistor eller mot anmälan om bildande av valförbund. (1999/7)

Vid sammanträdet uppgör centralnämnden en preliminär sammanställning av kandidatlistorna, i vilken kandidaterna förses med löpande ordningsnummer i den ordning som anges i kandidatlistan. Sammanställningen för lagtingsvalet börjar med nummer 2 och sammanställningen för kommunalvalet med nummer 502.

Kandidatlistorna, försedda med kandidaternas ordningsnummer, skall tryckas på samma sida av papperet. Listorna ordnas så att de som hör till samma valförbund uppställs under gemensam beteckning uppifrån nedåt. Är antalet kandidatlistor så stort att de måste ordnas i flera spalter skall listorna ordnas bredvid varandra i rader från vänster till höger. Listorna avskiljs från varandra så att det tydligt framgår vilka kandidatlistor som hör till respektive valförbund. Landskapsregeringen meddelar närmare anvisningar om formen för sammanställningen. (1999/7)

Ovanför de kandidatlistor som hör till samma valförbund och över kandidatlista utanför valförbund skall anges den beteckning som föreslagits för densamma. Godkänner inte centralnämnden sådan beteckning eller har förslag till beteckning inte framställts skall nämnden bestämma en bokstavs-beteckning. Sådan bokstavs-beteckning skall endast ange valförbundets eller kandidatlistans ordning i sammanställningen.

Preliminär sammanställning skall finnas tillgänglig för valombuden. (1999/7)

35b §. (1987/58) Vid sammanträde **den måndag som infaller den 27 dagen före valdagen** skall den preliminära sammanställningen av kandidatlistorna vid behov rättas. Härvid skall även bestämmelserna i 23 § iakttas.

Härefter fastställs slutlig sammanställning av kandidatlistorna som trycks i erforderligt antal, för lagtingsvalet på vitt papper och för kommunalvalet på grönt papper. Vid sammanträdet har valombuden rätt att vara närvarande. (1999/7)

Den slutliga sammanställningen för lagtingsvalet skall före **den torsdag som infaller den 17 dagen före valdagen** i tillräckligt antal tillställas de kommunala centralnämnderna för vidarebefordran till valnämnderna. Den skall även hållas tillgänglig för valombuden. (1999/7)

Den slutliga sammanställningen för kommunalvalet skall inom i 2 mom. nämnd tid tillställas kommunstyrelsen och valnämnderna inom kommunen samt hållas tillgänglig för valombuden. (1999/7)

Centralnämnderna skall tillställa landskapsregeringen sammanställningen för lagtingsvalet respektive sammanställningarna för kommunalvalen i det antal exemplar landskapsregeringen bestämmer. Landskapsregeringen skall tillställa de kommunala centralnämnderna tillräckligt antal exemplar av varje sammanställning för vidarebefordran till valbestyrelserna och valförrättarna.

I 2 och 3 mom. avsedda sammanställningar skall anslås på kommunens anslagstavla.

36 §. Upphävd (1999/7).

37 §. (2008/32) Minst två veckor före valet skall centralnämnd för kommunalval meddela om valförrättningen genom anslag på kommunens anslagstavla. I meddelandet skall anges kommunens röstningsområden och var vallokalen i varje röstningsområde är belägen. En kopia av detta meddelande skall samtidigt skickas till centralnämnden för lagtingsvalet.

Centralnämnden för lagtingsval skall senast en vecka före valet publicera ett meddelande om valförrättningen i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet. I meddelandet skall kommunvis anges samtliga röstningsområden och vallokaler. I anslutning till meddelandet publiceras även den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna.

37a §. (1979/20) I centralnämnds beslut som avses i detta kapitel får ändring ej sökas särskilt.

6 kap. Valförrättning

38 §. (1990/39) Ordinarie lagtingsval och kommunalval förrättas samtidigt inom varje röstningsområde den tredje söndagen i oktober månad valåret.

Valförrättning pågår under valdagen mellan klockan 9.00 och 20.00.

Vallokal stängs klockan 20.00. Röstande som anlänt dessförinnan har dock rätt att avge sin röst.

39 §. För valförrättningen skall inom varje röstningsområde finnas en vallokal jämte inventarier, som kommunen ställer till förfogande. På särskilda skäl må vallokal förläggas utom röstningsområdet.

Vallokal skall ha tillräckliga utrymmen även för röstande, som inväntar sin tur att komma in i valrummet för att rösta.

39a §. (1999/7) Landskapsregeringen skall låta trycka

valsedlar och till varje röstningsområdes valnämnd sända behövt antal i slutet omslag försett med anteckning om valsedlarnas antal.

Valsedel skall ha standardformatet 148x210 mm och på inre sidan vara försedd med överskrift vari nämns vid vilket val den skall användas samt dessutom en hel-dragen cirkel som har en diameter av 90 mm och som vid hopvikning av sedeln blir ovikt. I cirkelns mitt skall tydligt utsatt finnas beteckningen Nr... efter vilken numret på kandidat skall antecknas.

Det papper som används för valsedlarna skall för lagtingsvalet vara vitt och för kommunalvalet grönt. Av valsedeln skall tydligt framgå hur den skall vikas ihop. Sedeln skall till sin beskaffenhet vara sådan att bevarandet av valhemligheten tryggas. Valsedel får inte uppta annat än vad i denna paragraf angivits.

40 §. Kommunal centralnämnd skall skrida till alla för valens förrättande erforderliga åtgärder och för detta ändamål bland annat i god tid förvissa sig om att valnämnderna till sitt förfogande har:

- 1) sådan vallokal varom stadgat i 39 §;
- 2) valskärmar för röstningen;
- 3) (1991/13) vallängd för röstningsområdet;
- 4) av centralnämnden för vardera valet fastställda slutliga sammanställningar av kandidatlistorna, vilka skall anslås i valrummet och väntrummen ävensom inför varje valskärm; samt
- 5) valsedlar, valstämpel, förseglingsmateriel, protokollsblanketter och valurna, vilken landskapsregeringen tillhandahåller valnämnden i varje röstningsområde.

41 §. I varje vallokal skall finnas tillstädes ett av valnämnden antaget särskilt valbiträde med armbindel, som på begäran av röstande bistår denna att göra anteckningen på valsedeln. (1975/25)

Önskar röstande anlita medlem av valnämnden såsom biträde vid införandet av anteckningen, äger han rätt därtill, om valförrättningen icke därigenom fördröjes.

Röstande vars förmåga att göra anteckning på valsedeln är väsentligt nedsatt på grund av handikapp, sjukdom eller kroppsskada får vid införandet av anteckningen såsom biträde anlita den person han själv önskar. (1987/58)

Den som äger rätt att bistå röstande är skyldig att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han vid valförrättningen erfarit.

42 §. I vallokal eller i omedelbar närhet därav må icke hållas tal eller anslås eller utdelas tryckta eller skrivna upprop, ej heller röstande i sin valfrihet på något sätt utsättas för påverkan eller försök därtill.

De tillstädeskomna skall iakttaga de bestämmelser, som valnämnden prövar erforderligt utfärda för upprätthållande av ordning och tryggande av valförrättningens ostörda förlopp.

43 §. Då valförrättningen börjar, skall valnämndens ordförande eller viceordförande visa de närvarande, att valurnan är tom, samt därefter tillsluta urnan och öppna det omslag, vari de till valnämnden översända valsedlarna är inlagda.

44 §. Röstberättigad utövar sin rösträtt i det röstningsområde, i vars vallängd han är upptagen. Röstberättigad, som önskar utöva sin rösträtt, skall anmäla sig hos valnämnden för att erhålla valsedel. Valnämnden skall tillse, att röstande icke utfår valsedeln, förrän det fastslagits, att han är antecknad i vallängden såsom röstberättigad.

Röstande är vid behov skyldig att för valnämnden styrka sin identitet.

Röstberättigad kan även utöva sin rösträtt på sätt som i 7 kap. är stadgat.

45 §. (1987/58) Röstande har rätt att avge sin röst till förmån för kandidat i den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna. Han skall på valsedeln anteckna kandidatens nummer i sammanställningen så tydligt att tvivel inte uppstår om vilken kandidat han avser. För att valhemligheten skall bevaras bör anteckningen på valsedeln göras innanför valskärmen.

46 §. Röstande, som gjort anteckning på valsedeln, skall avlämna sedeln hopvikt hos valnämnden för avstämpling och därefter inlägga den avstämplade sedeln i valurnan. Då röstande lagt valsedeln i valurnan, skall i vallängden antecknas, att han utövat sin rösträtt.

Vid valen användes av landskapsregeringen fastställd stämpel.

Valnämnden skall övervaka, att valförrättningen försiggår på sätt som i denna landskapslag är stadgat.

47 §. Upphävd (1990/39).

48 §. Sedan valnämndens ordförande eller viceordförande förklarar valförrättningen avslutad, uttages de avgivna valsedlarna omedelbart ur valurnan. Valsedlarna för lagtingsvalet och kommunvalet särskiljes och räknas, likaså antalet personer, vilka enligt anteckningarna i vallängden och i valprotokollet i vardera valet har utövat sin rösträtt.

Valsedlarna öppnas därefter och granskas. Valsedel som inte kan godkännas läggs åt sidan. De återstående valsedlarna sorteras gruppvis enligt kandidatnummer. Antalet valsedlar i varje grupp räknas. (1990/39)

Valnämnden skall utan avbrott ordna och räkna valsedlarna. Nämnden har rätt att vid behov anlita särskild personal för att biträda vid räkningen. Resultatet av den preliminära rösträkningen skall ofördröjligen meddelas centralnämnden för vardera valet. (1987/58)

Samtliga valsedlar inläggs därefter ordnade i grupper på det sätt i 2 mom. sägs i omslag, ett för vardera valet. Omslaget skall tillslutas omsorgsfullt och förseglas på det sätt landskapsregeringen har föreskrivit. På omslaget skrivs centralnämndens adress, försändelsens innehåll och avsändaren. (1987/58)

Valombuden eller av ett valförbunds valombud för varje valnämnd särskilt för sig skriftligen befullmäktigat ombud äger rätt att närvara, då röstsedlarna räknas. (1999/7)

49 §. Vid valförrättning skall föras protokoll, skilt för lagtingsvalet och skilt för kommunalvalet. I protokollet skall antecknas:

- 1) (1990/39) datum och klockslag då valförrättningen inleddes och avslutades;

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

2) närvarande medlemmar av valnämnden och personal som nämnden anlitat för rösträkningen;

3) valbiträdena och i 41 § 3 mom. avsedda biträden;

4) antalet röstande;

5) det totala antalet inlämnade valsedlar och antalet valsedlar gruppvis enligt bestämmelserna i 48 §;

6) datum och klockslog då valsedlarna inlades i omslag och förseglades; samt

7) (1999/7) de valombud eller av dem befullmäktigade personer som var närvarande då valsedlarna ordnades och räknades. (1987/58)

Till protokollet skall fogas fullmakterna för i 1 mom. 7 punkten avsedda personer. (1987/58)

Till sist skall protokollet uppläsa och justeras samt undertecknas av ordföranden eller viceordföranden och minst en annan medlem av valnämnden, varefter det jämte bilagor inlägges i omslag, som tillslutes och påtecknas vederbörande centralnämnds adress samt uppgift om innehåll och avsändare.

Närmare anvisningar om uppgörandet av valprotokoll meddelas av landskapsregeringen, som även tillhandahåller protokollsblanketter.

Ordföranden och viceordföranden, eller någondera av dem tillsammans med annan medlem av valnämnden, skall ofördröjligen inlämna i 48 § och i denna paragraf nämnda, till vederbörande centralnämnd adresserade försändelser till centralnämnden. Centralnämnden kan dock föreskriva att försändelserna får frambefordras på annat sätt. (1987/58)

Vallängden jämte register skall tillställas kommunala centralnämnden för förvaring. (1979/20)

49a §. (1987/58) Är antalet röstberättigade i ett röstningsområde inte flera än 100 skall kommunala centralnämnden i god tid före valen besluta att valsedlarna från ifrågavarande röstningsområde och från minst ett annat av kommunens röstningsområden skall granskas och räknas av kommunala centralnämnden och inte i berörda valnämnder. Om sådant beslut fattas, skall valnämnderna med bevarande av valhemligheten ta ut valsedlarna ur valurnan, räkna deras antal, lägga dessa i omslag samt inlämna valsedlarna till kommunala centralnämnden på sätt som anges i 49 § 3 och 5 mom. I valprotokollet skall anteckning om förfarandet göras. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte i kommuner som utgör ett röstningsområde. (2003/21)

Kommunala centralnämnden skall underrätta centralnämnden för lagtingsvalet om beslut som fattats enligt 1 mom.

Om 25 personer eller färre har förtidsröstat i kommunalvalet i en kommun skall kommunala centralnämnden vid sitt sammanträde fredagen före valdagen besluta att förtidsrösterna skall granskas och räknas av centralnämnden tillsammans med valsedlarna från ett av kommunens röstningsområden. Härvid skall bestämmelserna i 1 mom. iaktas. (2003/21)

7 kap. Förtidsröstning

50 §. (1987/58) Varje röstberättigad får förtidsrösta på de allmänna förtidsröstningsställena i landskapet. (2011/16)

En röstberättigad som vårdas på sjukhus eller i en

verksamhetsenhet inom socialvården, vilken lämnar vård dygnet runt, eller vilken kommunstyrelsen annars har bestämt att ska vara förtidsröstningsställe eller som har intagits i en straffanstalt får förtidsrösta i denna inrättning. (2015/2)

Röstberättigad, som på grund av vistelse utanför landskapet eller som till följd av sjukdom eller handikapp inte kan rösta i vallokal under valförrättningen eller vid den förtidsröstning som avses i 51 §, får förtidsrösta på sätt som stadgas i 54e §.

Tidigare 1 och 2 mom. har blivit 2 och 3 mom. genom (2011/16).

51 §. (1987/58) Förtidsröstning kan anordnas i inrättning samt vid allmänna förtidsröstningsställen. Ställe där förtidsröstning anordnas benämns **förtidsröstningsställe**. Varje kommun skall ha åtminstone ett allmänt förtidsröstningsställe om inte något annat följer av särskilda skäl. Kommunstyrelsen fattar beslut om var allmänna förtidsröstningsställen inrättas. (2003/21)

Förtidsröstning i inrättning ombesörjs av valbestyrelse och ordnas endast för dem som vårdas eller intagits där.

Förtidsröstning vid allmänna förtidsröstningsställen ombesörjs av valförrättare som förordnas av den kommunala centralnämnden. Vid varje allmänt förtidsröstningsställe skall finnas minst två valförrättare. (2003/21)

Den som är kandidat i valet kan inte vara valförrättare. (2011/16)

51a §. (1987/58) Förtidsröstning sker under förtidsröstningstiden, vilken börjar **den 15 dagen före valen och avslutas den femte dagen före valen**. (1999/7)

Under förtidsröstningstiden sker förtidsröstning i inrättning under minst två dagar. Valbestyrelsen bestämmer dessa dagar och röstningstiderna. En av röstningsdagarna bör dock infalla den sista eller näst sista dagen under förtidsröstningstiden.

Ett allmänt förtidsröstningsställe är öppet för röstning alla dagar utom söndagar under förtidsröstningstiden om inte något annat av särskilda skäl bestäms av kommunstyrelsen. Förtidsröstning sker vid de allmänna förtidsröstningsställena under de tider kommunstyrelsen bestämmer. Röstningstiderna får inte infalla vardagar före klockan 8.00 eller efter klockan 20.00 och inte heller lördagar före klockan 10.00 eller efter klockan 16.00. (2003/21)

Valförrättare och valbestyrelse skall tillse att meddelande om röstningstiderna och om förfarandet vid förtidsröstning anslås på en för ändamålet avsedd anslags-tavla på förtidsröstningsstället och vid behov även på annat sätt. (2008/32)

Tidigare 3 mom. har blivit 4 mom. genom (1992/58).

51b §. (2003/21) Den kommunala centralnämnden skall se till att de allmänna förtidsröstningsställena som finns i kommunen har ett för förtidsröstningen lämpligt utrymme med nödvändig utrustning.

Förtidsröstningsutrymmet skall ha tillräckligt med plats också för de röstande som inväntar sin tur att rösta.

52 §. (1987/58) Vid förtidsröstning skall användas i 39a § avsedd valsedel samt valkuvert, följebrev och ytterkuvert. (1999/7)

Landskapsregeringen fastställer och tillhandahåller de handlingar och anvisningar som behövs vid förtidsröstningen.

53 §. (1987/58) Landskapsregeringen skall senast **den 27 dagen före valdagen** till de kommunala centralnämnderna översända i 52 § avsett förtidsröstningsmateriel jämte nödiga anvisningar. Centralnämnderna skall vidarebefordra förtidsröstningsmaterialet till valförrättarna och valbestyrelse i kommunen samt till dem som avser att förtidsrösta i stöd av 54e §. Centralnämnderna skall dessutom översända valstämpel till valförrättare och valbestyrelse i kommunen. (1999/7)

Efter avslutad förtidsröstning skall valstämplarna jämte överblivet förtidsröstningsmateriel ofördrojligen återställas till kommunala centralnämnden.

54 §. (1987/58) Den som önskar förtidsrösta på förtidsröstningsställe skall personligen anmäla sig till valförrättaren eller valbestyrelsen.

Sedan den röstande företett identitetsbevis eller annan godtagbar utredning om sin identitet skall till honom lämnas valsedel, valkuvert, följbrevsblankett och ytterkuvert. Den röstande skall även beredas tillfälle att bekanta sig med den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna för såväl lagtings- som kommunvalet.

På den röstandes begäran skall valförrättaren eller medlem av valbestyrelsen bistå honom vid röstningen, varvid om dessa valfunktionärer gäller vad i 41 § 4 mom. är stadgat om valbiträdes skyldigheter.

Röstande vars förmåga att göra skriftliga anteckningar är väsentligt nedsatt på grund av handikapp, sjukdom eller kroppsskada får, vid införandet av anteckning på valsedel och i följbrevet, såsom biträde anlita den person han själv önskar.

54a §. (1987/58) Den röstande skall ifylla valsedeln med iakttagande av bestämmelserna i 45 §.

Röstningsförfarandet skall på förtidsröstningsstället vara organiserat så att valhemligheten bevaras. Dessutom skall i tillämpliga delar iaktas vad i 42 § sägs.

54b §. (1987/58) Följbrev skall riktas till den kommunala centralnämnden i den kommun som enligt den röstandes egen uppgift i rösträttsregistret antecknats som hans hemkommun eller, om han inte har sin hemkommun i landskapet, som hans folkbokföringskommun eller senaste hemkommun i landskapet. (1999/7)

Följbrev skall innehålla:

1) den röstandes försäkran om att han personligen, med bevarande av valhemligheten, ifyllt valsedeln och inlagt den i valkuvertet vilket han därefter tillslutit;

2) (1999/7) uppgift om den röstandes fullständiga nuvarande och tidigare namn, personbeteckning eller födelsetid och nuvarande adress.

3) Upphävd (1999/7).

Röstande som med följbrevet bifogar i 10 § 1 mom. avsett röstkort skall endast avge i 2 mom. 1 punkten nämnd försäkran. (1999/7)

På ytterkuvertet antecknas namnet på den kommunala centralnämnd som angivits i följbrevet.

54c §. (1987/58) Röstande som gjort anteckning på valsedeln skall före sedeln hopvikt för valförrättaren eller

valbestyrelsen för avstämpling och omedelbart därefter i valförrättarens eller valbestyrelsens åsyn innesluta den i valkuvertet. På valkuvert får inte några anteckningar göras. (1999/7)

När rösträttsregistret är i bruk på förtidsröstningsstället skall valförrättaren

1) kontrollera i registret att den röstande är röstberättigad,

2) göra en anteckning i registret om att den röstande avgett sin röst och

3) göra en kvitteringsanteckning i följbrevet. Av kvitteringsanteckningen skall framgå röstningsstället, tidpunkten för den röstandes röstning, den röstandes personbeteckning och de tre första bokstäverna i den röstandes släktnamn om landskapsregeringen inte bestämmer annat. (1999/7)

När rösträttsregistret inte är i bruk skall en förteckning över de röstande föras på förtidsröstningsstället. Landskapsregeringen skall trycka erforderliga förteckningar och utfärda anvisningar om ifyllandet av dessa. (1999/7)

Den röstande skall underteckna följbrevet och lämna det och valkuvertet till valförrättaren. Om rösträttsregistret inte är i bruk på förtidsröstningsstället skall den röstande lämna handlingarna till valförrättaren eller valbestyrelsen tillsammans med det röstkort som avses i 10 § 1 mom. eller en annan handling som utgör grunden för rätten att rösta. (1999/7)

Vid förtidsröstning används i 46 § 2 mom. avsedd stämpel.

Tidigare 2 mom. har blivit 5 mom. genom (1999/7).

54d §. (1987/58) Valförrättaren eller ordföranden för valbestyrelsen skall i följbrevet intyga att röstningen skett på det sätt som anges i 54-54c §§. Intyget skall undertecknas av valförrättaren eller ordföranden för valbestyrelsen. När en sådan kvitteringsanteckning som sägs i 54c § 2 mom. inte görs i följbrevet skall av intyget också framgå datum och var röstningen ägt rum. Valkuvert och följbrev skall därefter inneslutas i ytterkuvertet. Har den röstande i 54c § avsett röstkort eller annan handling skall även dessa inneslutas i ytterkuvertet. (1999/7)

Valförrättaren eller valbestyrelsen skall tillse att ytterkuverten som tjänsteförsändelse omedelbart vidarebefordras till den kommunala centralnämnd som den röstande uppgivit i följbrevet.

Tidigare 3 mom. har blivit 2 mom. genom (1999/7).

54e §. (1987/58) Den som har för avsikt att förtidsrösta i stöd av 50 § 3 mom. ska skriftligen anhålla om att få förtidsröstningsmateriel hos den kommunala centralnämnden i den kommun som i rösträttsregistret antecknats som hans hemkommun eller, om han inte har sin hemkommun i landskapet, som hans folkbokföringskommun eller senaste hemkommun i landskapet. Anhållan kan göras på en blankett som utarbetats för ändamålet och som centralnämnden tillhandahåller. Anhållan ska lämnas till centralnämnden före utgången av förtidsröstningstiden. (2015/2)

Finns inte särskilda skäl för att avslå anhållan skall centralnämnden till uppgiven adress sända i 52 § nämnd

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

förtidsröstningsmateriel jämte anvisningar samt om möjligt kandidatsammanställning för ifrågavarande val. Centralnämnden uppgör förteckning över de personer till vilka förtidsröstningsmateriel sänds.

Centralnämnden kan delegera de uppgifter som nämnts i 2 mom. till av nämnden utsedd person. Beslut om att inte sända förtidsröstningsmateriel skall dock fattas av centralnämnden.

Sedan den röstande erhållit i 2 mom. nämnda handlingar skall han, med bevarande av valhemligheten, göra anteckning på valsedeln och därefter innesluta den hopvikta i valkuvert. Han skall fylla i följbrevet på sätt som anges i 54b § och därefter i ytterkuvertet innesluta valkuvert och följbrev. Har den röstande i 10 § 1 mom. avsett röstkort skall även detta inneslutas i ytterkuvertet. Ytterkuvertet skall genom postens förmedling eller på annat sätt tillställas den kommunala centralnämnden så att det är nämnden tillhanda **senast klockan 19.00 fredagen före valen.** (1999/7)

55 §. (1987/58) Den kommunala centralnämnden ska senast klockan 19.00 fredagen före valen hålla sammanträde och då, utan att öppna valkuverten, granska de förtidsröstningshandlingar som inkommit till nämnden. Nämnden ska skilt behandla de förtidsröstningsförsändelser som inkommit genom utnyttjande av i 50 § 3 mom. avsett förfarande. Förtidsröstningsförsändelser som inkommer för sent ska lämnas obeaktade och de får inte öppnas. (2015/2)

Har den som deltagit i förtidsröstning avlidit eller är han inte införd i rösträttsregistret eller vallängden såsom röstberättigad skall röstningen lämnas obeaktad. Om ett följbrev, på vilket en sådan kvitteringsanteckning som avses i 54c § 2 mom. inte finns, är så bristfälligt eller otydligt att det inte kan utredas vem den förtidsröstande är, skall röstningen likaså lämnas obeaktad. Vad här sägs gäller även då valkuvert är försett med obehörig anteckning om den röstande, om kandidat eller om annat obehörigt. Valkuvert som är öppet skall med bevarande av valhemligheten tillslutas. (2003/21)

Kan följbrev och valkuvert godkännas antecknas i vallängden att den i följbrevet nämnda personen har utövat sin rösträtt. Samtidigt antecknas på valkuvert gällande lagtingsvalet att den röstande befunnits röstberättigad. Valkuvert gällande kommunalval och lagtingsval skall sorteras separat för sig.

Med bevarande av valhemligheten ska den kommunala centralnämnden bryta godkända valkuvert från personer som förtidsröstat i stöd av 50 § 3 mom. Centralnämnden ska, utan att öppna den hopvikta valsedeln, stämpla densamma och innesluta den i nytt kuvert. Beträffande valkuvert för lagtingsvalet ska på det nya kuvertet antecknas att den röstande befunnits vara röstberättigad. (2015/2)

Samtliga valkuvert gällande lagtingsvalet skall därefter förenas, vilket förfarande även gäller valkuvert för kommunalvalet. Därefter räknas de godkända valkuverten och kontrolleras att valkuvertens antal är lika stort som antalet av dem som i vallängden antecknats ha utövat sin rösträtt i respektive val.

Kommunal centralnämnd skall till centralnämnden för lagtingsvalet öppna vidarebefordra de valkuvert

som gäller lagtingsvalet och även ange antalet kuvert. Valkuverten skall tillställas centralnämnden för lagtingsvalet på sätt och inom tid som nämnden har föreskrivit.

55a §. (1999/7) De godkända valkuverten öppnas vid centralnämnds sammanträde valdagen klockan 20.00. Är antalet valkuvert stort kan centralnämnd påbörja öppnandet redan klockan 15.00. Innan valkuverten öppnas skall de blandas. I nämndens protokoll antecknas antalet valkuvert. Därefter öppnas valkuverten och rösterna räknas med tillämpning av bestämmelserna om rösträkning i valnämnd.

Resultatet av rösträkningen får inte offentliggöras förrän valförrättningen är avslutad.

8 kap. Rösträkning

56 §. (1987/58) Centralnämnden skall senast klockan 9.00 dagen efter valen inleda granskningen av de valsedlar som avgivits vid valförrättningen och av valnämndernas uträkningar samt härvid avgöra vilka valsedlar som är ogiltiga.

Har valsedlar i två eller flera röstningsområden enligt 49a § 1 mom. inte granskats i valnämnd skall kommunala centralnämnden, utan att valhemligheten äventyras, förena dem samt därefter räkna och granska dem. Över dessa åtgärder uppgörs protokoll som skall fogas till valprotokollen för nämnda röstningsområden. Har de vid förtidsröstningen i kommunalvalet avgivna valsedlarna förenats med valsedlarna från ett av kommunens röstningsområden enligt bestämmelserna i 49a § 3 mom. skall samma förfarande tillämpas och protokollet fogas till centralnämndens protokoll.

Centralnämnden skall särskilt för varje kandidat räkna det sammanlagda antalet godkända röster som avgivits till förmån för honom vid förtidsröstningen och valförrättningen.

57 §. Då valsedlarna ordnas och räknas och valresultatet tillkännagives skall av landskapsregeringen meddelade anvisningar iakttagas.

58 §. Valsedel är ogiltig:

- 1) om valkuvert innehåller flera än en valsedel;
- 2) (2003/21) om valkuvert är försett med obehörig anteckning om den röstande eller om kandidat eller annat obehörigt;
- 3) om i valsedeln antecknats flera än en kandidat eller kandidats nummer antecknats så att det ej fullt tydligt framgår vilken kandidat som avses;
- 4) (1999/7) om valsedeln försetts med särskilt kännetecken eller om däri gjorts annan obehörig anteckning;
- 5) om såsom valsedel använts annan än av valmyndighet erhållen valsedel; samt
- 6) om den inte är stämplad. (1987/58)

Såsom obehörig anses icke sådan anteckning på valsedel, som endast förtydligar, på vilken kandidat den röstande avsett att rösta. (1975/25)

Av centralnämnden kasserade valsedlar avskiljes och inlägges grupperade enligt röstningsområden i ett särskilt omslag, vilket förseglas och förvaras såsom de övriga valhandlingarna.

59 §. Vid sammanträde, som hålles senast den fjärde da-

gen efter valet, verkställes slutlig rösträkning och fastställes valets utgång.

60 §. Vid rösträkningen förfares på följande sätt:

1) envar kandidats röstetal bestäms genom sammanräkning av de godkända valseklar, som utmärkts med kandidatens nummer;

2) varje kandidatlistas röstetal bestäms genom sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater; samt

3) varje valförbunds röstetal bestäms genom sammanräkning av röstetalen för valförbundets alla kandidatlistor.

2 mom. upphävt (1987/58).

61 §. (1987/58) Är kandidat som erhållit röster vid valet inte valbar eller har han avlidit tillgodoräknas ändå de röster som avgivits för honom den kandidatlista där han är uppställd och det valförbund som han tillhör.

9 kap. Fastställande av valets utgång och utfärdande av fullmakt

62 §. Vid fastställandet av valresultatet förfares på följande sätt:

1) Kandidaterna på samma kandidatlista upptecknas i ordningsföljd efter fallande röstetal, varpå dem tilldelas jämförelsetal sålunda, att den första kandidaten som jämförelsetal erhåller listans hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel, och så vidare. De kandidater, som icke tillhör valförbund, har så erhållit sina slutliga jämförelsetal.

2) De kandidater, vilka tillhör samma valförbund, upptecknas härefter ordnade efter storleken av deras jämförelsetal sålunda, att den med högsta jämförelsetalet ställes främst. Därpå tilldelas dem slutliga jämförelsetal så, att den första av kandidaterna till jämförelsetal erhåller valförbundets hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel och så vidare.

3) Alla kandidaters namn upptecknas ånyo i ordningsföljd enligt storleken av deras slutliga jämförelsetal och vid varje kandidats namn antecknas hans slutliga jämförelsetal.

Sedan samtliga kandidater sålunda ordnats efter avtagande jämförelsetal, förklarar centralnämnden de främsta valda till det antal, som vid valet skall utses.

63 §. Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

64 §. (1987/58) Till ersättare utses den kandidat som följer närmast efter de valda på kandidatlistan. Har samtliga kandidater på listan blivit valda utses den kandidat i valförbundet som, närmast efter de valda, har det högsta slutliga jämförelsetalet.

Kan ersättare inte utses enligt 1 mom. utses den kandidat som, närmast efter de valda, har det högsta slutliga jämförelsetalet.

Utses första ersättaren gemensamt för tre eller flera valda skall i lagtingsvalet en andra ersättare utses för envar av dem.

I fråga om ersättare för ledamot i fullmäktige gäller bestämmelserna i 39 § kommunallagen för landskapet Åland. (1999/7)

Har någon av de valda avgått och saknas utsedd er-

sättare för honom skall centralnämnd sammanträda för att utse ersättare enligt i 1 och 2 mom. stadgade grunder.

65 §. (2008/32) Centralnämnden för lagtingsvalet skall utan dröjsmål tillkännage valets utgång genom att anslå ett meddelande med valresultatet på landskapsregeringens anslagstavla. Av meddelandet skall även framgå vem som valts till ersättare för envar av de valda. Centralnämnden skall utfärda av landskapsregeringen fastställd fullmakt åt de valda samt underrätta landskapsregeringen, landshövdingen och de kommunala centralnämnderna om valets utgång. Ett meddelande om valets utgång med uppgift om jämförelsetal och personliga röstetal för de valda skall publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

Kommunala centralnämnden skall underrätta de valda och kommunens styrelse om valresultatet samt anslå ett meddelande om detsamma på kommunens anslagstavla. I meddelandet skall ingå uppgift om de valdas namn, titel, yrke eller syssla samt hemort ävensom röstetal och slutligt jämförelsetal.

66 §. Upphävd (1987/58).

67 §. Upphävd (1990/39).

68 §. Centralnämnden skall insätta alla valseklar i omslag som förseglas i enlighet med landskapsregeringens anvisningar. Valseklarna skall förvaras till dess följande val förrättats. (1987/58)

Ett exemplar av sammanställningen av kandidatlistorna och samtliga uträkningar skall genomdragas och på enahanda sätt förseglas samt förvaras såsom bilaga till protokollet. (1975/25)

Handlingarna från lagtingsvalet förvaras i landskapsarkivet och handlingarna från det kommunala valet i vederbörande kommuns arkiv. (1979/20)

Närmare anvisningar om förvaringen av valhandlingar och rekvisita meddelas av landskapsregeringen. (1979/20)

69 §. Då uppehåll i centralnämnds förrättning sker, skall samtliga valseklar och uträkningar hållas så förvarade, att icke någon har tillgång till desamma.

70 §. (1987/58) Vid centralnämnds sammanträde förs protokoll. I protokollet antecknas sammanträdestiden, närvarande medlemmar och i 72 § avsedda personer samt de beslut nämnden fattat. Innehållet i beslut kan anges genom hänvisning till brev eller annan expedition.

I protokollet ska anges antalet avgivna förtidsröster. Antalet ogiltiga valseklar ska anges skilt beträffande valseklar avgivna vid förtidsröstning och skilt för varje röstningsområde. Den kommunala centralnämnden ska skilt ange antalet förtidsröster inlämnade i stöd av 50 § 3 mom. Har den kommunala centralnämnden beslutat om i 49a § 3 mom. avsett förfarande ska detta antecknas i protokollet enligt bestämmelserna i 56 § 2 mom. (2015/2)

Protokollet undertecknas av sekreteraren samt styrks av ordföranden.

71 §. Då valets utgång fastställs, skall i protokollet nämnas såväl de valda, som de, vilka ifall mandat blir

B 3 LL (1970:39) om lagtingsval och kommunalval

ledigt, skall såsom ersättare inträda i de valdas ställe.

För såväl de valda som för ersättarna skall anges deras namn, titel, yrke eller syssla och hemort samt röstetal och slutligt jämförelsetal. (1987/58)

72 §. (1999/7) Vid centralnämnds sammanträden för räkning av valsedlar och fastställande av valets utgång är valombuden berättigade att närvara.

73 §. Från centralnämnd utgående expeditioner underskrives på nämndens vägnar av ordföranden och sekreteraren.

10 kap. Besvär över lagtingsval

74 §. (1979/20) Beslut, genom vilket centralnämnden för lagtingsvalet fastställt valresultatet, får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från det att valresultatet offentliggjorts enligt bestämmelserna i 65 §. Besvär får anföras av var och en vars rätt eller fördel blivit kränkt av beslutet. Den som varit uppställd som kandidat i valet samt ett valförbund eller en etablerad politisk förening som lämnat in en anhållan om offentliggörande av kandidatlista får anföras besvär på den grund att beslutet strider mot lag. Den som är röstberättigad i kommunen får dessutom anföras besvär på den grund att valet skett i oriktig ordning och att detta kunnat inverka på valresultatet. (2011/16)

2 mom. upphävt (2011/16).

Valbesvär skall handläggas i brådska ordning.

74a §. (1979/20) Är valmyndighets beslut eller åtgärd stridande mot lag och uppenbart inverkar på valresultatet, skall förordnande utfärdas om förrättande av nytt lagtingsval, om inte valresultatet kan rättas.

Har centralnämnden för lagtingsvalet vid fastställandet av valresultatet förfarit lagstridigt och har detta inverkat på valresultatet, skall valresultatet rättas.

74b §. (1979/20) Förvaltningsdomstolens beslut skall delgivas ändringssökanden, centralnämnden, valombuden samt landskapsregeringen. (1999/7)

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet. (1999/7)

Har i beslutet bestämts att valresultatet skall rättas eller att nytt val skall förrättas, tillkommer besvärsmått i 74 § 1 mom. nämnda personer och föreningar. (1999/7)

Angående delgivning av högsta förvaltningsdomstolens beslut äger 1 mom. motsvarande tillämpning. (2008/32)

74c §. (1979/20) Om val förklaras ogiltigt efter besvär skall nytt val förrättas. I sådant fall äger valförrättning rum den första söndagen efter det 50 dagar förflutit sedan beslutet vunnit laga kraft. (1999/7)

Valförrättning omhänderhas av valmyndigheterna i det upphävda valet. Vid nytt val skall bestämmelserna om ordinarie val i tillämpliga delar iaktas. Vid valet skall det laga kraft vunna rösträttsregister som använts vid det upphävda valet användas i oförändrad form. Till de röstberättigade sänds inte röstkort. (1999/7)

Genom det upphävda valet utsedda lagtingsmän kvarstår i sina uppdrag till dess resultatet av det nya valet offentliggjorts. Resultatet skall ofördröjligen meddelas lagtinget.

11 kap. Besvär över kommunalval

75 §. Beslut, genom vilket en kommunal centralnämnd fastställt valresultatet, får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från det att valresultatet offentliggjorts enligt bestämmelserna i 65 §. Besvär får anföras av var och en vars rätt eller fördel blivit kränkt av beslutet. Den som varit uppställd som kandidat i valet, en etablerad kommunal politisk förening samt en gemensam lista som anhållit om offentliggörande av kandidatlista får anföras besvär på den grund att beslutet strider mot lag. Den som är röstberättigad i kommunen eller kommunmedlem får dessutom anföras besvär på den grund att valet skett i oriktig ordning och att detta kunnat inverka på valresultatet. (2011/16)

Med anledning av besvär skall förvaltningsdomstolen av kommunal centralnämnd inhämta utlåtande samt de uppgifter och utredningar som befinns erforderliga. Om det överklagade beslutet inte fogats till besvären införskaffar förvaltningsdomstolen beslutet av centralnämnd som en på tjänstens vägnar till riktigheten bestyrkt avskrift i vilken skall antecknas dagen för kungörandet av valresultatet. Grundar sig besvären på beslut av centralnämnd angående åtgärd för förberedelse av valen skall förvaltningsdomstolen på motsvarande sätt införskaffa även detta beslut. (1999/7)

Besvären skall handläggas i brådska ordning.

75a §. (1987/58) Har kommunal centralnämnd förfarit lagstridigt vid fastställande av valresultatet och har detta påverkat valresultatet, skall valresultatet rättas.

Har valmyndighets beslut eller åtgärd varit lagstridigt och har detta uppenbart kunnat påverka valresultatet skall förordnande utfärdas om förrättande av nytt val i kommunen, om inte valresultatet kan rättas.

75b §. (1999/7) Förvaltningsdomstolens beslut skall särskilt delges ändringssökanden, kommunstyrelsen, kommunala centralnämnden, valombuden samt, om beslutet innebär att valresultatet skall rättas eller nyval utlysas, landskapsregeringen.

Kommunala centralnämnden skall ofördröjligen anslå förvaltningsdomstolens beslut på kommunens anslagstavla under sju dagar.

75c §. (1999/7) I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas av i 75 § 1 mom. nämnd person samt av kommunstyrelsen. Ändring söks hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från dagen för delgivningen. Anföras besvär på den grund att valet inte skett i laga ordning räknas dock besvärstiden från dagen då beslutet anslogs.

12 kap. Nytt kommunalval

76 §. (1999/7) Förordnas med anledning av besvär att nytt val skall förrättas skall kommunal centralnämnd ofördröjligen förbereda valet. Vid nytt val skall bestämmelserna om ordinarie val i tillämpliga delar iaktas. Vid valet skall det laga kraft vunna rösträttsregister som använts vid det upphävda valet användas i oförändrad form. De röstberättigade tillställs inte röstkort. Fullmäktige, som utsetts genom det upphävda valet, kvarstår i sina uppdrag tills resultatet av det nya valet kungörs.

13 kap. Kommunalt fyllnadsval

77 §. Om i en kommun vid kommunalvalet icke väljes tillräckligt antal fullmäktige eller om antalet fullmäktige nedgår så, att det understiger tre fjärdedelar av deras stadgade antal, skall i det första fallet den kommunala centralnämnden och i det andra fallet fullmäktiges ordförande anmäla om förhållandet till landskapsregeringen, som, såframt den anser skäl därtill föreligga, förordnar om verkställande av fyllnadsval.

Vid valet iakttages i tillämpliga delar stadgandena i denna lag enligt av landskapsregeringen meddelade anvisningar. För de vid valet utsedda fullmäktige väljs jämväl ersättare. Upprättas ett nytt rösträttsregister skall den 1 september som avgörande tidpunkt i 3 kapitlets bestämmelser ersättas med den 46 dagen före valdagen. (1999/7)

14 kap. Nyval efter upplösning av lagtinget

78 §. (1999/7) Har det förordnats om nyval av lagtinget äger valförrättning rum den första söndagen efter det 50 dagar förlutit sedan förordnandet utfärdades.

79 §. (1999/7) Har det förordnats om nyval skall bestämmelserna om ordinarie val gälla i tillämpliga delar. Upprättas ett nytt rösträttsregister skall den 1 september som avgörande tidpunkt i 3 kapitlets bestämmelser ersättas med den 46 dagen före valdagen.

80-82 §§. Upphävda (1999/7).

15 kap. Särskilda stadganden

83 §. (1987/58) Kostnaderna för centralnämnden för lagtingsvalet erlaggs ur landskapets medel. Ur landskapets medel erlaggs även kostnaderna för rösträttsregistret och vallängderna. (2003/21)

De kommunala centralnämndernas, valnämndernas och valbestyrelsernas arvoden och kostnader betalas av kommunen. Kommunen är dock berättigad att erhålla ersättning för hälften av kostnaderna för arvoden, dagtraktamenten och ersättning för resekostnader som erlagts till medlemmar, ersättare och biträden i valnämnd och valbestyrelse. Kostnaderna för valförrättarna och de allmänna förtidsröstningsställena betalas dock i sin helhet av landskapet, liksom kostnaderna vid kommunalvalet för tryckning av valsedlar, tryckning av i 10 § avsedda röstkort samt valhandlingar för förtidsröstningen. (2003/21)

Landskapsregeringen anskaffar och bekostar de tillbehör för försegling som centralnämnd och valnämnd behöver.

4 mom. upphävt (1992/58).

84 §. (1975/25) Förordnas om nytt val eller om fyllnadsval av kommunens fullmäktige, skall stadgandena om förtidsröstning icke äga tillämpning.

85 §. (1999/7) Vad i denna lag är stadgat om ett valombud gäller även dennes ersättare.

86 §. (1987/58) Medlem av centralnämnd, valnämnd och valbestyrelse samt annan person som enligt denna lag utövar myndighetsverksamhet handhar sina uppgifter enligt denna lag under tjänstemannaansvar.

Se 40 kap. strafflag (FFS 39/1889).

87 §. (1999/7) Infaller valdagen enligt 74c § eller 78 § på nyårsdagen, trettondagen, påskdagen, valborgsmässoaftonen eller första maj, pingstdagen, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, julaftonen, juldagen, annandag jul eller nyårsaftonen skall följande söndag vara valdag.

Infaller bestämd dag enligt denna lag på helgdag eller helgfri lördag, självstyrelsedagen, midsommaraftonen eller julaftonen, gäller följande vardag som utsatt dag. Vad här sägs gäller inte utsatt dag för valförrättning, inte heller dag för inledande och avslutande av förtidsröstning eller dag för kungörande av valresultat.

Landskapsregeringen har rätt att vid behov flytta en i denna lag bestämd dag till närmaste lämpliga dag, om det med anledning av besvär har förordnats att nya val skall förrättas eller om det på grund av lagtingets upplösning har förordnats om nyval av lagtinget eller om landskapsregeringen har förordnat om verkställande av kommunalt fyllnadsval.

B 4 Förordning (1999:24) om skötseln av vissa uppgifter som gäller lagtings- och kommunalval samt rådgivande folkomröstningar i landskapet Åland

(FFS 375/1999)

1 §. Det rösträttsregister som avses i 8 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval (Ålands författningssamling 39/1970) upprättas och sköts av Befolkningsregistercentralen enligt vad Ålands [landskapsstyrelse] och Befolkningsregistercentralen närmare avtalar. Befolkningsregistercentralen sköter härvid de uppgifter som ankommer på valregistermyndigheten.

Befolkningsregistercentralen sköter även de uppgifter som enligt 8 § landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar (Ålands författningssamling 20/1998) ankommer på valregistermyndigheten.

2 §. [Länsstyrelsen på Åland], i egenskap av registerförvaltningens lokalkmyndighet, sköter de uppgifter som enligt 8a, 11, 12, 14b, och 15-17 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval ankommer på valregistermyndigheten.

3 §. För de omkostnader som verkställigheten av denna förordning orsakar Befolkningsregistercentralen skall landskapet betala ersättning på det sätt som [landskapsstyrelsen] och Befolkningsregistercentralen närmare avtalar. Likaså ersätter [landskapsstyrelsen] [länsstyrelsen] för de faktiska kostnader som föranleds av uppgifterna som valregistermyndighet.

4 §. Denna förordning träder i kraft den 12 april 1999.

B 5 Landskapslag (2011:17) om valfinansiering

1 §. *Lagens tillämpningsområde och syfte*

I denna lag finns bestämmelser om redovisning av valfinansiering.

Syftet med lagen är att öka öppenheten kring val-

B 5 LL (2011:17) om valfinansiering

finansieringen och informationen om kandidaternas och de politiska föreningarnas bindningar.

2 §. Redovisningsskyldiga

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering är

1) de som valts till samt de som innehar uppdrag som lagtingsledamöter,

2) de som valts till fullmäktigeledamöter och de som utsetts till första eller andra ersättare i kommunfullmäktige samt

3) etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar som ställt upp kandidater i ett lagtingsval eller kommunalval.

Med etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar avses i denna lag etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar enligt landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval. Vad som i denna lag sägs om etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar gäller även sådana valmansföreningar vars kandidater invalts till lagtinget eller ett kommunfullmäktige.

Centralnämnden för lagtingsval ska utan dröjsmål skicka uppgifter om de personer för vilka fullmakt till lagtinget har utfärdats och de kommunala centralnämnderna ska så snart valresultatet fastställts skicka uppgifter om de invalda och ersättarna till landskapsregeringens revisionsbyrå.

3 §. Valfinansiering

Med valfinansiering avses i denna lag finansieringen av de kostnader för kandidaternas samt de etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningarnas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

Valfinansiering kan bestå av

1) egna medel eller lån som kandidaten, en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening tagit upp,

2) bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten har fått samt

3) bidrag som en etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening har fått.

Som valfinansieringsbidrag räknas prestationer i pengar, varor och tjänster samt andra motsvarande prestationer. Sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster betraktas inte som bidrag. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska uppskattas och redovisas i pengar. Flera prestationer från samma givare ska räknas samman och redovisas som ett enda bidrag. Uppgifter om valfinansiering ska uppges till bruttobelopp.

4 §. Begränsningar i fråga om valfinansiering

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar får inte ta emot bidrag från givare som inte kan klarläggas. Detta gäller dock inte bidrag som erhållits genom sedvanligt insamlingsarbete.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att

stöda kandidaten får inte från en enskild givare ta emot bidrag till ett värde som överstiger 3 000 euro.

En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening får inte från en enskild givare ta emot bidrag till ett värde som överstiger 30 000 euro per kalenderår.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar får inte ta emot bidrag för valkampanjen från landskapet, kommuner, kommunalförbund, kommunala affärsverk, offentligt rättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller från bolag som landskapet eller en kommun har bestämmande inflytande i.

En kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten samt etablerade politiska och etablerade kommunala politiska föreningar ska se till att det av sådan avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen, eller är avsedd att stöda den, framgår vem som betalar reklamen.

5 §. Uppgifter som ska redovisas av en kandidat

En kandidats redovisning ska innehålla följande:

1) vilket eller vilka val finansieringen gäller,

2) kandidatens namn och titel, yrke eller uppdrag,

3) den etablerade politiska förening, etablerade kommunala politiska förening, förening med rätt som avses i 30a § 4 mom. landskapslagen om lagtingsval och kommunalval eller valmansförening som ställt upp kandidaten,

4) vid kommunalval den kommun kandidaten varit uppställd i,

5) de totala kostnaderna för valkampanjen samt specificerade enligt kostnaderna för olika typer av valreklam samt övriga kostnader,

6) den totala valfinansieringen samt specificerad enligt kandidatens egna medel, lån som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten tagit upp och samtliga bidrag som kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten har fått samt

7) andra uppgifter om valfinansieringen som kandidaten anser nödvändiga.

Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat om bidragets värde är minst 500 euro. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett bidrag är minst 500 euro och förmedlas från en tredje part ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Om kandidaten, kandidatens stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stöda kandidaten tagit upp lån som ingår i valfinansieringen ska redovisningen innehålla en plan för återbetalning av lånet.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke om värdet av det bidrag han eller hon gett är mindre än 500 euro.

6§. Uppgifter som ska redovisas av en etablerad politisk och etablerad kommunal politisk förening

En etablerad politisk eller etablerad kommunal politisk förening ska innehålla följande:

- 1) vilket val finansieringen gäller,
- 2) de totala kostnaderna för valkampanjen samt specificerade enligt kostnaderna för olika typer av valreklam, för valmöten, för personal och lokaler för kampanjen samt övriga kostnader,
- 3) den totala valfinansieringen samt specificerad enligt lån som tagits upp och bidrag för valkampanjen grupperade enligt bidrag från enskilda personer, företag och andra givare samt övriga finansieringskällor.

Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat om bidragets värde är minst 1 000 euro. Om bidraget har getts genom köp av specificerade varor eller tjänster eller på något annat motsvarande sätt mot vederlag, ska endast bidragets nettovärde redovisas separat. Om ett bidrag är minst 1 000 euro och förmedlas från en tredje part ska mottagaren redovisa även uppgifter om vem som lämnat det förmedlade bidraget.

Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke om värdet av det bidrag han eller hon gett är mindre än 1 000 euro.

7§. Ansvar för redovisningen

Den som är redovisningsskyldig enligt denna lag ansvarar för redovisningens innehåll.

8§. Inlämnande av redovisning

Redovisningen ska lämnas in till Landskapsrevisionen inom tre månader efter det att valresultatet har fastställts. Den som därefter under mandatperioden tillträder ett uppdrag som lagtingsledamot ska lämna in sin redovisning inom tre månader efter tillträdesdagen. (2013/27)

Redovisningen ska lämnas på en blankett som har fastställts av Landskapsrevisionen. (2013/27)

På begäran ska den redovisningsskyldiga genom kontoutdrag eller på annat liknande sätt lämna uppgifter som kompletterar redovisningen och kan vara nödvändiga när redovisningen kontrolleras.

9§. (2013/27) Landskapsrevisionens uppgifter

Landskapsrevisionen ska övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs.

- Landskapsrevisionen ska
- 1) kontrollera att alla redovisningsskyldiga lämnat redovisning enligt denna lag,
 - 2) utan dröjsmål offentliggöra alla redovisningar som lämnats in samt
 - 3) vid behov uppmana redovisningsskyldiga att göra en ny redovisning, komplettera sin redovisning eller visa att redovisningen är riktig och tillräcklig.

Om en redovisningsskyldig trots en uppmaning från Landskapsrevisionen inte lämnar in en redovisning enligt denna lag eller om det konstateras att redovisningen är uppenbart oriktig eller bristfällig på väsentliga punkter, får Landskapsrevisionen vid vite förpliktiga den redovisningsskyldiga att lämna in en redovisning eller rätta till felet eller bristen. Vitet döms ut av Landskapsrevisionen. Föreläggandet och utdömandet av vite överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Landskapsrevisionen ska inom sex månader efter det att valresultatet fastställts lämna in en berättelse till lagtinget om de redovisningar som tagits emot och om hur myndighetens tillsyn över redovisningsskyldigheten har fullgjorts.

10§. Redovisningsregister och tillgång till uppgifter

Landskapsrevisionen ska föra ett register över alla redovisningar av valfinansiering. (2013/27)

Utän hinder av bestämmelserna i 15a § i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet har var och en rätt att få kopior och uppgifter ur registret genom ett allmänt datanät. Uppgifterna ska finnas tillgängliga i fem år efter det att valresultatet har fastställts.

I övrigt ska arkivlagen (2004:13) för landskapet Åland samt landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet tillämpas på förvaring och lagring av och tillgången till redovisningarna.

11§. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

B 6 Landskapslag (2015:25) om lagtingsledamöternas arvoden och kostnadsersättningar

1§. Arvodeskommissionen

Lagtinget tillsätter för en mandattid om fyra år en arvodeskommission i enlighet med bestämmelserna om val av flera personer i lagtingets arbetsordning efter förslag från talmanskonferensen. Arvodeskommissionen fastställer lagtingsledamöternas arvoden, tilläggsarvoden, kostnadsersättningar och andra förmåner samt beslutar om den ersättning för representationskostnader som kan tillkomma talmannen.

Arvodeskommissionen består av en ordförande, som kommissionen utser inom sig, och två övriga medlemmar, av vilka ingen får vara lagtingsledamot eller tjänsteman vid lagtinget.

Arvodeskommissionen sammankallas av ordföranden. Arvodeskommissionen är beslutför när samtliga medlemmar är närvarande. Lagtingets kanslikommission kan utfärda kompletterande bestämmelser om arvodeskommissionens verksamhet. Kanslikommissionen meddelar också arvodeskommissionen om det sker varaktiga förändringar av lagtingets arbetsbörda eller arbetstider.

Till medlemmarna i arvodeskommissionen utgår ett arvode som fastställs av kanslikommissionen som även anslår medel för arvodeskommissionens övriga utgifter.

2§. Arvoden till ledamöterna

Till en lagtingsledamot betalas ett arvode av sådan storlek att uppdraget som lagtingsledamot kan skötas på ett behörigt sätt.

3§. Arvoden till tidigare ledamöter

Till en person, som varit ersättare i lagtinget för en lagtingsledamot under dennes tid som medlem i landskapsregeringen, beviljar kanslikommissionen ett arvode under en tid om högst sex månader efter det att upp-

B 7 LL (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

draget som ledamot i lagtinget har upphört. Detta gäller under förutsättning att uppdraget som lagtingsledamot varat längre än två månader och att det upphör under en pågående mandatperiod vars återstod är längre än sex månader. Vidare förutsätts att ledamoten anhåller om arvodet hos lagtingets kanslikommission samt intygar att någon motsvarande ersättning inte samtidigt utgår. Den som beviljats ett sådant arvode är skyldig att till kanslikommissionen anmäla sådana ändrade förhållanden som kan påverka arvodets storlek.

Över beslut som kanslikommissionen fattat i enlighet med denna paragraf anförs besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

4 §. Tiden för vilken arvode utgår

Arvode utgår från och med den dag lagtinget sammankommer första gången efter val. Till en lagtingsledamot som inträder i lagtinget efter denna dag utgår arvodet från och med den dag lagtingsledamoten efter att för talmannen ha uppvisat en granskad fullmakt berättigats att inta sin plats i lagtinget.

Arvode utgår till och med den dag uppdraget som lagtingsledamot upphör på grund av att valperioden avslutats, uppdraget som ersättare upphör, en lagtingsledamot avlider eller av lagtinget befriats från eller förklarats förlustig sitt uppdrag.

Om ett arvode har betalats i förskott får det inte återkrävas om uppdraget som lagtingsledamot upphör mitt under valperioden.

5 §. Kostnadsersättningar

Till en lagtingsledamot betalas en skälig kostnadsersättning för de extra kostnader som uppdraget som lagtingsledamot orsakar. Kostnadsersättningen betalas för den tid för vilken lagtingsarvodet betalas.

6 §. Förlust av arvode

Lagtingets kanslikommission ska fastställa regler för under vilka förutsättningar en lagtingsledamot som underlåter att delta i lagtingets arbete utan något godtagbart förhinder förlorar sitt lagtingsarvode eller en del av det för en bestämd tid.

Till en lagtingsledamot betalas inte lagtingsarvode för den tid han eller hon är förhindrad att delta i lagtingets arbete på grund av avtjänande av ett ovillkorligt fängelsestraff.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2015.

Mandattiden för den första arvodeskommissionen som tillsätts enligt denna lag utlöper den 31 oktober 2015.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

B 7 Landskapslag (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

1 §. Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om den rätt till ålders- och invalidpension av landskapsmedel som ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen har samt om fa-

miljepension efter den som varit ledamot av lagtinget eller landskapsregeringen.

Landskapsregeringen ansvarar för pensionsskyddet.

2 §. Definitioner

I denna lag benämns ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen samt lantrådet *ledamot*, uppdragen *ledamotsuppdrag* och pensionen *ledamotspension*.

3 §. Ålderspension och anpassningsbidrag (2015/67)

Förutsättningar för ålderspension är att ledamotsuppdraget har upphört samt att ledamoten har fyllt 65 år.

En ledamot som inte uppnått 65 års ålder när ledamotsuppdraget upphör har rätt till anpassningsbidrag enligt följande:

- 1) anpassningsbidrag betalas i högst ett år om ledamotsuppdraget varat i minst tre år,
- 2) anpassningsbidrag betalas i högst två år om ledamotsuppdraget varat i minst sju år samt
- 3) anpassningsbidrag betalas i högst tre år om ledamotsuppdraget varat i minst 15 år. (2015/67)

Om ledamoten fyllt 59 år när anpassningsbidraget upphör, kan anpassningsbidrag betalas fram till 65 års ålder. Bidragsbeloppet utgör minst det belopp som enligt 9 § 1 mom. intjänats under ett sjuårigt ledamotsuppdrag. För anpassningsbidrag gäller i övrigt det som föreskrivs om ålderspension i denna lag. (2015/67)

En ledamot har rätt till förtida ålderspension i enlighet med de bestämmelser som gäller förtida ålderspension för den som står i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

Om en ledamot som beviljats ålderspension blir invalid i lagtinget eller landskapsregeringen, har ledamoten då ledamotsuppdraget upphör rätt till endast en ledamotspension.

Tidigare 3 och 4 mom. har blivit 4 och 5 mom. genom (2015/67).

4 §. Invalidpension

Förutsättningar för invalidpension är

- 1) att ledamoten, medan ledamotsuppdraget varar, till följd av sjukdom, lyte eller skada inte kan sköta sitt uppdrag under en tid om minst ett år, tiden från och med invaliditetens inträde inräknad,
- 2) att ledamoten, efter att ledamotsuppdraget upphört, till följd av sjukdom, lyte eller skada, inte under en tid av minst ett år kan sköta en tjänst eller ett arbete som beaktande av hans eller hennes ålder, yrkeskunskap och övriga omständigheter kan anses vara lämpligt och kan trygga en förvärvsinkomst eller
- 3) att ledamoten beviljats invalidpension med stöd av sådan pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/2006). 2-3 mom. upphävda (2015/67).

5 §. Beräkning av minimitid

Om det i pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare förutsätts att en person har arbetat under en viss minimitid, jämfälls ett avbrott utan lön från en ledamots ordinarie arbete under ledamotsuppdraget med sådant arbete när minimitiden beräknas.

6 §. Pensionstid

Som pensionstid räknas den tid som ledamoten innehar ett ledamotsuppdrag. Om en ersättare utses till ledamot, börjar ledamotens rätt att räkna sig till godo pensionstid när ledamoten tillträder sitt uppdrag. Om ledamotsuppdraget upphör under mandatperioden upphör även rätten att räkna sig till godo pensionstid.

Som pensionstid för invalidpension räknas även tiden mellan invaliditetens början och uppnåendet av pensionsåldern enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligträttsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Till pensionstiden räknas även den tid som avses i 2 mom., under vilken en ledamot fått invalidpension, i ett sådant fall då ledamoten senare på grund av ålderdom eller ny invaliditet ska beviljas pension med stöd av denna lag.

Pensionstiden räknas i hela månader.

7 §. Pensionsgrundande arvode

Det pensionsgrundande arvodet räknas ut månadsvis enligt Ålands lagtings beslut den 10 november 1977 om arvode för lagtingsledamot samt landskapslagen (1985:17) om arvode för medlem av Ålands landskapsregering. Ledamotsarvodena för högst de 15 senaste fulla kalenderåren tas i beaktande. Från det årliga arvodet dras ett belopp av som motsvarar arbetstagarnas pensionsavgiftsprocentsats som fastställts för detta år. Det årliga arvodet justeras enligt bestämmelserna i 8 §.

Om ledamotsuppdraget varat längre tid än 15 år och det pensionsgrundande arvodet, beräknat enligt 1 mom., blir lägre än om de 15 första fulla kalenderåren läggs till grund för beräkningen av det pensionsgrundande arvodet, ska det pensionsgrundande arvodet räknas ut på basen av de 15 första fulla kalenderåren. (2015/67)

Om ett ledamotsuppdrag varat kortare tid än 15 år, räknas det pensionsgrundande arvodet ut enligt arvoden för de fulla kalenderåren under denna tid. Om ett ledamotsuppdrag varat en kortare tid än ett fullt kalenderår, räknas det pensionsgrundande arvodet ut enligt arvoden för de fulla kalendermånaderna under denna tid.

Det pensionsgrundande arvodet är det månatliga medeltalet för de enligt denna paragraf uträknade arvoden.

Tidigare 2 och 3 mom. har blivit 3 och 4 mom. genom (2015/67).

8 §. Justering av det årliga arvodet

Det årliga arvodet justeras till nivån för det år då pensionen börjar löpa. Justeringen görs med index fram till och med år 2004 och från och med år 2005 med en lönecoefficient enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligträttsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

9 §. Pensionens belopp

Pensionens belopp är för varje hel månad av pensionstiden 1/3 procent av det pensionsgrundande arvodet. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år är pensionens belopp för varje hel månad 11/30 procent av det pensionsgrundande arvodet till och med den 1 november 1995.

Pensionens maximibelopp är 60 procent av det pen-

sionsgrundande arvodet. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år är maximibeloppet inte 60 procent utan ett procenttal enligt följande:

Minimipensionstid i år 1.1.1995	Pensionens maximibelopp i procent
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

10 §. Beviljande av pension

Pension beviljas på ansökan.

2 mom. upphävt (2015/67).

11 §. Samordning av pensioner

Om ledamotspension, som beviljats en ledamot enligt denna lag, tillsammans med ledamotens pensioner eller andra förmåner, som beviljats med stöd av pensionslagstiftning som nämns i 3 § lagen om pension för arbetstagare, överstiger samordningsgränsen i 2 mom. dras 62,5 procent av den överstigande delen av från ledamotspensionen. Till den som haft ett ledamotsuppdrag kortare tid än 15 år ska också, efter avdrag av den överstigande delen, betalas minst hälften av pensionen enligt 9 §. Till den som haft ett ledamotsuppdrag längre tid än 15 år ska också, efter avdrag av den överstigande delen, betalas minst hälften av pensionens maximibelopp enligt 9 §. Sådana primära förmåner som ska dras av från arbetspensionen dras av från ledamotspensionen, till den del de inte dragits av från arbetspensionen, enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligträttsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Samordningsgrunden är det pensionsgrundande arvodet enligt 7 §. Samordningsgränsen är 60 procent av samordningsgrunden. Om en ledamot den 1 november 1995 hade en pensionstid om minst tre år, är samordningsgränsen inte 60 procent utan ett procenttal enligt följande:

Minimipensionstid i år 1.1.1995	Samordningsgräns i procent
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

12 §. Utbetalning av pension

Pensionen utbetalas månatligen från ingången av månaden efter den då rätten till pension uppkom, men tidigast från den tidpunkt då rätten till arvode för leda-

B 7 LL (2010:7) om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen

motsupdraget upphör. Pensionen betalas i förskott den första vardagen i varje månad.

2-4 mom. upphävda (2015/67).

13 §. Upphävd (2015/67)**14 §. Hinder för att betala ut pension**

Om en pensionstagare på nytt blir vald till ledamot, betalas inte pension till ledamoten för den tid han eller hon lyfter ledamotsarvode.

Lyfter pensionstagaren lön av staten, landskapet eller annan arbetsgivare är detta inget hinder för att betala ut pension.

Anpassningsbidrag enligt 3 § 2 mom. betalas endast till den del bidraget inte tillsammans med förvärvsinkomster som baserar sig på arbets- eller företagareverksamhet och kapitalinkomster som avses i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) överstiger maximibeloppet för ledamotspensionen. En ledamot som ansöker om anpassningsbidrag är skyldig att meddela landskapsregeringen storleken av sina här avsedda förvävsinkomster samt kapitalinkomster. På ansökan av ledamoten ska landskapsregeringen justera bidraget, om inkomsterna förändras så att beloppet av anpassningsbidraget påverkas. Justeringen görs från och med ingången av den kalendermånad som följer på den under vilken justeringen begärdes. Bidraget kan justeras retroaktivt, om inkomsterna varit större än vad ledamoten uppgivit. Vid eventuellt återkrav av utbetalat bidrag tillämpas de bestämmelser om återkrav av pension som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. (2015/67)

15 §. Upphävd (2015/67)**16 §. Ändring till ålderspension**

En invalidpension ändras till ålderspension när pensionstagaren fyller 63 år.

17 §. Upphävd (2015/67)**18 §. Upphävd (2015/67)****19 §. Övriga bestämmelser om utbetalning**

Pension betalas till utgången av den månad då pensionstagaren avlidit, om annat inte bestäms i denna lag.

Om inte annat anges i denna lag ska det som föreskrivs om pension för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande tillämpas på ansökan om pension, beviljande av pension, begynnelsestidpunkt, utbetalning, indragning, avbrott i utbetalningen, beviljande på nytt, förhandsbesked, anpassning till förändringen av den förväntade livslängden, justering av pensionsbeloppet, delgivning av beslut, utlämnande och erhållande av information samt överklagande. För övervakningen av utbetalningen av pensioner ska lagtinget delge landskapsregeringen sådana uppgifter som lagtinget förfogar över och vilka kan inverka på utbetalningen. (2015/67)

20 §. Skyldighet att meddela uppgifter

En kommuns eller ett annat offentligrättsligt samfunds myndighet eller inrättning, pensionsskyddscentralen, en försäkrings- och pensionsanstalt samt sjukhus är skyldiga att på anhållan avgiftsfritt meddela landskapsregeringen uppgifter som kan inverka på avgöran-

det av ett pensionsärende som är under behandling, men så att vad som bestäms i annan lag om tystnadsplikt ska följas. För läkarutlåtanden och -intyg ska skäligen ersättning betalas.

21 §. Beaktande av framtida bestämmelser

Pensionstagare som har rätt till pension enligt denna lag är skyldig att följa det som i framtiden bestäms om att beakta sådana pensioner eller sjukförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings-, militärskade- eller trafikförsäkringsersättningar som pensionstagaren har rätt till, för beräkning av pensionens belopp.

22 §. Familjepension

Då en ledamot har avlidit betalas efter honom eller henne familjepension av landskapets medel enligt de bestämmelser som gäller för landskapets personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Familjepension förutsätter att den avlidna ledamoten hade rätt till eller fick pension enligt denna lag.

Då familjepension samordnas gäller om samordningsgrunden vad som bestäms i 11 §.

23 §. Upphävd (2015/67)**24 §. Ikraftträdande**

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2010. Lagen tillämpas på ledamotspensioner som beviljas efter att lagen träder i kraft samt på familjepension efter sådan ledamot som lyft pension eller haft rätt till pension enligt denna lag.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1969:45) om pension för lagtingsmän, landskapslagen (1969:47) om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse, landskapslagen (1990:56) om familjepension efter landstingsman och landskapslagen (1969:48) om familjepension efter ledamot av Ålands landskapsstyrelse, med de undantag som bestäms i denna paragraf.

Det pensionsgrundande arvudet för den som varit ledamot år 2000 eller senare räknas första gången ut enligt 7 § utgående från arvoden för år 2000. Det pensionsgrundande arvudet för den som varit ledamot endast före år 2000 räknas ut enligt 5 § landskapslagen om pension för lagtingsmän samt 5 § landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Den som varit ledamot av landskapsregeringen endast före år 2000 och som varit ledamot av lagtinget efter år 2000 och som beviljas ålderspension från landskapsregeringsuppdraget efter att lagen trätt i kraft beviljas pension för detta uppdrag bara enligt landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Den som varit ledamot av lagtinget och landskapsregeringen och som beviljats förtida eller tidigarelagd ålderspension från det ena uppdraget före lagen träder i kraft men beviljas ålderspension från det andra uppdraget efter att lagen trätt i kraft, har inte rätt till pension enligt denna lag för det uppdrag från vilket ledamoten redan beviljats pension.

Pensioner som beviljats enligt landskapslagen om pension för lagtingsmän eller landskapslagen om pension för ledamot av Ålands landskapsstyrelse och som börjat löpa före år 2010 justeras första gången den 1 januari 2010 på det sätt som bestäms i 13 § denna lag.

Om en ledamot när denna lag träder i kraft har rätt till pension från ledamotsuppdrag enligt de bestämmelser som var i kraft före den 1 januari 2010, tillämpas i fråga om familjepension efter ledamoten bestämmelserna i landskapslagen om familjepension efter landstingsman och landskapslagen om familjepension efter ledamot av Ålands landskapsstyrelse.

Ikraftträdandebestämmelse (2015/67):

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2015.

Bestämmelserna i 3 § 2 och 3 mom. och 14 § 3 mom. tillämpas på ledamöter vilkas ledamotsuppdrag inleds första gången sedan lagen trätt i kraft. På ledamöter vilkas ledamotsuppdrag första gången inlets därförinnan tillämpas dessa lagrum i tidigare gällande lydelse samt det upphävda 17 § 2 mom.

B 8 Landskapslag (2013:21) om lagtingets kansli

1 §. Uppgifter, tjänster och arbetstagare

I arbetsordningen (2011:98) för Ålands lagting finns bestämmelser om uppgifterna för lagtingets kansli samt om vilka tjänster som ska finnas vid kansliet. Därutöver kan lagtingets kanslikommission inom ramen för lagtingets budget inrätta tjänster vid kansliet samt fatta beslut om att personal ska anställas i arbetsavtalsförhållanden.

2 §. Tillsättande av tjänster och val av personal

Kanslikommissionen beslutar om tillsättande av tjänsterna vid kansliet förutom tjänsten som lagtingsdirektör. Kanslikommissionen fattar även beslut om ingående av arbetsavtal. Kanslikommissionens uppgifter enligt denna paragraf kan delegeras.

3 §. Tillämpliga bestämmelser

De landskapslagar och landskapsförordningar som gäller tjänstemännen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning gäller i tillämpliga delar även tjänstemännen vid lagtingets kansli. Landskapslagen (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen gäller dock inte lagtingsdirektören, biträdande lagtingsdirektören och utskottssekreterare till den del den berör rätten till tjänstledighet för uppdrag som lagtingsledamot.

De uppgifter som enligt de i 1 mom. nämnda bestämmelserna ankommer på landskapsregeringen, ankommer i fråga om lagtinget på kanslikommissionen om uppgiften inte har delegerats.

4 §. Tjänstekollektivavtal

Villkoren för tjänsterna vid lagtingets kansli fastställs genom tjänstekollektivavtal i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Tjänstemän kan dock i enlighet med beslut i kanslikommissionen antas i tjänst med avtalslön i enlighet med motsvarande bestämmelser om tjänstemännen vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning.

5 §. Instruktioner

Kanslikommissionen kan vid behov besluta om instruktioner för lagtingskansliets tjänstemän.

6 §. Rättelseyrkande

Den som berörs av ett beslut som har fattats av en tjänsteman vid lagtingets kansli och som är missnöjd med beslutet kan få beslutet prövat av kanslikommissionen genom att skriftligen framföra ett rättelseyrkande. Rättelseyrkandet ska göras inom 14 dagar från det att beslutet delgavs. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

7 §. Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013. Samtidigt upphävs landskapslagen (1978:34) den 24 maj 1978 om personalen vid landstingets kansli.

Genom denna lag förändras inte de löne- och övriga förmåner som personalen vid lagtingets kansli åtnjuter.

B 9 Landskapslag (2013:25) om Landskapsrevisionen

1 kap. Myndighetens ställning och uppdrag

1 §. Myndighetens ställning

Landskapsrevisionen är en oberoende myndighet under lagtinget med uppgift att svara för övervakningen av landskapets finanser, budgetens iakttagande, verkställigheten av lagtingets beslut samt att landskapsförvaltningen sköts på ett lagenligt och ändamålsenligt sätt.

2 §. Granskningens inriktning

Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision.

Den årliga revisionen ska ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och den underliggande redovisningen är tillförlitliga och räkenskaperna rättvisande samt om ledning och förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och beslut.

Effektivitetsrevisionen ska inriktas på förhållanden med anknytning till landskapets budget, genomförandet och resultatet av landskapets verksamhet och åtaganden i övrigt men får också avse landskapets övriga förvaltningsåtgärder. Granskningen ska främja en sådan utveckling att landskapet med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Genom att granska resursutnyttjande, måluppfyllelse och samhällsnytta ska effektivitetsrevisionen bedöma om budgetmedlen har använts i enlighet med principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet.

3 §. Granskningens omfattning

Landskapsrevisionen har rätt att granska

- 1) landskapsregeringens allmänna förvaltning, fristående enheter i anslutning till den samt myndigheter som är underställda landskapsregeringen,
- 2) (2015/113) affärsverk, stiftelser och fonder som inrättats av landskapet,
- 3) landskapets ägarstyrning i bolag där landskapet har bestämmande inflytande,
- 4) samfund och andra juridiska personer som med ensamrätt av landskapet anskaffar medel samt
- 5) lagtingets förvaltning och Ålands delegation i Nordiska rådet.

Med bolag där landskapet har bestämmande inflytande avses aktiebolag i vilka

B 9 LL (2013:25) om Landskapsrevisionen

1) landskapet äger så många aktier att det har mer än hälften av de röster som samtliga aktier medför eller

2) bolag som avses i punkt 1, eller sådana bolag och landskapet tillsammans, äger så många aktier att de tillsammans har mer än hälften av de röster som samtliga aktier medför.

4 §. *Granskning av landskapsstöd*

Landskapsrevisionen har rätt att granska beviljandet, användningen och tillsynen över lån och bidrag som beviljats ur anslag i landskapsbudget samt av landskapet ställda säkerheter.

Om det för granskningen bedöms nödvändigt ska en enskild som beviljats lån, bidrag eller av landskapet ställd säkerhet på begäran bistå Landskapsrevisionen med uppgifter, utredningar, handlingar och annat material som behövs för granskningen och som gäller ifrågasvarande lån, bidrag eller säkerhet. En enskild person kan dock inte åläggas att bistå Landskapsrevisionen med material eller uppgifter till den del sådant stöd beviljats denna för sitt eller sin familjs personliga behov.

5 §. *Granskning av EU-stöd*

Om inte annat följer av EU:s rättsakter har Landskapsrevisionen rätt att granska beviljandet, användningen och tillsynen över lån och bidrag som betalats av EU:s medel samt av EU ställda säkerheter.

Landskapsrevisionen kan på det sätt och i den omfattning som gäller granskning av landskapsstöd utföra granskning som gäller EU-stöd.

6 §. *Skyldighet att bistå och lämna uppgifter*

Myndigheter och andra granskningsobjekt som anges i 3 § ska på begäran bistå Landskapsrevisionen samt lämna de uppgifter och upplysningar som Landskapsrevisionen behöver för att sköta sitt uppdrag.

7 §. *Myndighetens rapportering*

Landskapsrevisionen sammanställer årligen före utgången av februari månad en berättelse med resultaten från effektivitetsrevisionen. Landskapsrevisionen kan även lämna granskningsrapporter som avser effektivitetsrevision under finansåret. Om en separat granskningsrapport har lämnats under året ska den ingå som ett referat i den årliga berättelsen. Berättelsen och granskningsrapporterna lämnas till lagtinget som delger landskapsregeringen dem.

Landskapsrevisionen lämnar en revisionsberättelse med resultaten från den årliga revisionen till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt årsredovisningen.

Landskapsrevisionen lämnar årligen före utgången av september en berättelse om sin verksamhet till lagtinget.

8 §. *Landskapsregeringens återrapportering*

Landskapsregeringen ska inom tre månader från det att Landskapsrevisionens berättelse med resultat från effektivitetsrevisionen har delgivits landskapsregeringen meddela lagtinget vilka åtgärder den vidtagit eller avser att vidta med anledning av Landskapsrevisionens iakttagelser. Samtidigt ska landskapsregeringen redogöra för resultatet av åtgärder som vidtagits med anledning av tidigare iakttagelser.

Landskapsregeringen ska inom tre månader från det att en granskningsrapport som avser effektivitetsrevision delgivits landskapsregeringen meddela lagtinget vilka åtgärder som den vidtagit eller avser att vidta med anledning av Landskapsrevisionens iakttagelser i granskningsrapporten.

2 kap. Myndighetens organisation

9 §. *Myndighetens ledning*

Landskapsrevisionen leds av landskapsrevisor som är chef för myndigheten.

Landskapsrevisor beslutar självständigt vad som ska granskas och hur granskningen ska bedrivas samt om slutsatserna av granskningen.

Landskapsrevisor fastställer årligen en granskningsplan för Landskapsrevisionens verksamhet.

10 §. *Tillsättande av landskapsrevisor*

Landskapsrevisor utses av lagtinget efter att kansli-kommissionen lediganslagit tjänsten och avgett utlåtande om de sökande. Om det finns fler än en sökande till tjänsten tillsätts den genom val som avses i 89 § arbetsordningen (2011:98) för Ålands lagting. Landskapsrevisor tillsätts för en mandatperiod på sju år. Samma person kan inte utses till landskapsrevisor för fler än två mandatperioder.

Endast en person som inte är omyndig, försatt i konkurs eller meddelats näringsförbud eller vars handlingsbehörighet inte har begränsats kan utses till landskapsrevisor. En lagtingsledamot eller en medlem av landskapsregeringen kan inte utses till landskapsrevisor. En person som står i anställningsförhållande av bestående natur till lagtinget eller landskapsregeringen, till en myndighet som är underställd landskapsregeringen eller till ett samfund eller en stiftelse där landskapsregeringen eller en underställd myndighet har bestämmande inflytande, kan utses till landskapsrevisor men inte tillträda tjänsten förrän anställningsförhållandet har avslutats.

Behörig för tjänsten som landskapsrevisor är den som vid universitet eller därmed jämförbar högskola, som är erkänd av en nationell utbildningsmyndighet, avlagt en examen som motsvarar minst fyra års heltidsstudier och innehåller en lämplig ämneskombination, är väl förtrogen med offentlig ekonomi och landskapsförvaltningen samt har erfarenhet av ledarskap.

11 §. *Organisation*

Landskapsrevisionen beslutar själv om sin organisation och kan vid behov utfärda en arbetsordning för sin verksamhet.

Andra tjänster än tjänsten som landskapsrevisor inrättas och dras in av Landskapsrevisionen.

Landskapsrevisionen kan sluta avtal inom ramen för sin verksamhet.

Landskapsrevisor avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Landskapsrevisionen. Landskapsrevisor kan genom arbetsordningen överföra beslutanderätten till en annan tjänsteman.

12 §. *Tjänstemännens ställning*

De bestämmelser som enligt 3 och 4 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli gäller lagtingets

tjänstemän tillämpas även på tjänstemännen vid Landskapsrevisionen. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av lagtingets tjänstemän får landskapsrevisorn dock sägas upp om något av villkoren som anges i 10 § 2 mom. inte längre uppfylls. Om inte annat bestäms i denna lag sköter Landskapsrevisionen de uppgifter som enligt den nämnda lagen sköts av kanslikommissionen.

När det gäller tjänsten som landskapsrevisor beslutar lagtinget om uppsägning av tjänsteförhållande och om disciplinärt förfarande samt kanslikommissionen om beviljande av längre tjänstledighet, förflyttning, permittering och om avstängning från tjänsteutövning, genom tillämpning av de regler som enligt landskapslagen om lagtingets kansli tillämpas för lagtingets tjänstemän. Innan beslut om uppsägning eller disciplinärt förfarande fattas ska kanslikommissionen ge ett utlåtande.

13 §. Övriga revisionsresurser

Landskapsrevisionen kan anlita utomstående revisorer att utföra granskningsuppgifter. För att kunna anlitas ska en utomstående revisor uppfylla de villkor som anges i 10 § 2 mom. Landskapsrevisionen kan även anlita en utomstående revisionsammanslutning, som för granskningsuppdraget utser en ansvarig revisor som uppfyller de villkor som anges i 10 § 2 mom. En utomstående revisor som anlitas av Landskapsrevisionen handlar under tjänsteansvar vid skötseln av sitt uppdrag.

Den skyldighet att bistå och lämna uppgifter som anges i 6 § gäller även mot utomstående revisorer när de utför granskningsuppdrag för Landskapsrevisionen.

3 kap. Särskilda bestämmelser

14 §. Sekretess

Landskapsrevisionen eller personer som anlitas av den får inte för utomstående röja eller till sin egen för-

del utnyttja uppgifter de fått i sitt uppdrag beträffande sådant som bör hållas hemligt eller uppgifter om någons personliga förhållanden eller ekonomiska ställning.

Bestämmelserna i 1 mom. utgör inte hinder för att uppgifter lämnas för utredning av brott eller för väckande av åtal. De utgör heller inte hinder för att uppgifter och handlingar lämnas ut till EU:s organ eller andra behöriga myndigheter om EU:s lagstiftning så kräver.

15 §. (2013/73) Sökande av ändring

Landskapsrevisionens beslut i förvaltningsärenden får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

16 §. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013. Tjänsten som landskapsrevisor får lediganslås och besättas innan lagen träder i kraft. Andra åtgärder som lagens ikraftträdande förutsätter får också vidtas innan den träder i kraft.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1996:7) om landskapsrevisionen. De landskapsrevisorer som har valts för finansåret 2012 slutför dock sitt uppdrag enligt den upphävda lagen. Uppdraget för de landskapsrevisorer som valts för finansåret 2013 upphör när denna lag träder i kraft.

Med avvikelse från vad som bestäms i 7 § 2 mom. lämnar Landskapsrevisionen en revisionsberättelse till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt landskapets bokslut för finansåret 2013.

